

LOVEC

Revija za lovstvo, lovsko
kinologijo in varstvo narave
Letnik LXXXVII., št. 11
november – listopad

Glasilo izdaja

Lovska zveza Slovenije

Priprava za tisk Delo Repro, d.d.
Tisk Euroadria, d.o.o., v Ljubljani
Poštnina je plačana pri pošti
1102 Ljubljana

UREDNIŠKI ODBOR:
Glavni urednik Janez Černač
Odgovorni urednik Boris Leskovic
Bojan Avbar, Tomaž Burazer,
Franc Černigoj, Romana Erhatič
Šrnik, Janez Hartman, Boris
Kryštufek, Marjan Toš

Lektorica in korektorica
Marjetka Šivic
Tehnični urednik Milan Samar
Tajnica uredništva Eva Strajnar

Lovci izhajajo praviloma vsak mesec.
Ta številka je izšla v 24.200 izvodih.
Po zakonu o DDV je glasilo LOVEC
obdavčeno po 8,5 % stopnji.

Besedila za objavo obvezno
pošljite tudi po e-mailu (ali na
disketi + izpis), uradne dopise,
potrjene z žigom in podpisom
odgovorne osebe ZLD/LD, in
fotografije pa v originalu ali na
CD. Pripišite tudi svojo telefonsko
številko.

Nenaročenih rokopisov in fotografij
ne vračamo!

Uredništvo glasila Lovec
Župančičeva 9 – p.p. 505
1001 Ljubljana
e-mail: lovce@lovska-zveza.si
Tel.: (01) 24-10-922
Faks: (01) 24-10-927
Predstavitvene strani LZS:
<http://www.lovstvo.net>

Cene malih oglasov:
do 15 besed 1000 SIT,
od 15 do 25 besed 1300 SIT,
od 25 do 30 besed 1500 SIT.
Za vsako nadaljnjo besedo 50 SIT.
Male oglase je treba poslati pisno in
plačati vnaprej na transakcijski
račun Lavske zveze Slovenije,
Župančičeva 9, Ljubljana,
pri NLB, d.d., Ljubljana:
02010-0015687097.

Foto: M. Masterl – Diana

IZ VSEBINE:

A. Šubic:	Problematika prihodnje organiziranosti lovstva (pravna in dejanska)	564
IZ DNEVNEGA TISKA		567
MNENJA IN KRITIKE		569
J. Černač:	Kot obvezno delo v lovskih družinah ne pojmujejo zgolj fizičnega dela!	569
Š. Vesel:	Imamo iskren namen varovati medvedjo populacijo?	570
J. Černač:	V lovskih družinah se sami zapletamo v svoje zanke	572
J. Mehle:	Na nevidnih povodcih	573
B. Krže:	Pred skupnimi lovi na divje prašiče	576
C. Štrumbelj:	Kaj se dogaja z risom?	579
PO LOVSKEM SVETU		584
V. Kavčič:	Obremenitve pri lovu	584
B. Leskovic:	Ponovna naselitev bobra tudi v Srbiji	587
J. Mele:	Na kratko iz tujega tiska	588
LOVSKO PRIPOVEDNIŠTVO		589
F. Černigoj:	Krekovška pravljica ali Saj ni smrti	589
LOVSKA ORGANIZACIJA		591
M. Toš:	Dobro gospodarjenje z divjadjo in uspešno delo na drugih področjih vliva nov optimizem	591
B. Kurnik:	Tudi naprej nespremenjena tekmovanja veteranov	592
M. Toš:	Skrbni varuhi narave in divjadi	594
M. Tretjak:	Razvitje novega prapora v LD Gradišče	595
JUBILANTI		596
MLADI PIŠEJO		596
LOVSKI OPRTNIK		599
S. Križanec:	Vrhunčev lovski dom na Svetini	599
M. Glinšek:	Kuna belica – ni domača žival!	599
D. Oblak:	Moja koza	600
J. Štrajhar:	Majhen lovec z velikim srcem	601
S. Lavrič:	Poznamo tudi redkejšje vrste polhov?	602
D. Lepšina:	Pa smo se spet potepali	603
D. Mehmedović:	Za svojo umetniško izpoved izbira porcelan	604
M. Erzar:	Kulinarični kotiček	605
B. Leskovic:	Borut Mencinger: Naravni parki Slovenije	606
V SPOMIN		606
LOVSKA KINOLOGIJA		607
J. Selan:	Učenje psa za delo po krvnem sledu in iskanje obstreljene divjadi (III.)	607
M. Udovč:	Vzrejni pregled brak-jazbečarjev v Avstriji	608
S. Vale:	Uspeh kinologov LKD Celje v Kranju	608
B. Renčof:	25 let LKD Zasavje	609
KZS:	Predvidena legla lovskih psov	610

SLIKA NA NASLOVNICI:

Muflon – *Ovis musimon*

Foto: Klaus Schneider

NOVE LOVNE DOBE: Ur. list, 101/17. 9. 2004

Srna
srnjak, lanščak:
1. 5.–31. 10.
srna, mladiči obeh spolov:
1. 9.–31. 12.
mladica:
1. 5.–31. 12.
Navadni jelen
jelen:
16. 8.–31. 12.
košuta, teleta obeh spolov:
1. 9.–31. 12.
junica, lanščak:
1. 7.–31. 12.
Damjak
damjak:
16. 8.–31. 12.
košuta in teleta obeh spolov:
1. 9.–31. 12.
junica, lanščak:
1. 7.–31. 12.
Muflon
oven, lanščaki obeh spolov in jagneta obeh spolov:
1. 8.–28. 2.
ovca:
1. 8.–31. 12.
Gams
kozal, koza, kozlički obeh spolov, enoletni obeh spolov:
1. 8.–31. 12.
Kozorog
kozal, koza, kozlički obeh spolov, enoletni obeh spolov:
1. 8.–31. 12.
Divji prašič
merjasec:
1. 4.–31. 1.
svinja:
1. 7.–31. 1.
ozimci in lanščaki obeh spolov:
1. 1.–31. 12.
Poljski zajec:
1. 10.–15. 12.
Kuna belica, kuna zlatica:
1. 11.–28. 2.
Jazbec:
1. 8.–31. 12.
Lisica:
1. 7.–15. 3.
Rakunasti pes (enok):
1. 8.–31. 3.
Navadni polh:
1. 10.–30. 11.
Alpski svizec:
1. 9.–30. 10.
Pišmovka:
1. 8.–31. 3.
Nutrija:
1. 1.–31. 12.
Fazan:
1. 9.–15. 1.
Poljska jerebica (gojena):
1. 9.–15. 11.
Raca - mlakarica:
1. 9.–15. 1.
Šoja:
20. 8.–28. 2.
Sraka:
1. 8.–28. 2.
Siva vrana:
10. 8.–28. 2.

Problematika prihodnje organiziranosti lovstva (pravna in dejanska)

Upravni odbor LZS je po uveljavitvi novega Zakona o divjadi in lovstvu sprejel sklep, da v okviru organizacije lovstva ostanejo in še naprej delujejo območne lovske organizacije oziroma območne Zveze lovskih družin. UO LZS je sprejel tudi sklep, naj se to upošteva pri pripravi novih pravil LZS oziroma pravil ZLD in LD. Pri uresničitvi takšnih sklepov pa se je zataknilo.

Na zadnji seji komisije IO LZS za organizacijsko-pravno področje je 8 od 9 članov komisije obravnavalo navedeno problematiko in soglasno sprejelo naslednja stališča (pri katerih sta sodelovala tudi člana komisije, predsednik LZS in podpisani, na seji komisije pa sta bila navzoča še podpredsednik LZS in predsednik IO).

Novi Lovski zakon med lovske organizacije natančno našteva lovske družine, Lovsko zvezo Slovenije, lovišča s posebnim pomenom (LPN), javne zavode ter območno združenje upravljavcev lovišč in lovišč s posebnim namenom (OZUL), združenih v lovskoupravljaljskem območju (LUO). Zveze lovskih družin (območne ZLD) niso uvrščene med lovske organizacije. Posebej je poudarjeno, da je Lovska zveza Slovenije hkrati (neposredna) zveza vseh lovskih družin, ki deluje v javnem interesu. Ker zakonodajalec ZLD ni opredelil kot lovske organizacije, niti delovanja v javnem interesu, tega ne more nadomestiti nobeno združevanje v ZLD zgolj in samo na podlagi Zakona o društvih. Tako se jasno pokaže, da je pravna podlaga za nadaljnji obstoj, delovanje ali ustanovitev ZLD le Zakon o društvih, ki dopušča možnost, da se posamezna društva (LD) lahko s pogodbo povezujejo v zvezo društev. To pa v sedanjí situaciji pomeni, da ZLD lahko pravno obstajajo še naprej, vendar zgolj in samo na podlagi pogodbenih volje članic – LD, ne pa na podlagi novega Lovskega zakona. Nadalje ZLD lahko za pogodbenice opravljajo pogodbeno dogovorjena opravila po pogodbeni avtonomiji LD. Zanesljivo pa ZLD ne morejo opravljati in izvajati nalog v javnem interesu, ki jih za lovsko družino (LD) in LZS določa novi zakon.

Po varianti, da bi LZS na ZLD prenesla del javnih funkcij, ki jih LZS po zakonu opravlja v javnem interesu, je takšna zamisel pravno nedopustna in tudi neizvedljiva. Namreč: zakonsko določene lovske organizacije (LD in LZS) ne morejo in ne smejo na ZLD prenesti javnih funkcij iz sfere javnega interesa, kot jih opredeljuje novi Lovski zakon. To pomeni, da ZLD lahko opravljajo le »nelovske« dejavnosti, pri čemer pa so vse ključne javne naloge javnega interesa našteje v Lovskem zakonu in prepuščene lovskim organizacijam (torej nič več ZLD).

Združevanje lovskih družin je obvezno določeno le v okviru LZS in ne več prek ZLD. V novem Lovskem zakonu ni mehanizma, ki bi določal obvezno združevanje LD v ZLD, saj, kot rečeno, ZLD nima pravne subjektivitete po zakonu priznane lovske organizacije, temveč je le dogovorni, torej prostovoljni

okvir zveze društev po Zakonu o društvih. Torej je ZLD po novem značilno društvo, »nelovska« organizacija, na katero tudi ni mogoče delno ali v celoti prenesti opravljanja nalog Zakona o divjadi in lovstvu, ki so v javnem interesu.

Trendi razporeditve med članstvom LZS v vse večji meri kažejo spoznanje, da v ZLD ne bo mogoče uresničevati namenov in ciljev novega zakona, še več, da to tudi ni dovoljeno in da v praksi preprosto ni izvedljivo. Ni mogoče doseči prisilnega avtomatizma, da se bodo sedanje LD morale »obvezno« združevati v ZLD, če je to mogoče samo pogodbeno in po Zakonu o društvih. To neizbežno pomeni nemajhen osip članstva LD v ZLD, saj so lovske družine zakonsko zavezane izvajati javni interes le v okviru LZS. Tudi financiranje sedanjih ali prihodnjih ZLD je zgolj in samo dogovorna avtonomija tistih LD, ki bi ZLD še ohranjale, čeprav ni jasno, za kakšna dela in opravila; zakonskih pristojnosti javnega interesa ZLD ne bodo mogle opravljati. To pa bi pomenilo hromično dvotirnost delovanja, ki je pravno nedopustna, organizacijsko in tehnično neizvedljiva ter finančno predraga oziroma nevzdržna.

Dosedanja izkušnja delovanja ZLD pa po drugi strani jasno kaže, da je tudi na območnih, regijskih nivojih treba ohraniti določeno delovanje lovske organizacije. In ker to ni mogoče prek ZLD po novem, je pa zanesljivo mogoče prek območnih enot LZS. Komisija UO LZS predlaga, naj ponovno preveri lasten sklep o še nadaljnjem obstoju ZLD, ki ga novi Lovski zakon ne dopušča. Vse dokler ta temeljna dilema ne bo ustrezno razrešena na pristojnih organih LZS (upravni odbor ali občni zbor LZS), se komisija ne more učinkovito lotiti priprave novih pravil LZS.

OZUL je popolnoma nov organ, ki ga dosedanja lovska organiziranost ni poznala, uvrščen pa je med lovske organizacije po 67. členu Zakona o divjadi in lovstvu. V OZUL znotraj LUO se združujejo upravljavci lovišč (sedanjih LD) in lovišč s posebnim namenom, ki jih je po novem zakonu 11. LUO je torej površinska ekološka celota in ni organ in ni lovska organizacija ter nima pravne subjektivitete. LUO je preprosto rečeno geografski okvir, znotraj katerega deluje OZUL. Ne LUO ne OZUL pa nista nadomes-tilo, niti enačaj dosedanjim ZLD, tudi ob dejstvu, da se novoustanovljena LUO geografsko ne pokrivajo s sedanjimi ZLD.

Po argumentiranem prepričanju komisije je OZUL zanesljivo pravna oseba, pravni subjekt. Pravna subjektiviteta OZUL-a izhaja že iz dejstva, da gre za zakonsko opredeljeno lovsko organizacijo, v katero je obvezno predpisano združevanje sedanjih lovskih družin in lovišč s posebnim namenom. Združevalni subjekti pa so prav tako lovske organizacije v duhu novega Lovskega zakona, so prav tako pravni subjekti. Zato je popolnoma razumljivo, da se združujejo oziroma se morajo združevati v OZUL, ki ni geografski pojem, niti nek strokovni forum, temveč je to pravni subjekt, ki je nastal ex lege, torej po samem zakonu in tudi po logiki združevanja pravnih subjektov v širši okvir, torej v nov pravni subjekt. Žal

pa novi Lovski zakon, niti njegova razlaga ne prineseta odgovora na vprašanje, pri katerem organu te države se OZUL registrira kot nesporni pravni subjekt.

OZUL ima dva organa: zbor upravljavcev, kjer velja enakovredna zastopanost vseh zastopanih predstavnikov vseh upravljavcev (LD in lovišč s posebnim namenom). Izvršilni organ OZUL-a pa je sestavljen iz 9 članov, ki se izvolijo glede na strokovne kriterije in proporcionalno glede na površino lovišča v LUO. V vsakem ustanovljenem LUO bo torej deloval po en OZUL s po enim zborom upravljavcev in enim izvršilnim organom. Temeljne pristojnosti izvršilnega organa OZUL (s tem pa tudi zbora upravljavcev) so naštetje v 4. odstavku 67. člena novega zakona. Pravilna razlaga taksativno naštetih štirih alinej temeljnih pristojnosti jasno pokaže, da se bodo znotraj organov OZUL opravljale strogo strokovne in upravljaljske pravice ter obveznosti članic, in sicer v odnosu do države, Zavoda za gozdove, LZS, vse vezane na strokovna vprašanja v povezavi z divjadjo in lovstvom. Le v 5. alineji iste zakonske določbe je dopuščeno, da izvršilni organ OZUL opravlja tudi druge naloge, ki jih sprejme zbor upravljavcev OZUL. Vendar pa je tudi to nedorečeno pristojnost treba natančno in vsebinsko pravilno povezati s tistimi pristojnostmi, ki jih zakon natančno določa v predhodnih alinejah. To pa jasno pokaže, da gre za strogo določene strokovne naloge in da pod »druge« naloge ni mogoče prenesti dosedanjih nalog ZLD. Z eno besedo: OZUL ni ZLD in to tudi ne more biti. OZUL je nov zakonski pravni subjekt s statusom lovske organizacije in s točno začrtanim krogom strokovnega in upravljaljskega delovanja.

Navidezno enačenje na relaciji OZUL = ZLD je pravno in dejansko zgrešeno ter tudi nedopustno, in to tudi v tistih LUO, ki ne bodo imela lovišč s posebnim namenom in kjer bodo oba organa OZUL sestavljali le predstavniki dosedanjih LD. Za OZUL je zakonsko določen tudi način financiranja, kar še dodano utrjuje nesporno spoznanje, da je OZUL samostojen pravni subjekt s statusom lovske organizacije, kar pa ZLD po novem ni in se tudi ne more »pokriti« niti »skriti« pod okrilje OZUL.

Navedena spoznanja in stališča komisije izhajajo iz pravilne razlage in razumevanja določb novega Lovskega zakona. Komisija ne nasprotuje območnemu delovanju znotraj posameznih LUO in ne zagovarja teze, da se vse funkcije LZS izva-

jajo v Ljubljani. Funkcije LZS, ki so javnega interesa, se morajo po metodi disperzije prenesti na posamezna LUO v obliki območnih enot LZS oziroma njenih dislociranih enot. Ne glede na to, s kolikimi območnimi enotami bi LZS delovala, pa tudi takšne območne enote, ki bi le dislocirano opravljale izvršne pristojnosti LZS javnega interesa, ne pomenijo konkurence ali nadomestila za OZUL, ki je, kot rečeno, nov, samostojen pravni subjekt in samostojna lovska organizacija. V praksi bi to pomenilo, da bosta znotraj določenega LUO delovala OZUL z nalogami, ki jih določa zakon, in OE LZS s pristojnostmi javnega interesa, ki so zakonsko podeljene Lovski zvezi Slovenije, pri čemer pa naloge OZUL-a niso enake nalogam LZS oziroma njenim območnim enotam. Stvar skupnega dogovora in odločitev pa je, kako organizacijsko in tehnično ter kje vzpostaviti območne enote LZS (OE LZS), saj so le-te lahko dobro, vsaj delno nadomestilo dosedanjemu območnemu izvajanju tistih nalog, ki so jih opravljale ZLD, po novem pa jih lahko le LD, LZS in OZUL ...

Vse opisane dileme, spoznanja, stališča in trditve komisije naj bi pred dokončno pripravo pravil za vse lovske organizacije ustrezno preverili in obravnavali na najvišjih organih LZS. V tej fazi (če bi komisija dosledno skušala uresničiti dosedanje sklepe UO LZS) je namreč nemogoče izdelati pravno vzdržna in praktično sposobna ter učinkovita nova pravila delovanja slovenske lovske organizacije.

V imenu komisije IO LZS za organizacijsko-pravno področje –
Anton Šubic

POJASNILO

Upravni odbor Lovske zveze Slovenije je bil pri obravnavi te tematike enotnega stališča, da je treba do sprejema končne reorganizacije LZS zadržati sedanji sistem opravljanja nalog in njihovega financiranja, kar z drugimi besedami pomeni, da se bodo naloge v letu 2005 pa do reorganizacije izvajale na LZS in ZLD/LZ po sprejetih programih, za kar bo treba zagotoviti plačilo članarine po enakem sistemu kot doslej, torej za LZS in tudi za ZLD /LZ.

Bojan Lepičnik, predsednik LZS

Foto: M. Pogačnik – Diana

Na podlagi tretjega odstavka 6. člena v povezavi z drugim odstavkom 4. člena Zakona o divjadi in lovstvu (Uradni list RS, št. 16/04) izdaja Vlada Republike Slovenije

3. člen

Lovskoupravljavska območja in njihova razmejitve so določene na karti merila 1 : 1.000.000, ki je kot priloga sestavni del tega odloka.

ODLOK

o lovskoupravljavskih območjih v Republiki Sloveniji in njihovih mejah

4. člen

Lovskoupravljavska območja iz prejšnjega člena in njihova podrobna razmejitve je razvidna iz kart v merilu 1 : 50.000, v katastru lovskoupravljavskih območij, lovišč in lovišč s posebnim namenom, ki ga vodi Zavod za gozdove Slovenije in ki so na vpogled na Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Dunajska cesta 56–58, Ljubljana, na sedežu Zavoda za gozdove Slovenije, Večna pot 2, Ljubljana, ter po območnih enotah Zavoda za gozdove Slovenije.

1. člen

Ta odlok določa lovskoupravljavska območja v Republiki Sloveniji in njihove meje.

2. člen

Lovskoupravljavska območja (LUO) v Republiki Sloveniji so:

1. Novomeško lovskoupravljavsko območje,
2. Gorenjsko lovskoupravljavsko območje,
3. Kočevsko-Belokranjsko lovskoupravljavsko območje,
4. Notranjsko lovskoupravljavsko območje,
5. Primorsko lovskoupravljavsko območje,
6. Pohorsko lovskoupravljavsko območje,
7. Posavsko lovskoupravljavsko območje,
8. Pomursko lovskoupravljavsko območje,
9. Savinjsko-Kozjansko lovskoupravljavsko območje,
10. Slovenskogoriško lovskoupravljavsko območje,
11. Triglavsko lovskoupravljavsko območje,
12. Zahodno visokokraško lovskoupravljavsko območje,
13. Zasavsko lovskoupravljavsko območje,
14. Kamniško-Savinjsko lovskoupravljavsko območje,
15. Ptujsko-Ormoško lovskoupravljavsko območje.

5. člen

Z dnem uveljavitve tega odloka preneha veljati Odlok o določitvi lovskogojitvenih območij v SR Sloveniji (Uradni list SRS, št. 34/83).

6. člen

Ta odlok začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

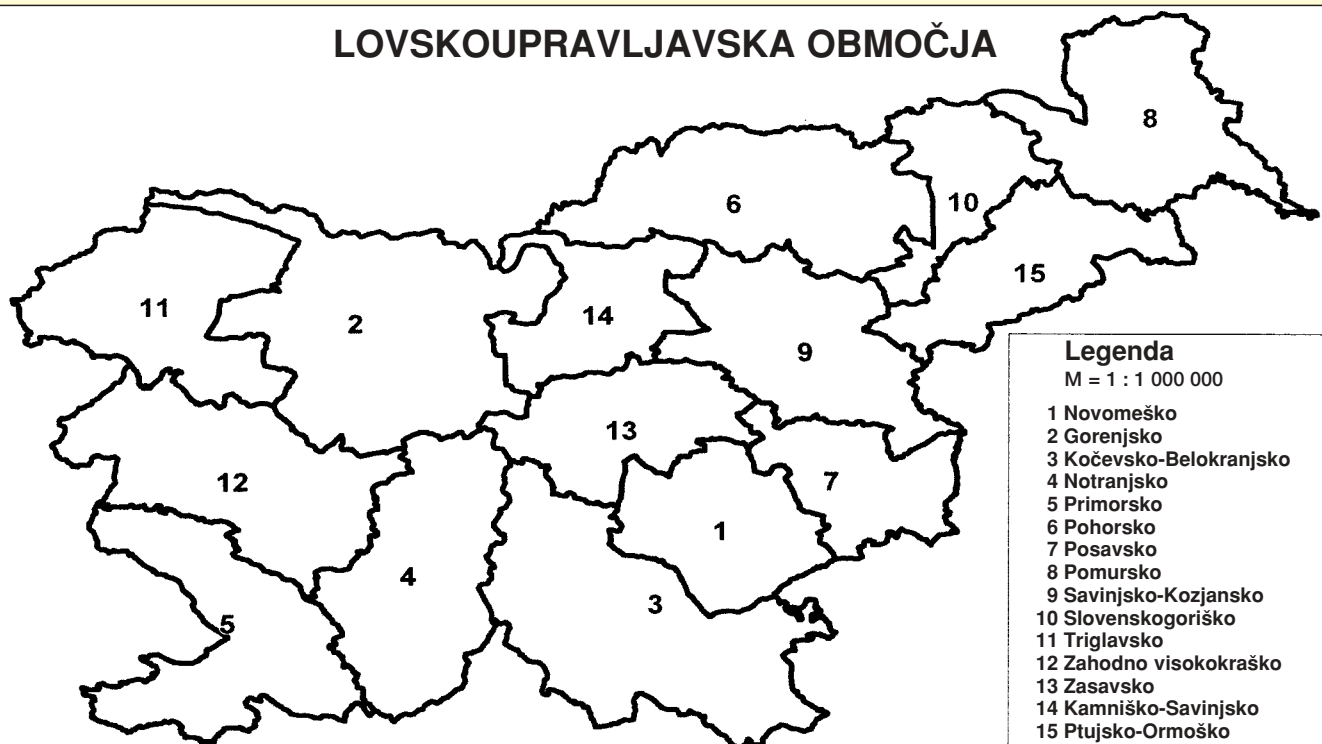
Št. 323-14/2004-1

Ljubljana, 1. oktobra 2004

EVA: 2004-2311-0356

Vlada Republike Slovenije
mag. Anton Rop,
P R E D S E D N I K

LOVSKOUPRAVLJAVSKA OBMOČJA

Izdelal:
Zavod za gozdove Slovenije
September 2004

MEJE NOVIH LOVSKO-UPRAVLJAVSKIH OBMOČIJ

Kmečki glas, 25. 8. 2004 (Igor Kotnik). – Po predlogu mej novih lovskoupravljaljskih območij (LUO), ki ga je pripravil Zavod za gozdove Slovenije, bi se število območij z obstoječih 18 zmanjšalo na 14, kar bi poleg novih mej povzročilo tudi, da bi imele določene lovske družine (zlasti tiste ob avtocesti) površine v dveh lovskoupravljaljskih območjih. Člani Strokovnega odbora za gozdarstvo in lovstvo pri Kmetijsko-gozdarski zbornici so sprejeli sklep, da je treba pri določitvi mej doseči soglasje z lastniki gozdov in lovskimi družinami ter da bi za izhodišče dogovorov upoštevali predstavljen strokovni predlog. Odločitev naj bi bila sprejeta 1. 10. 2004.

Foto: S. Lavrič – Diana

Navadni polh je povezan z dolgoletno narodno tradicijo – polhanjem.

KDAJ BO TUDI KATOLIŠKA CERKEV ODREKLA PODORO LOVU?

Primorske novice, 27. 8. (Stanko Valpatic). – Ob julijski Hubertovi maši na Mašunu je predsednik Društva za osvoboditev živali in njihove pravice med drugim zapisal: »Legenda opisuje sv. Huberta kot strastnega lovca, ki je nekoč na lovu izsledil jelena, ki je imel med rogovjem zlat križ. To ga je tako pretreslo, da se je odpovedal lovu in šel v samostan. Sv. Hubert se je torej spreobrnul. Kdaj bo tudi Katoliška cerkev odrekla podporo lovu in s tem ubijanju živih bitij? Kdaj bo začela delovati v korist živali?«

Valpaticjevo pismo uredništvu se sklicuje na eno od zapovedi Katoliške cerkve »Ne ubijaj«, za katero pravi, da iz nje izhaja, da se ta zapoved nanaša tudi na živali in ne samo na človeka. Pisec navaja Kristusa kot vegeterijanca, pri tem pa pozablja, da je s čudežem omogočil bogat ribji ulov in polne posode dobrega vina ter da Sveto pismo daritvenega jagnjeta očitno ne šteje za greh.

NEZAŽELENA SREČANJA

Motorevija, september (Andrej Brglez). – Direkcija RS za ceste je v sodelovanju z

velenjskim Inštitutom ERICo za ekološke raziskave opravila natančnejšo raziskavo o poveženi divjadi na naših cestah. Podatki, ki so jih zbrali skupaj z lovsko zvezo Slovenije, obsegajo 8.035 zapisov o poveženi divjadi iz 206 slovenskih lovišč. Na naših cestah je najbolj ogrožena živalska vrsta srnjad, ki je v povprečju največkrat povežena v domžalskem, gorenjskem in slovenskogoriškem LGO, visok pa je odstotek tudi na dolomitskem, ptujskem, pomurskem in savinjsko-kozjanskem območju.

V Evropi se zgodi več kot 500.000 trkov na leto, v katerih izgubi življenje približno 300 ljudi, 30.000 pa jih je poškodovanih. V Sloveniji je bilo v obdobju od leta 1997 do 2001 na leto poveženo od 3.600 do 4.800 srnjadi, precej pa tudi druge divjadi, na primer jelenov, divjih prašičev in drugih divjih živali.

PARADIŽ ZA VIDRE

Večer, 8. 9. (Filip Matko). – V Občini Hodoš je potekal enoletni projekt ljubljanskega Inštituta za ohranjanje naravne dediščine, v okviru katerega so predstavili tudi Hodoško jezero, ki se spreminja v paradiž za vidre. Jezera se, kot piše Večer, v selijo številne race, štoklje, občasno celo redka črna štoklja, čaplja in celo velika divjad, ki se prihaja napajat ob jezero.

BORELIOZO NAJ BI POVZROČALI TUDI KOMARJI IN BRENCIJI

Ona (priloga Dela), 14. 9. (Aleksandra Vidrih). – »Letošnje leto je bilo za klope precej ugodno, temperature so bile nižje, relativna vlažnost pa večja. Za njihovo razmnoževanje in življenje je to boljše kot suha vroča poletja,« je dejala specialistka as. dr. **Mateja Logar** s Klinike za infekcijske bolezni in vročinska stanja. Strokovnjaki si niso edini, kako klop zazna svojo žrtev, saj je namreč slep. Najverjetneje zazna toploto in premikanje rastlinja v svoji bližini. Najpogostejše se spusti na okončine in glavo. Ponavadi preteče nekaj ur, preden se priseša. Išče namreč mehkejšo kožno predele, kjer lažje ugrizne. Nekaj dni po vbodu klopa na tisti točki nastane rdečina, ki se večja postopoma in lahko začne v sredini bledeti. Včasih se rdeči obroč ne pojavi ali pa ga bolniki ne opazijo. Glavni prenašalci borelije so klopi, človeka pa lahko okuži tudi kateri koli drug insekt, ki sesa kri, torej tudi komarji in brenclji.

POLHE SO LOVILI KLJUB PREPOVEDI

Delo, 25. 9. (Matevž Podjed). – Okoli 15. septembra

so povsod po Notranjski izobesili plakate, ki so za 25. september vabili na različna tekmovanja v lovu na največjega, najlepšega polha, še bolj pa so vabili na prijeten družaben večer v katero izmed lovskih koč. Toda organizatorje prireditve je presenetila vladna uredba, s katero je lov dovoljen šele s 1. oktobrom. Državni sekretar za lovstvo **Jože Sterle** je pojasnil, da je vzrok povsem preprost: mladiči so 25. septembra preprosto premajhni in lov praktično ni smiseln. Pozno obvestilo je povzročilo precej jeze med organizatorji polharije. Premik je po besedah predsednika Turističnega društva **Aleša Trudna** nemogoč predvsem zaradi stroškov in dela pri organizaciji prireditve. Na Ministrstvo za kmetijstvo so vložili prošnjo, naj jim dovolijo izredni odlov polhov. Odgovor države je bil izjemoma pozitiven.

»MEDVEDJI SPREHODI« PO SLOVENIJI

Gorenjski glas, in drugi časniki, september. – V začetku septembra so zasledili medveda na Jelovici, nekaj dni prej pa v bližini vasi Veliko Polje na Vrheh, kjer se je lotil bal sena za silažo in povzročil precej škode. Na cesti med Cerknico in Martinjakom se je kosmatinec zaletel v nasproti vozeči avto,

nato pa, najbrž ranjen, zbežal nazaj v gozd. V lovišču LD Zemon sta na različnih mestih pod kolesi končala dva mlada medveda. **Rudi Novak**, gospodar lovske družine, je ob teh neljubih dogodkih opozoril, da je na njihovem območju preveč medvedov. »Ljudje imajo tudi sicer težave, saj se medvedi pojavljajo v bližini vasi,« je še dodal.

ZGROŽENI GORENJSKI LOVSKI »PALESTINCI«

Delo, Dnevnik, 1. 10. (M. Ha., Miran Šubic). – Predstavniki lovskih družin iz Predadvora so se začudili nad izjavo ministra za kmetijstvo, češ, da so v Občini Cerklje s poslansko in v Občini Šenčur s svetniško vplivnostjo uspeli pridobiti lovsko površino za LD Cerklje in LD Šenčur. Predadvorski župan **Franč Ekar**, ki je tudi dolgoletni planinec in lovec, je ob tem prizadeto izjavil, da tako ostaja Predadvor edina slovenska občina, ki nima lovišč oziroma lovskih površin za svoje lovce. Obe lovski družini (Predadvor in Korkra) bosta vložili zahtevek za

dodelitev površine, kot so bile doslej dodeljene večini občin, da njihovi člani ne bodo več »lovski Palestinci«, kot je še zapisal **Miran Šubic**.

JE LOV NA DIVJE PRAŠIČE RES NEOMEJEN?

Nedeljski, 3. 10. (Damjan Franz). – Konec septembra je slovenske lovce začudila odločitev MKGP, ki naj bi povsod po Sloveniji dopuščala »po številu in kakovosti neomejen odstrel divjih prašičev«. Takšnih navodil, ki naj bi jih prejela Zveza lovskih družin Ljubljana, niso dobili vse od vladavine Marije Terezije, se je pošalil eden od lovcev. Nekateri opozarjajo, da bi vsesplošni odstrel lahko povzročil preveliko zmanjšanje populacije divjih prašičev.

Ko so še enkrat vprašali na ministrstvo, kako je s tem, so odgovorili, da ZLD Ljubljana takšnih navodil sploh niso poslali, da pa so res LD Grosuplje poslali odgovor na vprašanje o dodatnem odstrelu divjih prašičev. **Janez Petrič**, predsednik Komisije za varstvo okolja in gojitev divjadi pri ZLD Ljubljana, je potr-

dil, da je bil odgovor ministrstva res namenjen grosupeljskim lovcem, se pa nanaša na odločbo iz leta 1991, ki določa neomejen lov.

Če ne bi bilo Večera, bi komaj vedeli, da so septembra po Sloveniji potekale razne lovske prireditve, kajti nekateri drugi časniki se očitno zanimajo le za medvede. **Oste Bakal** je poročal o strelskem tekmovanju LD Gornja Radgona, **Sanja Verovnik** pa o zanimivi prireditvi LD Rače, ki so jo poimenovali Lov na race. »Tovrstnega lova doslej še nismo imeli, zanj smo se odločili, ker je nekaj posebnega,« je prepričan član LD **Drago Vešner**. – **Srečko Niedorfer** je poročal o pohodu do največje točke občine – k lovskemu domu Vajger, ki sta ga organizirala LD Pesnica - Jarenina in Turistično društvo Občine Pesnica.

Gorenjski glas je poročal o 50-letnici LD Kamnik, ki so jo proslavili s slovesnim odprtjem prenovljene lovske kočice.

V časnikih smo brali tudi o nezakonitem lovu, ko je na Jelovici nekdo uplenil okoli deset let staro košuto, in to v času, ko je lov že prepovedan. Smolo je

imel lovec LD Trnovski gozd, ki je zvečer uplenil gamsovko in jo pustil v lovišču, ko pa je zjutraj prišel ponjo, je razočaran ugotovil, da mu jo je nekdo »speljal«.

Vlomilec v lovsko kočico v Gornjih Radencih pri Starem trgu v Beli krajini je LD Sinji Vrh oškodoval za približno pol milijona tolarjev.

STEKLINA NA OBMOČJU SLOVENIJE

V obdobju od 1. do 30. septembra 2004 je bilo z območja 47 občin v naši državi laboratorijsko preiskanih na prisotnost virusa stekline 130 živali.

Odsek za virologijo na Inštitutu za mikrobiologijo in parazitologijo Veterinarske fakultete Univerze v Ljubljani je pregledal 103 lisice, 6 psov, 4 mačke, 4 kune, 5 jazbecev, 3 glave srnjadi, 2 kozi ter po eno veriverico, ovco in glavo goveda.

Prisotnost virusa stekline ni bila ugotovljena.

8. 10. 2004

Tina Arič, dr. vet. med.,
višja svetovalka VURS

Foto: G. Bolčina – Diana

Kot obvezno delo v lovskih družinah ne pojmuje zgolj fizičnega dela!

Dejstvo je, da je bil za slovensko lovstvo prehod iz prejšnjega v nov družbeni sistem umirjen in brez večjih pretresov ter sprememb. Več kot desetletje je sicer visela v zraku grožnja, da bo v slovenskem lovstvu z novim zakonom vse drugače. Toda dobili smo nov zakon o divjadi in lovstvu, ki je ohranil vse, skozi desetletja preverjene rešitve, ki so se izkazale za dobre ali celo boljše, kot so v številnih drugih in tudi največjih evropskih državah z najbogatejšo lovsko tradicijo. Seveda pa bomo celostno pravno podlago za naše lovstvo dobili šele po sprejetju številnih podzakonskih predpisov.

Ob tem pa ne kaže prezreti, da smo v novo obdobje prenesli tudi nekatere rešitve v naši notranji organiziranosti ter pri delu v lovskih družinah, ki so že zdavnaj preživele. Pri tem ne gre za zakonsko določene obveznosti, pač pa za tiste naloge in številna opravila, ki si jih v lovski družini sami nalagamo na svoja pleča, pa se vedno znova izkaže, da jih ne zmoremo ali pa si s tem zapletemo in zagrenimo udejstvovanje med lovci. To namreč povzroča slabo voljo, spore, disciplinske postopke ter vse vrste preganjav, ki naj bi jih ne bi bilo v lovskem tovarištvu. Čas je, da se po sprejetju novega zakona in podzakonskih predpisov lotimo tudi sprememb in posodobitve na področju, ki je prepuščeno samim lovcem.

Tega je kar precej. Za začetek naj predstavimo problematiko obveznega dela v lovskih družinah. V lovskih družinah mora vsak član na leto opraviti po nekaj deset delovnih ur fizičnega dela. To obvezno delo v javnosti pred-

stavljamo kot prostovoljno delo, čeprav za neopravljene ure fizičnega dela sledijo različni kazenski ukrepi. Tako predstavljanje je sicer po svoje dobro, ker so to večinoma neplačane ure, vendar bi bilo ustreznejše, da je to neplačano delo, ker to nikakor ni prostovoljno. Na tak način opravimo v lovskih družinah v vsej državi menda več kot milijon neplačanih ur! To naj bi bil tudi naš argument pri prihodnjem določanju finančnih obveznosti lovskih družin do države. Kaj podobnega glede neplačane dela zmorejo samo še redke nevladne in nepolitične organizacije! Predvsem so to gasilci, ki pa, za razliko od lovcev, od občin in od države dobivajo kar krepka finančna sredstva, predvsem za opremo, izobraževanje, domove, tekmovanja... Kaj podobnega lovci ne bomo dosegli, čeprav se tega zavemo in lotimo utemeljevanja naše dejavnosti v javnem interesu in pomenu našega dela pri varstvu narave. V svoji samozadostnosti smo žal zamudili desetletja.

Seveda pa se neplačanemu delu v lovski organizaciji ne bomo odpovedali, ker bi to

pomenilo spremeniti tudi temeljni koncept našega dela in organiziranosti. Predvsem je pomembno, da si zastavimo realen obseg fizičnega dela, da si neplačano delo bolj pošteno razdelimo med seboj, da pri tem upoštevamo fizične in psihične sposobnosti članov! Predvsem pa je nujno uveljaviti pomen strokovnega dela ter znanja v lovstvu! Sedanji način neplačane dela je pri večini lovskih družin le preveč po vzoru ho-ruk udarniškega dela in dela za prevzgojo izobraženih ljudi v kulturni revoluciji na Daljnem vzhodu. Dokaz takemu pojmovanju »prostovoljnega dela« je tudi v tem, da pri tem šteje za opravljeno obveznost samo telesno delo, nikakor pa ne tudi umsko-strokovno delo, t.j. organizacijsko delo, vodenje... Torej sta žal v lovstvu ideala dela še vedno zgolj kramp in lopata, ne pa tudi izobražena glava s podporo računalnika!? Dokaj nerodno za današnji čas, mar ne!?

Toda taka miselnost, ki jo očitno mnogi želijo vleči še naprej, ima tudi velike negativne posledice za raven strokovnega in organizacijskega dela v slovenskem lovstvu.

Zato se nikar ne čudimo, zakaj v lovskih družinah pravzaprav niti ne čutimo znanja iz vsega obsežnega izobraževanja za lovske čuvaje, za lovske tehnike oziroma lovske mojstre... Ne čudimo se, da po desetletnih željah še vedno nismo izpeljali lastnega informacijskega sistema, ki bi omogočil vsaj seštevek odstrela. Ob takem stanju se tudi nikar ne čudimo, da je po novem zakonu zahtevne strokovne naloge prevzel javni državni zavod! Vsem tem ljudem, ki so se z veliko volje in odpovedovanja izobražili za strokovno delo v lovstvu, še naprej tiščimo v roke zgolj kramp in lopato ter morda še sekuro. Strokovna dela in vodenje pa prepuščamo drugim in neizobraženim, ki pogosto menijo, da so funkcije v lovstvu le čast, ne pa zahtevno strokovno in organizacijsko delo. Več kot samo sramota je na primer, da od predsednika Izvršnega odbora LZS v njegovi LD zahtevajo, da mora poleg vseh obveznosti v slovenski lovski organizaciji opraviti še vse obvezne fizične ure. Toda to je samo en primer. S tem se ne izkazuje enakost, pač pa vse kaj drugega, predvsem stanje duha.

Predlagam, da pripravimo nova izhodišča za neplačano delo v lovstvu, da za to pripravimo merila, ki bodo kot neplačano delo upoštevala tudi vsa potrebna opravila pri vodenju organizacije, pri strokovnem ter organizacijskem delu, seveda pa tudi pri fizičnih delih v lovišču. Končno v lovstvu ponudimo znanju spoštljivo mesto! Upravni odbor LZS bi moral sprejeti usmeritve in temeljna merila, sicer bomo še naprej ohranjali absurdne razmere, ki izničujejo končne učinke izobraževanja in znanja v lovstvu!

Ko prebiramo zgodovino slovenskega lovstva, ugotovimo, da so bili nosilci razvoja našega lovstva vedno in samo ljudje, ki so bili ugledni in uspešni zaradi svojega širokega znanja in sposobnosti vodenja...

Janez Černač

Imamo iskren namen varovati medvedjo populacijo?

Slovensko lovstvo ima častitljivo tradicijo ter spoštljivo lovsko etiko. Prebrodilo je mnoge vihre in spremembe, tudi tiste, ki so zaradi človeške domišljavosti in gospodovalnosti celo ogrozile živalski in rastlinski svet. Samo skupnemu nesebičnemu amaterskemu in profesionalnemu delu vseh, vpetih v dejavnost lovstva, velja pripisati zasluge, da smo prepričali najhujše. Sadovi prizade-

Sedim na preži in povezujem med seboj zgođe in nezgođe, povezane z medvedom, in sicer kot del lastnih izkušenj na eni strani in izkušenj ter poročanja raznih avtorjev na drugi strani.

Vprašanja se postavljajo kar sama. Veliko odgovorov je hitro na dlani, pojavijo pa se tudi takšni, za katere bomo morda našli odgovor jutri, lahko celo prepozno ali pa nikoli.

prispeval človek s svojim nerazumnim početjem, misleč, da ima pod nadzorom vse zakonitosti tankočutnih ekoloških razmer. Šli smo celo tako daleč, da vsemogočno in vsiljivo posegamo v naravne zakonitosti. Še včeraj tako, danes že povsem drugače – in že mislimo, kako bi bilo treba – jutri!?

Še včeraj smo zagovarjali teorijo, da je **vzdrževanje mrhovišč pomemben ukrep**

daleč od predelov, kjer bi se lahko pojavile skušnjave, da bi napadel domačo živino. Nismo se zmenili na opozorila tujih in domačih strokovnjakov, da nam zaradi omenjenih ukrepov utegne narava obrniti hrbet. Ni bilo treba dolgo čakati; tudi naravne razmere v habitatu rjavega medveda in ob enostranskem ukrepu – dodatnem pokladanju kakovostne hrane vsemogočega izvora ter tudi gojitvenim smernicam velja zahvala, da se je naglo izboljšala vitalnost našega dela dinarske populacije rjavega medveda. Tem, na videz ugodnim pokazateljem, pa je nujno sledilo tudi povečano tveganje za ljudi, ki živijo in delajo v habitatu oz. na omenjenih medvedjih območjih. V tako razdrobljenih delčkih populacij je v takih območjih možnost preživetja medveda odvisna pretežno od dostopnosti do človekovih virov hrane. To pa je medved spretno izkoristil in krog medsebojne soodvisnosti se je hote ali nehote sklenil. Tako imenovani več deset let trajajoči trikotni odnos med medvedom, hrano človeškega (antropogenega) izvora in človekom je vzpostavil za nas nezeleno sožitje.

Priznati si moramo, da smo ob prizadevanjih, da bi izboljšali vitalnost medvedje populacije, zanemarili izredno sposobnost te zveri za prilagoditve na nove razmere. Premalo smo bili pozorni na ohranjanje genske prvobitnosti medvedovega značaja, ki je lahko še kako plah, nezaupljiv in odmaknjen od civiliziranega sveta. S posegom v populacijo smo vrsto sicer ohranili in številčno obogatili, vendar smo jo obenem tudi nehote pritegnili k urbanim naseljem. Še več, v nekaj primerih smo medvede že skoraj udomačili, kar pa zagotovo ni bil naš cilj.

Postavimo si vprašanje: **Ali medveda še dodatno krmiti?** Na postavljeno vprašanje, sem prepričan, bi prejeli paleto tako in drugače strokovno utemeljenih odgovorov. Razprava bi se razvnela,

Foto: M. Masterl – Diana

vanj so več kot očitni, saj nam pestrost prvobitnosti živalskega in rastlinskega sveta zavidajo številni narodi zemeljske oble.

Pri večini prebivalstva nam je celo uspelo privzgojiti miselnost, da so velike zveri, kljub težavam, ki jih povzročijo ljudem in ki izhajajo iz njihovega načina življenja, vendarle mejni člen biotske raznovrstnosti ter s tem del bogate kulturne dediščine, s katero smo v svetu še kako prepoznavni.

Pred nami sta dilema in izziv, kako na širšem evropskem območju v kulturni krajini zagotoviti razmere za vrnitev nekdanjih človekovih tekmecev oziroma v danih trenutkih celo sovražnikov, to je velikih zveri.

Pred približno tisoč leti je rjavi medved živel po vsej Evropi, dandanes pa je žal njegova razširjenost, z redkimi izjemami, omejena na bolj ali manj osamljene in izolirane populacije. Zagotovo je k takemu stanju v marsičem

v medvedovem habitatu. Po zbranih podatkih ZGS smo samo v letu 1999 v osrednjem varovalnem območju medveda na mrhoviščih položili do 500 kg »mrhovine« na medveda na leto. To smo storili z namenom, da bi medveda zadržali v obširnih gozdnatih nenaseljenih območjih, ugotavljali številčnost z enega mesta, opravljali odstrel po predvideni sestavi in mu na tak način zagotavljali potrebe po nujnem beljakovinskem deležu hrane daleč od naselij,

Foto: M. Masterl – Diana

kot bi se tudi glede števila objavljenih strokovnih prispevkov, povezanih s to problematiko.

Na kratko bi lahko sklenili: glede poročanj tujih avtorjev in domačih izkušenj menim, da bi bilo povzročeno več škode, če bi se enostransko, administrativno odrekli dodatnemu krmljenju medvedov s krmo živalskega izvora, četudi je ta živalski stranski proizvod.

Kar nekajkrat mi je prišlo na ušesa zmotno razmišljanje in razlaganje zakonodaje, povezane z možnostjo dodatnega pokladanja hrane živalskega izvora divjadi v prosti naravi, češ da Evropska zakonodaja tega ne dopušča. Omenjeni predpisi, ki v bistvu tako početje na neki način res prepovedujejo, v nadaljevanju ponujajo tudi rešitev v izjemni možnosti uporabe živalskih stranskih proizvodov netvegane značaja in pod posebnimi pogoji. Z drugimi besedami: urediti bi bilo treba samo primerno mesto (mrhovišče) za tovrstno odlaganje

živalskih stranskih proizvodov, ki bi dopuščalo jemanje hrane zgolj medvedom in drugim zverem ter ujedam, nikakor pa ne tudi divjim prašičem. Ob tem je treba tudi opozoriti, da bi se potem tudi meso morda uplenjenega medveda ocenilo kot neprimerno za prehrano ljudi. Bojim pa se, da ponujeni ukrep pomeni »prevelik« strošek in da bo povezan s preveč tehničnimi težavami, da bi se pristojni lotili tega projekta. Kajti, vsemu naštetemu se je najpreprosteje odreči.

Upam, da bo ob tem zmagal razum nad kratkoročnim finančnim učinkom. Verjamem, da ne bomo ponavljali napak, tokrat v obratni smeri, in da se bomo odločili za poskus postopnega odtujevanja medvedje populacije od urbanih naselij z zadrževanjem medvedov na ustrezno oddaljenih in urejenih »mrhoviščih«, s primerno količino za medveda kolikor mogoče naravno hrano – tudi živalskega izvora. Vedenjske reakcije medvedov so namreč

zaradi pozitivnih izkušenj do vonja po človeku privedle do tega, da medved to izkušnjo že predolgo povezuje z možnostjo, da bo ob človeškem vonju tudi lažje prišel do hrane, kar mu bo sedaj težko na hitro »izbiti iz glave«. Omenjenih pozitivnih dražljajev in izkušenj si je medved nabral največ prav v okolici urbanih naselij (neodgovorno odvrženi klavni ostanki iz domačega zakola, odvržena in razsuta hrana popotnikov in turistov ob prometnih cestah ter železniških progah, divja odlagališča odvrženih, pa vendar za vsejede živali užitnih energetsko in beljakovinsko bogatih odpadkov), kar bo v prihodnje v kratkem času tudi zelo težko povsem odpraviti! **Projekt bo lahko dolgotrajen in celo bolj zahteven, vsekakor pa primernejši od enostranske ukinitve pomoči.**

Ne pozabimo, da smo še včeraj skrbno načrtovali gostoto medvedjih »mrhovišč« na enoto površine, načrtovali in pokladali enormne količi-

ne krme tako rastlinskega kot živalskega izvora na takih mestih, potem tudi opravljali izbirni odstrel. Dandanes po drugi strani pretežni del predvidene kvote izločitve rjavega medveda pravzaprav konča pod kolesi motornih vozil ali pa je tarča in plen intervencijske skupine. Tako je le del predvidene izločitve (odvzema) namenjene načrtovanemu izbirnemu odstrelu. Kako bomo potemtakem v prihodnje uspešno usmerjali sestavo vitalnega dela naše populacije medveda?

Nekorektno, še manj pa strokovno bi bilo našim medvedom enostransko in naenkrat obrniti hrbet in jih prepustiti na milost in nemilost – drugačni usodi ...

Prepričan sem, da smo sposobni stopiti skupaj in povezati med seboj vse niti različnih strok (ekologi, biologi, gozdarji, veterinarji in še kdo) v primerno tkanje, da bo medved jutri udobneje in varneje legel na tako skano preprogo.

Mag. Štefan Vesel

V lovskih družinah se sami zapletamo v svoje zanke

Imamo nov zakon o divjadi in lovstvu, kmalu pa bomo dobili še vse potrebne podzakonske predpise. Zato sta sedaj na vrsti tudi naša priložnost in dolžnost, da posodobimo našo notranjo organiziranost, za kar so že pred sprejemom novega zakona kar nekaj časa potekale pripravljalne aktivnosti na ravni Lovske zveze Slovenije. Po načelu iz velikega v malo moramo najprej posodobiti organiziranost na državni ter na območni ravni. Toda ob tem zahtevnem delu ne spreglejmo pomena organiziranosti in vodenja naših osnovnih celic – lovskih družin!

V lovskih družinah moramo uveljaviti sodobno znanje in strokovnost, kar pomeni predvsem, da bomo še naprej spodbujali in izpopolnjevali izobraževanje. Toda izobraževanje ne sme ostati samemu sebi namen, pač pa je treba novo energijo v lovstvu tudi ustrezno usmerjati in porabiti za boljše delo v organizaciji in loviščih. Zato dajmo izobraženim in sposobnim lovcem tudi prednost pri vodenju in nalogah v upravnih odborih ter komisijah. O tem smo že predlagali v našem glasilu, kjer smo to načelo tudi utemeljili. Ob tem pa je treba povedati še pogoje za celovito prenovo, kar je drugi del predloga. Ostaja namreč vprašanje, kako to tudi uveljaviti.

Druga pomembna in nujna naloga našega lovstva po novem zakonu ter za prihodnje delo je namreč tudi, da posodobimo vse notranje akte v lovskih družinah. To je osnovni pogoj, da bodo sposobni in izobraženi lovci dobili okolje, v katerem bodo z voljo sprejemali odgovorne strokovne in vodstvene naloge. V sedanjih razmerah, ko lahko že en sam jezičen »težak« izniči vsako strokovno stali-

Foto: F. Ekar

šče in uniči avtoriteto starešine in upravnega odbora, da ne govorimo o vseh žalujočih preostalih, ki morajo na posvetih prenašati tiranijo takih samooklicanih pravičnikov za svoje pravice, je namreč velika ovira pri delu. Ob tem se taki ljudje pogosto sklicujejo še na posamezno določilo iz gore sprejetega papirja in na enega od številnih nezapisanih sklepov in dogovorov, nad katerimi nihče pod tem soncem nima več pregleda. Ob najbolj očitnih in dokazanih prestopkih, ki so že vsaj sto let smrtni greh v lovstvu, si taki ljudje iščejo zaveznike pri podobnih in še slabših lovcih. Tako se ob glasovanju zaradi negativne solidarnosti navadno kaj slabo konča za mukotrpno delo disciplinske komisije. Nato sledijo nove in dopolnjene obtožbe ter vedno tudi nove pritožbe, nato pa spet ... Niso več redki primeri, ko taki lovski teroristi najamejo odvetnika, ki skoraj vedno najde dovolj lukenj, jam in votlin že v pravilih, kaj šele v poslovniku in pravilnikih, da zadeva pada in na koncu tudi pade. V marsikateri

lovski družini porabijo za take ničvredne preganjavnice več časa kot za temeljne naloge varstva in gojitve divjadi.

Po desetletjih dopolnjevanja, spreminjanja, širjenja in tudi mrcvarjenja pravil in poslovnikov lovskih družin ter pravilnikov komisij smo si zapletli življenje in delo do take mere, da pametni pri tem nočejo več sodelovati, da nočejo sprejemati funkcij, da so odnosi med lovci pogosto slabi, da ne rečemo kaj hujšega.

Zato si posodobimo delo in odločanje v lovskih družinah! Posodobitev pa v lovstvu pogosto pomeni, da bi vrnili odnose in odločanje nazaj in v čas, ko so bili še nezapisani in vendar spoštovani: lovska pravičnost, etične norme in lovsko tovarištvo. To pa je že kar daleč nazaj. Zadnja desetletja pred osamosvojitvijo Slovenije smo imeli tudi v lovstvu svojevrstno samoupravno demokracijo, kjer so vsi odločali, nihče pa ni imel pooblastil za resnično odločanje in zato tudi nihče ni bil odgovoren za nič. Za neodgovorne ljudi, ki se radi izmikajo odgovornosti, je bil to najlepši

čas. Toda posledice so bile in so še slabe in moreče za večino v lovski družini. Toda končajmo že s tem ...

Seveda moramo imeti za zdajšnjo rabo osnovne dokumente napisane kratko in jasno. Ob tem ohranimo tudi zdrav razum za sprotno odločanje, ker je v naravi, v lovstvu in na lovu vsak primer drugačen in nepredvidljiv. Za sprotno in drugo razumno odločanje mora imeti pooblastila predvsem starešina! Seveda pa tudi upravni odbor ter člani upravnega odbora, ki so zadolženi za posamezne naloge. **Brez pooblastil tudi ne more biti odgovornosti!** Predsednik mora postati pooblaščen predsednik za odločanje, starešina mora dobiti pooblastila in postati pravi starešina! Sedaj pa so predsedniki in starešine prepogosto nebogljenе tarče, v katere lahko vsak, ki ima voljo in pet minut časa, strelja vsakovrstne in tudi zastrupljene puščice. Seveda so razmere in pogoji za delo v vsaki lovski družini drugačni, vendar bodo predlagane spremembe večini le koristile.

Predlagam, da Upravni odbor LZS ob novi organiziranosti sprejme tudi **posodobitev vodenja in odločanja v slovenskem lovstvu. Tudi ali pa še posebno v lovskih družinah.** Sprejeti je treba skope in nujno potrebne akte, v katerih bodo **opredeljena tudi pooblastila in odgovornost za vodenje lovske družine.** Prenos pooblastila na starešino namreč izhaja tudi iz novega zakona o divjadi in lovstvu, po katerem so določene sankcije za starešino in lovsko družino, če lovsko družina ne izpolnjuje zakonskih določb.

Ob tem kaže ponovno opozoriti na staro modrost, da pri tako občutljivih prenovah ohranimo vse, kar se je pokazalo v dosedanjem delu za dobro. Vso nepotrebno navlako pa čim prej odpravimo, da bomo sproščeno in odgovorno vodili lovske družine ter dobro gospodarili z lovišči.

Janez Černač

Foto: K. Schneider

Na nevidnih povodcih ...

Prizadevanja za pravilno gospodarjenje z divjimi prašiči

Izjemna, že kar pregovorna prilagodljivost divjega prašiča se kaže predvsem v njegovem številčnem povečanju in tudi prostorski razširjenosti praktično v vsej Evropi in tudi drugod po svetu.

V letošnji 12. številki nemške revije Die Pirsch je bil objavljen članek z zgornjim naslovom in prinaša rezultate telemetričnega spremljanja tropov divjih prašičev v gozdni upravi Schildfeld na jugozahodu nemške zvezne dežele Mecklenburg - Vorpommern, približno 60 km vzhodno od Hamburga. Članek povzemamo in ga komentiramo tudi z našega stališča.

Cilji in nameni nemških raziskav

V članku so obravnavani ravninski predeli z razmeroma velikim deležem gozdnatosti (50 %), 25 %

kmetijskih površin in z razmeroma majhno stopnjo poseljenosti. Problemi so bili znani: zaradi velike in še vedno naraščajoče številčnosti divjih prašičev so posledično nastajale tudi velike škode in težave z lastniki kmetijskih površin ter

nevarnost izbruha klasične prašičje kuge z velikimi ekonomskimi posledicami. Raziskovalce je še posebno zanimal vpliv motenj v okolju, vključno z lovom, v aktivnostih divjih prašičev ter s tem povezano vlogo starejših in zrelih svinj vodnic v tropih. Na podlagi raziskav naj bi ugotovili, katere metode lova so najučinkovitejše za to vrsto divjadi z izredno velikim razmnoževalnim (reprodukcijskim) potencialom in visoko stopnjo prilagodljivosti človekovim vplivom. Zaradi naštetega bi se z rezultati raziskave želeli tudi izogniti morebitni uporabi kemičnih sredstev v naravi (ponekod se stopnjujejo pritiski, da bi vedno večjo številčnost divjih prašičev zaustavili z dodajanjem kontracepcijskih sredstev v hrano) in včasih že kar neokusnih »pobojev« divjih prašičev. V Nemčiji niso tako redki velikopovršinski skupni lovi, na katerih uplenijo prek 100 ali 150 divjih prašičev na dan.

Označili in spremljali so prašiče iz 15 tropov

Najprej je bilo treba divje prašiče odloviti. Pri tem so si želeli, da bi naenkrat odlovili celoten trop. V ta namen so vse lovke opremili z video nadzorom. Če je celoten trop prišel v lovko, so vrata zaprli z razdalje približno 300 m. Stalen videonadzor je zagotavljal, da so bili divji prašiči čim manj časa ujeti in tako tudi manj izpostavljeni stresu. Zaradi samega cilja raziskave so raziskovalci želeli z oddajniki opremiti čim več svinj vseh starosti in jih hkrati tudi označiti, medtem ko so večino divjih prašičev moškega spola samo markirali. Tako so skupno odlovili 91 divjih prašičev, od katerih so jih 42 opremili z oddajniki, pri čemer so bili divji prašiči iz 15 različnih tropov. Uporabili so ušesne oddajnike (za namestitev na uhelj živali) z maso komaj 55 g in s trajanjem baterije do 4 let. **Projekt bo trajal predvidoma do konca leta 2006, zato so tu predstavljeni šele njihovi prvi rezultati.**

Le-ti so pokazali, da so na omenjenem območju divji prašiči zelo navezani na manjša območja. Tako so se samo trije tropi gibali na večji površini kot 1.000 ha, medtem ko je povprečna vrednost okrog 600 ha. V zimskem času so posamezni tropi uporabljali površino vsega skupaj samo 110 ha. Pri vseh tropih obstajajo osrednja območja, kjer posamezni tropi preživijo večino svojega časa, vendar pa ga občasno zapuščajo. Lokacija osrednjega območja se med letom spreminja zaradi prehranskih in drugih razmer. Osrednje območje posameznega tropa se v manjši meri deloma prekriva z osrednjim območjem kakega drugega tropa, medtem ko se celotna območja, torej skupaj z robnim območjem, prekrivajo v bistveno večji meri.

Spremljanje tropov v zimskem času je pokazalo, da so se ponoči divji prašiči gibali povprečno 10 ur (od 4 do 14 ur), pri čemer so prehodili povprečno 4 km (od 1,5 do 8 km). Pozimi je robno območje razumljivo nekoliko manjše kot poleti, ko so zanje zanimive predvsem kmetijske površine. Vendar so tudi tu izjeme; tako so pozimi nekateri tropi imeli bistveno večje območje delovanja.

Če opazujemo npr. trop št. 1 – v 18 mesecih spremljanja ni niti enkrat prekorčil svojega 1300 ha velikega območja. Na drugi strani pa je trop št. 9 v 9 mesecih uporabljal vsega 570 ha veliko območje, vendar je enkrat (in sicer v juniju 2003) napravil izlet, ki je zajel površino 2.110 ha in je trajal 5 dni. V tem primeru je bila z oddajnikom opremljena lanščakinja. Najverjetneje je v tem času skupaj z drugimi lanščaki zapustila trop in se 5 dni gibala po kmetijskih površinah. Po-

tem se je sama vrnila k tropu, medtem ko se lanščaki moškega spola niso vrnili. V času zrelosti kmetijskih pridelkov, zlasti koruze, so predvsem lanščaki obeh spolov ostajali po več dni na poljih in jih sploh niso zapuščali. Lanščakinja iz tropa št. 1 je spomladi leta 2003 zapustila trop, vendar se je gibala v njegovi bližini. Jeseni se je oddaljila, spomladi imela mladiče in sedaj vodi svoj trop (1 A).

V 5 od 15 tropov je nastala kratkotrajna razdelitev tropa, in sicer tako med skupnim lovom kot tudi iz drugih razlogov. To je še posebno pomembno z vidika odstrela svinj. Pri vedno večji številčnosti divjih prašičev je treba odstreliti tudi določen delež zrelih svinj, vendar nikakor svinje vodnice tropa, temveč katero izmed socialno nižje uvrščenih svinj v hierarhiji tropa. To naj bi opravili na posamičnem lovu (čakanje) in ne skupnem, kjer se lahko tudi svinja vodnica za krajši čas znajde sama.

Za razporeditev divjih prašičev v prostoru sta poleg razpoložljive hrane pomembni tudi kakovost in razporeditev dnevnih skrivališč. Tako so vse leto najbolj priljubljene površine, porasle z mlajšimi razvojnimi fazami iglavcev, zlasti še s smreko. V jeseni so priljubljeni sestoji plodonosnih drevesnih vrst (bukev, hrast, kostanj). Kot smo že omenili, po-

leti nekateri tropi ostanejo ves čas na kmetijskih površinah, večinoma pa jih kljub temu obiskujejo samo ponoči, medtem ko dneve preživijo v gozdovih. Kot kaže, pri tem vreme ne igra bistvene vloge, razen pozimi ob večjih količinah snega. Tedaj tropi praviloma ostajajo v gostejših sestojih iglavcev, kjer je višina snega nižja.

Vplivi lova

Trop št. 10 se je že ob prihodu lovcev vznemiril, vendar je ostal v neposredni bližini svojega dnevnega bivališča. Takoj po začetku pogona sta tropa št. 1 A in 10 hitro, odločno in neopazno zapustila območje pogona. Vendar sta se še pred koncem lova, ko so gonjači odšli, vrnila v bližino prejšnjega mesta, vendar neposredno zunaj območja pogona. Trop št. 11, ki je ležal neposredno zunaj območja pogona, je svoje dnevno skrivališče zapustil za zelo kratek čas, ko jih je dvignil nemški lovski terier, vendar se je takoj vrnil na staro mesto.

Neposredno po lovu ni bilo opaziti bistvenih sprememb v vedenju tropa, saj so ostali v okviru svojega prejšnjega območja.

Ob posamičnem lovu, če je bil uplenjen posamezen član tropa, se je trop

Foto: K. Schneider

Foto: K. Schneider

umaknil na rob svojega, ne samo osrednjega, temveč tudi robnega območja. Tako se je trop št. 6 po vsaki uplenitvi umaknil daleč od kraja uplenitve in tam preživel tri dni, praktično brez oddaljevanja. Vendar pa trop ni zapustil svojega širšega območja.

Motnje, ki jih povzroča človekova aktivnost, kot je lov, vplivajo na obnašanje tropa. Vendar pa trop ni zapustil svojega območja aktivnosti.

Reakcija tropa na vznemirjanje v obliki lova je zagotovo odvisna tudi od stopnje vznemirjanja. Če določeno območje prelovimo vsak teden ali iste prašiče preganjajo praktično povsod in takoj, kamor pridejo, so bistveno bolj občutljivi in tudi manj navezani na določeno območje.

Prav tako vsak trop kaže določene »individualne« značilnosti v vedenju, ki so najverjetneje odvisne od svinje vodnice.

Takoj po odlovu se je v posameznih primerih trop razbil in posamezne živali so se tudi bolj oddaljile. Vendar so take živali najpozneje v naslednji noči ponovno našle svoj trop. Večinoma so bile razdalje manjše od 1.000 m.

Še nekaj splošnih dejstev o divjem prašiču

Odstrel divjih prašičev se je, npr. v Nemčiji, od lovskega leta 1957/58 do lovskega leta 2001/02 povečal z 26.665 živali na 531.887 – torej skoraj za **20-krat**. Vzroki za to naj bi bili:

- zaradi intenziviranega in velikopovršinskega kmetovanja, z bistvenim povečanjem deleža koruze;
- zaradi stare šole gospodarjenja z divjim prašičem, ki je popolnoma prepovedovala odstrel starejših svinj;
- zaradi bistvene podcenitve številčnosti in realnega prirastka pri tej vrsti; dolgo je veljalo, da ta znaša približno 100 % spomladanske številčnosti. Zdajšnje raziskave kažejo, da je realni prirastek skoraj 300 % spomladanske številčnosti. Približno 60 % ozimk se že buka in se v njih razvije povprečno 4,3 zarodka! K visokemu reprodukcijskemu potencialu pripomore tudi dejstvo, da se svinja ponovno buka, če prejšnje leglo propade v celoti in dovolj zgodaj (vreme ...);
- porušen pravilen populacijski sestav zaradi napačnega odstrela vodečih svinj ali svinj vodnic tropov povzroči večji prirastek kot pri normalni socialni sestavi, kjer je bukanje podrejenih svinj v tropu podrejeno svinji vodnici, ter spremembo časa poleganja;
- zaradi prevelikega odstrela lanščakov moškega spola in mladih merjascev primanjkuje zrelih merjascev, kar zopet povzroči porušeno spolno in starostno sestavo ter naštete posledice;

Preglednica 1:

Površina (ha) območja aktivnosti posameznega tropa v različnem časovnem obdobju

Trop	Zima 02/03	Poletje 03	Zima 03/04	Skupaj
1	490		550	950
1A	440	710	270	1.060
1B			90	280
2	110			110
3	130			130
4	440	250		630
5	200	350		430
6	630	115		710
7	490	910		1.170
8	470			470
9	350	550	280	570
10			610	610
11			1.340	1.340
12			550	550
13			890	890
14			110	110
15			260	260
Povprečno	370	480	495	605

– svinja – vodnica tropa se s pomočjo učenja in izkušenj izogiba nevarnih mest (kmetijske površine ...), kjer so bili že uplenjeni posamezni člani njenega tropa. Ob napačnem odstrelu take svinje se struktura in hierarhija tropa porušita, kar lahko povzroči bistveno povečanje škod na kmetijskih površinah.

Kako pa pri nas?

Vzrok za tolikšno številčnost divjih prašičev v Nemčiji je poleg naštetega tudi drugačna ureditev lovstva, kot jo poznamo v Sloveniji. Po posameznih zveznih deželah se stanje bistveno razlikuje, saj je ureditev lovstva do določene mere prepuščena deželni vladi.

Posledica zakupnega sistema lova je, da vsak lastnik ali zakupnik lovišča počne v svojem lovišču praktično tisto, kar mu je ljubo. Velikokrat so najemniki lovišč premožnejši lovci iz mest ali celo iz drugih držav, ki pridejo v lovišče samo ob vikendih ali celo samo nekajkrat na leto. To je ponavadi v jeseni, ko na skupni lov povabijo tudi svoje prijatelje in poslovne partnerje. Ob takem lovu mora biti na koncu tudi primerna lovina, kar pa lahko zagotavljajo le s krmljenjem vse leto. Šele v zadnjem času se v Nemčiji pojavljajo določene omejitve glede krmljenja divjih prašičev, pa še te so velikokrat samo v obliki priporočil. Podobno je tudi z načrtovanjem odstrela, ki je v posameznih primerih spet samo priporočilo in ni zakonske možnosti za zagotavljanje le-tega. Lastnik ali zakupnik pač mora poravnati škodo; če ima dovolj denarja, to seveda stori brez težav.

Dejstvo je, da je določen odstotek starejših svinj res treba odstreliti. V uravnoteženih populacijah naj bi odstrel znašal približno 5 %, pri preveliki gostoti in

ogromnih škodah, kar je dandanes značilnost nekaterih območij, pa se ta vrednost lahko približa celo 20 % številčnosti. Pri zadnjem primeru gre za časovno omejen ukrep, katerega cilj je zmanjšati številčnost divjih prašičev in zmanjšati škode v kmetijskem prostoru.

Pri odstrelu zrelih svinj moramo upoštevati naslednja pravila:

- odstrel svinje vodnice tropa ni dovoljen;
- odstrelujemo svinje, ki so socialno nižje uvrščene, vendar to opravimo samo od oktobra do konca decembra, ko mladiči skoraj zagotovo ne sesajo več;
- če želimo, da je odstrel strokovno opravljen in da bi bilo čim manj napak, je treba odstrel starejših svinj opraviti na posamičnem lovu na čakanju in ne na skupnih lovih, kjer je pravilna ocena največkrat nemo-goča in so napake najpogostejše.

V Sloveniji je stanje z divjim prašičem še obvladljivo, saj razen na nekaterih območjih v kmetijskem prostoru še ni prevelikih škod. Kljub temu pa si moramo prizadevati za pravilno gospodarjenje, še posebno glede številčno dovolj velikega in po sestavi pravilnega odstrela. Še vedno je uplenjenih bistveno preveč lanščakov moškega spola (celo več kot ozimcev), kar pomeni, da je odstrel ozimcev premajhen! Veljalo naj bi pravilo, da na vsakega uplenjenega lanščaka uplenimo vsaj 3, še bolje pa do 5 ozimcev! Prav tako bi se morali vzdržati strelav na mlajše merjasce, saj je dejstvo, da je zrelih merjascev premalo, neizpodbitno. Poleg tega moramo odstreliti določen delež zrelih svinj, vendar pod pogoji, ki so bili naštet.

Prevod in priredba:
mag. Janko Mehle

Pred skupnimi lovi na divje prašiče ...

Nočni lov, povezan z izkušnjami in etiko lovca

Divji prašiči so edina parkljasta divjad, ki jo je dovoljeno loviti tudi ponoči, in to predvsem zaradi zahtevne izpolnitve načrtov odstrela. Lovsko pravičen pa je le odstrel pri zadostni mesečini.

V izrazito »prašičjih« loviščih je torej nočni lov izjemno pomemben, saj na tak način lovci izpolnijo več kot pol odstrela, kar še zlasti velja za vznemirjena lovišča, v katerih so divji prašiči aktivni zgolj ponoči.

Lov v mesečini prevladuje od septembra do marca, saj so takrat mesečne noči svetlejše kot v poletni polovici leta. Lov v mesečini je čestokrat tudi vremensko pogojen, saj je v oblačnem vremenu le zastrta, razpršena svetloba, ki je v primerjavi z dnevno izrazito slabša. To otežuje oceno prašičev, uporabnost strelnega daljnogleda, obnašanja streljane divjadi in pozneje odkrivanje znakov na nastrelu.

Ponoči je človeško oko nagnjeno k različnim napačnim ugotovitvam in s tem posledično tudi odločitvam. Zaradi takih okoliščin je zanesljivost strela na to divjad dosti manjša in je izjemno pomembna samodisciplina pred odločitvijo. Lovci, ki so že podnevi obremenjeni z lovsko mrzlico, pri nočnem lovu velikokrat odpovedo. Pogosti so zgrešeni ali pa slabi streli. Ne bi bilo odveč, če bi takšni lovci strelišče obiskali večkrat kot enkrat na leto.

Nočni lov je tudi telesno naporen, saj je noč pravzaprav namenjena našemu počitku.

Znano je, da so divji prašiči v nočeh s slabim vremenom manj previdni in bolj zaupljivi ter znajo še kako izkoristiti deževne in oblačne jesenske noči. Za nočni lov je primernih vsega deset dni okrog polne lune, ko naj bi bila zadostna strelna svetloba. Poznavalci vedo, da so najboljše mesečne, vendar deloma z oblaki prepredene noči, med katerimi občasno luna zasije v vsej moči.

V gozdu je nočni lov smiselni šele potem, ko listje odpade in ko so v redkem gozdu ali na jasah divji prašiči na svetli podlagi dobro vidni. Pri nočnem lovu je namreč izjemno pomembno, kakšna je podlaga. Na temnem ozadju je divjega

prašiča težko dobiti v križ. Nekoliko ustrežnejši so sodobni strelni daljnogledi z notranjo osvetlitvijo. Drugi optični ali tehnični pripomočki pa so zakonsko prepovedani in tudi lovsko-etično nesprejemljivi.

V letnem povprečju je približno pol mesečnih noči zaradi vremenskih razmer neuporabnih za lov na divje prašiče, zato pa je treba bolj izkoristiti drugo polovico. Pri nočnem lovu je priporočljiva uporaba posebnega gumijastega nastavka na okularju strelnega daljnogleda, ki zmanjšuje svetlobne odboje in olajša tudi strel proti mesečini.

Dosti lovcev se odloča tudi za tvegane strele, česar pa se moramo izogibati, saj

so tudi nelovski. Kadar s prostim očesom prepoznamo divje prašiče na okrog 100 m, je v nočnih razmerah zanesljivost strela omejena na 50- do 60-metrsko oddaljenost. Za zanesljiv strel mora biti križ v daljnogledu natančno razpoznaven na temnem ozadju prašiča, sicer je tveganje preveliko. Drugače rečeno: če sredine križa ne vidimo, se ne smemo zadovoljiti zgolj s približno oceno in upanjem ter željo, da se bo že nekako izšlo. V najboljšem primeru si bomo naslednji dan nakopali naporno iskanje s krvosledcem.

Nočni lov na divje prašiče je nedvomno eden vrhunskih doživetij, ki pa se obrestuje le resnično strokovno in etično čvrstim lovcem.

Jesenski in zimski skupni lovi na prašiče so se spremenili!

Poleg posamičnega lova v številnih loviščih pretežni del odstrela počaka na jesenske in zimske skupne love. Ni odveč poudariti, da so t. i. »zeleni pogoni« nesmiselni, pač pa je skupne love treba **načrtovati na obdobja po novembru oziroma potem, ko že odpade listje.** Zaradi izjemnega povečanja številčnosti divjih prašičev so se nekdanji **klasični skupni lovi marsikje razvili in spremenili**, kar naj bi prispevalo k večji učinkovitosti. Ne glede na to pa so klasični skupni lovi med evropskimi lovci še vedno najbolj razširjeni in priljubljeni. Taki lovi, mogoče v nekoliko izboljšani različici, potekajo:

- *s pogonom, ki zajame razmeroma velik del lovišča,*
- *z razporeditvijo lovcev, ki ni več klasičnolinjska, pač pa so nekatera stojišča, seveda z vso potrebno varnostjo (!), postavljena tudi »globinsko«,*

- *lovci ostajajo na stojiščih 2–4 ure,*
- *uporablja se zgolj nizkonoge »goniče«,*
- *predpostavlja se, da bodo divji prašiči proti stojiščem prihajali počasneje.*

Eden od osnovnih namenov skupnih lovov je uspeh s kar najmanj napakami in ob spoštovanju temeljnih gojitvenih načel in načel lovske pravičnosti. Roko na srce: marsikje se s pripravami skupnih lovov sploh ne ukvarjajo ali pa na lovu storijo številne usodne napake, zlasti v povezavi z improviziranimi ukrepi.

Za pripravo skupnega lova sta najbolj odgovorna gospodar in revirni lovski čuvaj oziroma lovovodja. Niso dovolj zgolj disciplinirani lovci, pač pa tudi sposobni, ne preglasni gonjači in ne prehitri psi, ki jih morajo zanimati predvsem divji prašiči in ne zgolj srnjad.

Meynhardt, znani raziskovalec divjih prašičev, piše: »Številne in dragocene izkušnje in opažanja v zadnjih desetih do petnajstih letih so v moji 'opazovani' populaciji pokazali, da so uspehi glasnih pogonov z vprijočimi gonjači v obratnem

sorazmerju z vložkom. Divji prašiči na stojišča pridejo v diru in lovec skoraj nima možnosti za natančno presojo in lovsko pravičen strel. Zato je tudi veliko zgrešenih in obstreljenih prašičev. Statistične ugotovitve iz podatkov, zbranih na številnih pogonih na divje prašiče v zadnjih šestnajstih letih v Nemčiji in tujini, so postregle s presenetljivim podatkom, da je bilo na vsakega uplenjenega prašiča v povprečju oddanih 6 strellov. Ob tem številni lovci strel zamolčijo, saj je prašič tekel naprej, pa tudi krvi ni bilo. V moji 'opazovani' populaciji pa je bilo v petnajstih letih na skupnih lovih uplenjenih kar 8 % od skupnega odstrela prašičev, za katere so lovci menili, da so zgrešeni!« (konec citata).

Pri nas so rezultati takih lovov podobni. Navadno divjad prihaja na stojišča v diru, zato se strelja slabo in veliko obstreli ali pa so uplenjeni prašiči tako razstreljeni, da je divjačina komaj še uporabna. Na takih lovih pogosto izstopajo povabljeni gostje, ki se očitno ne znajdejo v prezahtevni vlogi. Sceno še dodatno poslabšajo preostri psi, ki mimogrede ujamejo in raztrgajo še kakšnega srnjega mladiča.

Iluzorno je pričakovati, da bodo psi dvignili prašiče in se po nekaj sto metrih spet vrnili h gonjačem. Vsak izkušen lovec tudi ve, da je izjemno zahtevna naloga, tako za gonjače kot za pse, divje prašiče usmeriti proti stojiščem. Dobri psi morajo sicer prašiče poiskati in jih s pravo mero ostrine dvigniti. Preostri psi ob prašičih tudi ne doživijo visoke starosti. Vendar tudi pri nas že srečamo (zaenkrat sicer še v manjšini) dobro organizirane in izvedene skupne love na divje prašiče.

Že konec 80-tih let je Briedermann ocenjeval, da so v takratni NDR na skupnih lovih realizirali manj kot 5 % vsega odstrela. Dandanes se ta delež v povprečju ocenjuje na približno 1/3 vsega načrtovanega odstrela!

Idealno bi bilo, če bi vsak predel lovišča s skupnimi lovi prelovili le enkrat na leto. Vendar pa zahtevnost načrtov odstrela tega preprosto ne dovoljuje.

Ob tem je pomemben tudi podatek, da se po pogonu divji prašiči kmalu vrnejo v prvotna stanišča, razen če zaradi nepravilnih odstrellov, zlasti svinj vodnic, posledično ne nastane socialno razbitje tropov in družinskih skupnosti. Posledice tega so lahko dolgoletne.

Kot sem že omenil, se je glede na spremenjene številčne razmere pri divjih prašičih nekoliko spremenil sistem klasičnih lovov nanje. Lovci naj, razen na klasičnih stojiščih, stojijo tudi znotraj pogona, zlasti ob stečinah. **V nobenem takem primeru gonjačem, ki morajo biti obvezno v živobarvnih varnostnih**

Foto: H. Oškanič – Diana

telovnikih, ne sme biti dovoljena uporaba orožja. Gonjače je priporočljivo razporediti v dve skupini ali več, ki delujejo tudi v nasprotnih smereh. Potem ko je predel, ne preglasno(!) prečesan, naj lovci na stojiščih ostanejo vsaj še uro, še zlasti, če lovovodja oceni, da vsi prašiči niso šli iz pogona. Zlasti stare, izkušene živali se rade nekje pritajijo in šele pozneje poskušajo zapustiti lovljeni predel.

Divji prašiči imajo dober spomin

Pogoji za uspeh lova se oblikujejo že s pripravami, pa tudi ob jutranjem zbiranju lovcev.

Divji prašiči so živali z dobro razvitim spominom. Živahen promet na gozdnih cestah, parkiranje in glasno pogovarjanje na zbornem mestu, kar je slišati daleč, znajo hitro povezati in oceniti z neprijetnimi izkušnjami pred mesecem ali pred letom. **Nasploh so uspešnejši lovi z morda največ nekaj deset lovci.** Velika, meddružinska ali jubilejna srečanja, popestrjena z množičnimi skupnimi lovi, pa so predvsem družabni dogodki z nadvse uspelim »zadnjim pogonom«.

Velikost (obsežnost) lovljenih predelov lovišča je odvisna od naravnih in kra-

jevnih danosti; optimum je nekako od 300 do 800 ha. Čim večjo površino zastavimo, manj predvidljiv je uspeh, ki pa ni zgolj ogledalo zastopanosti divjih prašičev, pač pa tudi organizacije lova. Končno o ravni izvedbe lova govori tudi razmerje med oddanimi strelji in plenom. Nemške ocene dokazujejo, da je pri razmerju, slabšem od 1 : 3, težko govoriti o dobrem lovu. **Končni uspeh je le redko naključen, pač pa, kot sem že omenil, so zanj potrebne temeljite priprave, in sicer ne le od določitve stojišč, predhodne »obsleditve«, ampak tudi glede pravilne izbire psov za dan lova in tudi za dan pozneje, ko prevzamejo svoje obvezno delo, pa čeprav morda kdaj tudi le kontrolno, krvosledci.**

Za dober lovski uspeh

Že sam zbor udeležencev lova mora biti na takšnem kraju, ki ne bo vplival na divjad. Ni slabo, če lovovodja poleg vseh splošnih navodil potek lova predstavi vsem udeležencem tudi na ustrezni skici.

Stojišča morajo biti izbrana tako, da ima lovec možnost pravočasno opaziti in oceniti prihajajočo divjad ter streljati nanjo na 30–50 metrov. Zaradi varnosti je najbolje, če se sosedje med seboj vidi-

jo. **Molčečnost in splošna tišina** sta ob prihajanju na stojišča samoumevni! Razgovore prihranimo za zadnji pogon.

Resnost vsakega skupnega lova se dokazuje že s spoštovanjem najavljene ure zbora udeležencev, razporeditve lovcev in gonjačev ter začetka. K pristnemu lovskemu vzdušju in prvobitnosti lova prispevajo tudi **znaki z lovskim rogom**, kar pa je žal slišati vse redkeje.

Lovovodja mora vse udeležence seznaniti ne le s potekom lova, pač pa jim natančno povedati in razložiti, **kaj vse je dovoljeno loviti.** Marsikje je na skupnih lovih dovoljen zgolj odstrel ozimcev in lanščakov, saj je zlasti v loviščih s skromnejšo zastopanostjo tvegano dovoliti tudi odstrel starejših živali. Priporočljivo je, da je odstrel merjascev ali svinj dovoljen zgolj na posamičnem lovu.

Ob prihodu na stojišča lovovodja le s kretnjami roke nakaže lovcu dovoljene (oziroma nedovoljene) smeri uporabe orožja. Če je le mogoče, lovce napotimo na stojišča v več manjših skupinah. Kadar lov poteka ob javnih prometnicah, ne pozabimo s posebnim **premičnim znakom »območje lova«** opozoriti na to tudi mimo vozeče voznike! Lovovodja mora vnaprej predvideti tudi **prostor za poznejšo položitev plena in pozdrav lovini**, kar naj se zgodi v lovišču in ne na asfaltu pred lovsko kočjo ali zbiralnico.

Uspeh lova je včasih res odvisen tudi od nepredvidljivih okoliščin in vremenskih razmer. Potreben je natančen prejšnji dogovor, pa tudi določitev vodnikov uporabnih psov. **Najboljše uspehe dosegaajo z nizkonogimi in ne preostrimi psi**, ki se ne pustijo zapeljati vabljivim sledovom srnjadi ali jelenjadi. Pri tem so izkušnje različne. Ponekod prisegajo na pomoč prepeličarjev, druge na španjele, terierje, jazbečarje ali brak-jazbečarje. V pokrajinsko in vegetacijsko nezahtevnih predelih se odločajo tudi za ptičarje. **Toda pazite!** Že stari lovski mojster Döbel je napisal, *da je treba merjaščevo glavo odtehtati s pasjimi.* Dobri psi morajo biti tudi vodljivi, tako da jih je mogoče odpoklicati, da ne prelovijo še naslednjih območij pogonov in da se k lastniku vrnejo šele med zadnjim pogonom ali naslednji dan. Ne dovolimo dela psov ocenjevati tistim, ki nikoli niso bili in tudi ne bodo vodniki, ki ne vedo, koliko truda je treba vložiti v nekajletno resnično uporabnost takšnih lovskih pomočnikov! Med novejšie izkušnje sodi tudi način, da vseh psov ne sprčimo hkrati, pač pa jih spuščamo v pogon postopoma, pred večjimi goščavami. Tisti psi pa, ki na stojiščih iščejo lastnike, je bolje, da ostanejo doma.

Blaž Krže

Blaz.Krze@amis.net

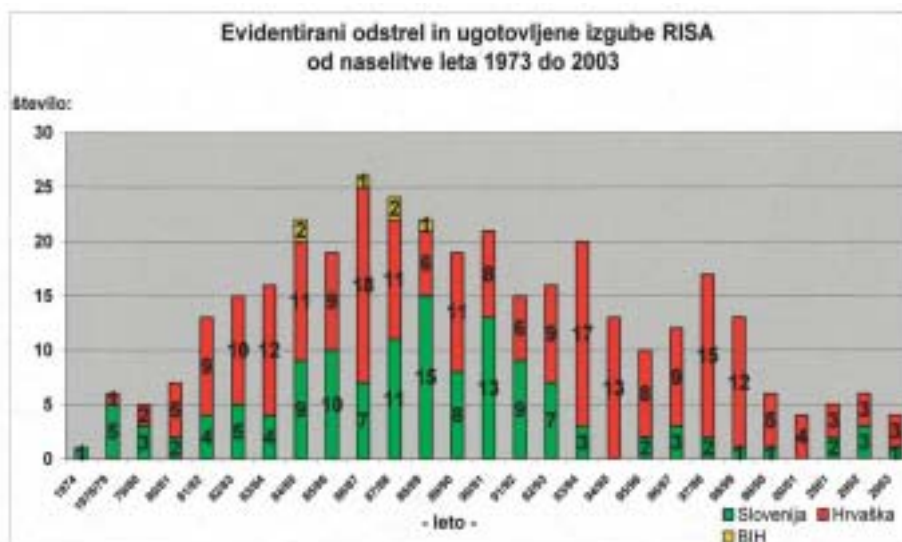
Foto: J. Popež – Diana

Kaj se dogaja z risom?

V zadnjem času sem večkrat slišal mnenja poznavalcev v Sloveniji, pa tudi na sosednjem Hrvaškem, da se število risov zmanjšuje v Sloveniji in na Hrvaškem. Na to me je opozoril tudi priznani zagrebški profesor in poznavalec velikih zveri dr. **Đuro Huber**, ki je v ta namen pripravil tudi plakat z naslovom **SOS RIS »ŠTO ČEMO JE-STI?«** (glej sliko). Ker je dejansko stanje populacije (koliko risov je) praktično nemogoče ugotoviti, pa tudi mnenja posameznikov so lahko zelo subjektivna, sem se odločil za edinega dostopnega pokazatelja o stanju populacije, to je odstrel in izgube, ki so bile evidentirane od naselitve leta 1973 do leta 2003. Vir podatkov je raziskovalna naloga Spremljanje naselitve risa (*Lynx lynx* L.) v Sloveniji v letih 1973–1993, avtorja **Janeza Čopa**; Ris u Hrvatskoj - naseljivanje, odlov i brojnost (1974–2000) avtorja **Alojzija Frkovića** in podatki iz Pravilnika o odvzemu velikih zveri iz narave 2004 (UL RS, 14/ 2004). Tako je nastal **graf** (des-

no) Evidentirani odstrel in ugotovljene izgube risa od naselitve leta 1973 do 2003. Iz grafa je razvidno, kje so bili risi

odstreljeni ali izločeni na kateri drugi način; da se je po naselitvi zelo hitro širil, zlasti v dinarski smeri proti sosednji

Vir: J. Čop; A. Frković, Pravilnik o odvzemu velikih zveri iz narave 2004 (UL RS, 14/2004)

Foto: H. Oštanič – Diana

Hrvaški in naprej proti Bosni, ter da je v pičlih desetih letih prek Hrvaške prišel vse do Bosne, kjer so bili prej kot v petnajstih letih od naselitve v Sloveniji uplenjeni prvi risi. Prikazana številčnost je minimalna, dejanske izgube so večje, ker gotovo niso evidentirani vsi ilegalni odstrelji mimo odločb. V grafu ni zajetih 31 izločenih risov iz Bosne v zadnjih dvajsetih letih (Krže, Lovec, št. 7–8/2001, str. 340). Iz istega prispevka je tudi razvidno, da se ris izredno hitro širi proti Črni gori in zahodni Srbiji. Čeprav v grafu navedene številke niso absolutno točne, jasno kažejo dinamiko populacije. V osemdesetih letih prejšnjega stoletja je dosegla vrhunec, sedaj pa postopno nazaduje.

Slovenska naselitev risa je dolgo veljala za najuspešnejšo v Evropi, in sicer tako po številčnem večanju kot tudi po obsegu areala, ki ga je osvajal naseljeni ris. Podatki o izločitvah kažejo, da populacija nazaduje. Kaj je temu vzrok?

Da neka vrsta postopno ugaša ali pa je ogrožena, je lahko več vzrokov. Za lažje razumevanje lahko nevarnosti za obstoj risa razdelimo v dve skupini. V prvi naj bi bile tiste, ki izvirajo iz življenjskega prostora (habitata) in vse tiste lastnosti habitata, ki pogojujejo obstoj vrste (hrana, zaščita, velikost ...). Degradacija habitata pomeni postopno »žaganje veje«, na kateri neka vrsta »sedi«. V drugo skupino pa štejemo tiste, ki izvirajo iz same vrste, njene postopne razgradnje zaradi neposrednih človekovih posegov vanjo, na primer prevelik odstrel ali izpadi zaradi prometa in podobno. Slovenska naselitev risa – kot vse druge v Evropi –

(Švici, Nemčiji, Avstriji ...) so nastale s človekovo pomočjo, le iz nekaj pripeljanih živali. Temelj naše naselitve je 6 živali, iz katerih se je razvila sedanja populacija. Sedanje postopno ugašanje populacije torej lahko pripišemo tudi vzroku, da premajhna pestrost (parjenje v sorodstvu) ne zagotavlja dovolj velike reprodukcije, ki bi pokrivala naravne izločitve in tiste, ki jih povzroča človek.

Spremembe v življenjskem prostoru (habitatu)

Ris je gozdna žival, gozd pa se v zadnjih tridesetih letih ni spremenil ali zmanjšal v taki meri, da bi lahko usodno vplival na razvoj populacije. Nasprotno, gozd je v tem času celo napredoval. Zato ta vzrok lahko odmislimo, pa tudi zmanjšanja plena ne moremo šteti kot vzrok njegovega nazadovanja v Sloveniji. V tridesetih letih se namreč razmere tudi niso toliko spremenile, da bi se zmanjšalo število srnjadi ali katere druge vrste, s katero se ris prehranjuje (jelenja teleta, prašiči, glodavci ...). Prof. **Đuro Huber** za hrvaške razmere ocenjuje, da je prav pomanjkanje srnjadi najverjetneje vzrok upadanja. To z drugimi besedami pomeni, da je urejeno lovstvo pogoj tudi za obstoj risa, ne samo srnjadi. Pomanjkanje plena v gozdu povečuje tudi pritisk plenilcev na domače živali (primer so velike škode na drobnici, ki jih povzročajo volkovi v Dalmatinski Zagori). Risu je tekmelec pri živem plenu volk, ki lovi parkljasito divjad. Volk pa se je v zadnjem desetletju razširil, kar za risa pome-

ni konkurenco. Ris živi od plena, ki ga sam ulovi in obvlada in se, če ga nič ne moti, k plenu tudi vrača. Že ulovljen plen pa risu lahko odvzamejo medved, volk, krokarji, lisica itn. Zato je ris kot izrazit mesojed, ki živi od plena, ki ga sam ulovi, glede tega od vseh velikih zveri najbolj ogrožen. V kakšnem obsegu pomanjkanje hrane zaradi tekmovanja z drugimi mesojedi (kompeticija) vpliva na razvoj risa v našem okolju, ni znano, zato ta vzrok lahko štejemo kot mogoč, ne pa odločujoč za obstoj risa. Gozd kot bivalni prostor, ki risu nudi zaščito pri poleganju in vzgoji mladičev, ni spremenjen v taki meri (čeprav se nemir v gozdu povečuje), da bi populacija lahko nazadovala.

Spremembe v populaciji

Postopno ugašanje neke populacije lahko povzročijo tudi preveliki posegi z odstrelom (legalnim in nelegalnim), če je ta tolikšen, da normalna reprodukcija ne more nadomestiti izpada. Taka populacija je prej ali slej obsojena na izumrtje. To se je z risom pri nas tudi že zgodilo pred dobrimi 100 leti. Ris je od vseh treh velikih zveri (poleg medveda in volka) najbolj občutljiv za intenziven lov, zato je bil tudi kot prvi iztrebljen. Evidentirane izgube (legalni odstrel in pogin zaradi drugih vzrokov), ki so navedene v grafikonu, po mojem mnenju niso vzrok za zmanjšanje populacije, saj so bila izdana dovoljenja za odstrel v večini primerov dobro premišljena in praviloma vedno manjša od želenih. Večjo težo ima nelegalni odstrel, ki se je razbohotil zlasti po osamosvojitvi, južneje od nas pa tudi zaradi vojne in sprememb lovne sistema. Pri varovanju velikih zveri je strateška napaka tak režim uprav-

Hrvaški plakat

ljanja z njimi, ki prepoveduje vsako poseganje z odstrelom, to je tako imenovana popolna zaščita, ki jo lahko imenujemo **konzervacija** in je značilna za klasično varstvo narave. Povsod tam, kjer so še vitalne populacije velikih zveri, je popolno varstvo tako škodljivo, kot je škodljiv neurejen lov, ki ne priznava lovstva kot del trajnostne rabe narave. Da je to res, se lahko učimo od tistih, ki imajo še vse tri velike zveri in umno upravljajo z njimi. Tudi slovenska lovška tradicija ohranjanja in upravljanja z velikimi zvermi je lahko marsikomu za vzgled. Izločanje lovstva kot dejavnosti in soupravljanca v prostoru pogojuje divji lov oziroma izključuje iz sistema tistega, ki je sposoben tudi operativno izvajati gojitveno-tehnične posege in strokovno posegati v populacijo. Če je trofejni lov podrejen zakonitostim trajnostne rabe narave, ne more biti škodljiv za nobeno vrsto, ampak v naši kulturni krajini in z našo lovsko tradicijo samo koristen; še več: za nekatere vrste je tudi nujno potreben, še posebno za velike zveri. Da pa slovenska lovška organizacija priznava kot edino sprejemljiv lov za današnjo rabo tistega, ki lov priznava kot trajnostno rabo narave, je razvidno iz več dokumentov, ki jih je sprejela slovenska lovška organizacija. Zgovoren primer neurejenih razmer je sedanje upravljanje z medvedom v Sloveniji. Ignorantski odnos nekaterih lovcev do risa pa tudi do volka samo povečuje take razmere. »Konzervatorsko« naravovarstvo, ki zagovarja vsakršno poseganje med divje živali in zavrača vse gojitveno-tehnične ukrepe v korist divjih živali,

še posebno za velike zveri, že vnaprej programirano ustvarja konflikte in negativno razpoloženje v družbi. Sodim, da je zaradi takih razmer prevelik ilegalni odstrel zelo pripomogel, da populacija risa ugaša.

Ker je sedanja populacija risov nastala samo iz 6 živali, od katerih so si bile nekatere tudi v sorodu, je velika verjetnost, da reproduktivno sposobnost (samoobnovljivost) populacije zmanjšuje križanje v sorodstvu in s tem izgubljanje njene viabilnosti. Menim, da je to mnenje mogoče utemeljiti ali pa zavreči z gensko analizo, ki jo sedanja tehnologija že omogoča.

Kaj storiti, da rešimo obstoj risa?

Dokazati, da populacija biološko slabi zaradi zmanjševanja genske pestrosti, pravzaprav ni težko. Ker je domneva najverjetneje resnična, je treba že sedaj iskati tudi možnosti, kako to popraviti. Če se bodo uredile lovske razmere na območju Dinaridov vse do Šarplanine in Prokletij, kjer še domuje dinarski ris, bo prej ali slej lahko nastal naravni stik obeh populacij (nekje na Dinaridih), kar bi bilo največje zagotovilo za povečanje genske pestrosti in za ponoven razcvet populacije. Ker je to dolgotrajen proces in ga mi najverjetneje ne bomo doživeli, še manj pa sedanja ugašajoča risja populacija, bi bilo najbolje začeti **novi akciji za naselitev nekaj živali dinarskih risov**, ki bi jih pripeljali z območja sedanje razširjenosti dinarskega risa. Po- gojev, da bi bilo mogoče to tudi prak-

tično izpeljati, je več kot leta 1973, ko je bila opravljena prva naselitev. Oživitev slovenske naselitve risa je tudi priložnost za CIC (Mednarodni svet za lovstvo in ohranitev divjadi), da s svojim ugledom in aktivnostmi pripomore k urejanju lovstva na Dinaridih. Za izpeljavo konkretne akcije so najbolj poklicane uprave profesionalnih lovišč, nekdanja gojitvena lovišča oziroma lovišča s posebnim namenom, kot jih imenuje novi Zakon o divjadi in lovstvu. Še več, sedanji zakon jih v 21. členu tudi zadaljuje, da morajo opravljati take akcije, saj navaja, da imajo lovišča s posebnim namenom med drugim tudi nalogo: »**Ponovno naseljevanje iztrebljenih ter dodajanje redkih in ogroženih avtohtonih vrst divjadi ter vzpostavljanje primernega življenjskega okolja zanje**«. Zakon je torej jasen, tudi razmere, vsaj po deklaracijah sodeč, so ugodnejše, kot so bile pred tridesetimi leti, ko smo si po mnenju nekaterih na Kočevskem v Gojitvenem lovišču ROG privzeli pravico, da naselimo risa in dobivali celo grozilna pisma.

Na slovenskih tleh se ni še nikoli toliko državnih uradnikov, kot sedaj, ukvarjalo z velikimi zvermi in nikoli ni bilo v okolju tako zelo malo narejenega zanje (če izvzamemo določanje odstrela in plačevanje škod), kljub zatrevanju na vsakem koraku, da smo za načelo, da se vzemamo za tak razvoj, ki ohranja naravno ravnovesje. **Sedaj je čas za akcijo!** Vesel bom, če se bodo moje trditve izkazale za neresnične in da pregovor »Dosti babic, kilav dojenček«, za nas ne velja!

Ciril Štrumbelj

Življenje v koloniji

Rečni galebi so družabni ptiči v vseh sezonah.

Življenje v koloniji, torej življenje v nekakšni življenjski skupnosti, je dobro znano recimo pri žuželkah, pri vretenčarjih pa tudi pri pticah. In **kaj sploh je kolonija?** Za kolonijo štejejo skupino živali, ponavadi iste vrste, ki živi tesno skupaj na določenem prostoru. Takšno življenje naj bi pomenilo prednost pred »samskim« življenjem. Toda ali je temu res tako? Če je gnezdenje v koloniji toliko ugodnejše od posameznega, zakaj potem vse vrste ptic ne gnezdi v koloniji?

Pri pticah, ki se v kolonije združujejo v času gnezdenja, kolonijsko gnezdi v predvsem vodne vrste ptic; spominimo se samo dokumentarnih oddaj s televizije, ki prikazujejo ogromne množice pingvinov, njork, viharikov in albatroso, ki se gnete na majhnem prostoru. Nekatere kolonije štejejo tudi po več tisoč, deset tisoč ali celo milijon parov, kolikor so recimo našeli adelijskih pingvinov *Pygoscelis adeliae* v neki koloniji! Pari so med seboj zelo blizu skupaj, najbolj med različnimi vihariki, kjer na vsakem kvadratnem metru gnezdi po en par. Rekord ima ga-

lapaški strakoš *Oceanodroma tethys*; na enem kvadratnem metru se gnete kar

Jata prib morebitnega plenilca lažje odžene kot ena sama. V tem primeru se številčnost torej obrestuje.

osem parov! Ker so ptice teritorialne, ki branijo svoje območje pred vsiljivci svoje vrste, se pri kolonialnih gnezdkah teritorialnost skrči bolj kot ne samo na gnezdo.

Predvsem nepevke

No, nekatere vrste, ki se združujejo v kolonije, gnezdi tudi pri nas. Spoznajmo nekatere med njimi. Največ naših kolonijskih gnezdk najdemo med nepevkami.

Med prvimi omenimo rumenonosega galeba *Larus cachinnans*, ki gnezdi ob obali, ter rečnega galeba *Larus ridibundus* in navadno čigro *Sterna hirundo*, ki gnezdi predvsem v notranjosti. Medtem ko rumenonogi galeb gnezdi predvsem v Sečoveljskih solinah, rečni galeb in čigra redno gnezdi na otočku Ptujkega jezera. V posameznih letih gnezdi tudi drugod, predvsem v gramoznicah, če se zato pojavi priložnost. Na otočku, ki ni večji od 250 m², je velika stiska s prostorom; gnezdi namreč kakšnih 100 parov galebov in le nekaj manj čiger, nastajajo torej podobne gostote kot za nas na bolj eksotičnih krajih.

Med kolonijske gnezdilke sodijo tudi čaplje; pri nas je to siva čapla *Ardea cinerea*. Gnezdi v severovzhodni, osrednji in južni Sloveniji v

kolonijah, ki štejejo nekaj deset parov; kakšno leto lahko kje naštejemo tudi prek sto gnezd. Na posameznem drevesu je lahko tudi več gnezd, koliko, je odvisno predvsem od vrste drevesa. Najbolj gostoljuben je hrast, najmanj pa smreka, na kateri je redko več kot eno gnezdo.

Med manjšimi pticami nepevkami, ki gnezdi skupinsko, so še oba naša hudournika (črni *Apus apus* in plininski *A. melba*) in naš verjetno najbolj pisan ptič, to je čebelar *Merops apiaster*, ki lahko gnezdi tudi samostojno.

Med pevkami so najbolj znane kolonijske gnezdilke lastovke; predvsem mestna *Delichon urbica*, ki gnezdi v naseljih na zunanjih stenah stavb ali na drugih objektih. Tudi prek sto gnezd te lastovke na enem objektu je bilo že najdenih pri nas. Še pogostejše gnezdi v kolonijah obrežna lastovka ali breguljka *Riparia riparia*, ki gnezdi tudi pri nas, predvsem v primernih stenah bregov reke Mure in spodnje Save ter ponekod tudi v gramoznicah. Naše kolonije so majhne, štejejo le nekaj deset parov, izjemoma tudi prek sto. Drugače je recimo na Madžarskem, tudi Hrvaškem, kjer lahko najdemo kolonije, ki štejejo tudi prek tisoč parov!

Tudi med vranami poznamo skupinsko gnezdilko, to je kavka *Corvus monedula*. Tudi ona naseljuje stare visoke zgradbe, predvsem zapuščena podstrešja, dimnike in druge odprtine. Ponavadi kolonija šteje le nekaj parov,

Del kolonije sive čaple

včasih pa tudi prek dvajset (Vogrin, 1998). Še bližje človeku prebiva domači vrabec *Passer domesticus*; pod strešniki na eni sami hiši lahko prebiva tudi več deset parov.

Med vrste, ki bi jih med kolonialne gnezdilke lahko šteli pogojno, sodijo mali ponirek *Tachybaptus ruficollis*, čopasti ponirek *Podiceps cristatus* in priba *Vanellus vanellus*. Slednja oblikuje rahle kolonije na intenzivnih poljih ali vlažnih travnikih. Njena gnezda so med sabo oddaljena več deset metrov. Čeprav se vsak par obnaša povsem individualno, lahko kolonij-ski način gnezdenja prepoznamo ob približevanju morebitnega plenilca, tudi človeka. Takrat se vse pribe, ki sestavljajo takšno kolonijo, dvignejo in plenilca poskušajo družno pregnati z drznimileti in predirljivimi kriki. Velikokrat jim to tudi uspe. Oba ponirka tvorita rahle kolonije priložnostno pač tam, kjer je gnezdišče primerno in dovolj veliko. Pri nas je bila

zadržuje na enem mestu, je bilo ugotovljeno, da se zajedavci in bolezni hitreje prenašajo (Newton, 1998). Prav tako pri večji množici ptic, ki se prehranjujejo z enako hrano, nastane tekmovanje za hrano. Velika množica ptic, ki je že od daleč opazna in zganja velik hrup, je veliko privlačnejša tudi za plenilce kot pa posamezen par. Nena zadnje je tudi samo nekaj parov glasnejših in opaznejših kot en sam samostojno gnezdeči par. Pri nekaterih vrstah, ki gnezdiijo v kolonijah, recimo galebih, nastaja tudi kanibalizem. Povrh vsega se med pari znotraj kolonije pojavlja rivalstvo za najboljša mesta, ki so v sredini kolonije. Obrobna mesta tako ostanejo manj izkušenim in mladim pticam, ki so pogosto žrtve plenilcev. Pri črnooperuti čigri *Sterna fuscata* so bila recimo jajca z roba kolonije plenjena kar 50 % pogosteje kot tista v centru kolonije.

Pri več vrstah, ki se vsako leto vračajo na ista gnezdišča

Drugačnega gnezdenja kot kolonijskega si pri breguljki skoraj ne znamo predstavljati. Na fotografiji je odrasla breguljka pred rovom.

kolonija čopastih ponirkov ugotovljena na Račkih ribnikih (Vogrin, 1999).

Zakaj živeti v koloniji?

Da se ptice združujejo v kolonije, mora obstajati eden ali več razlogov, od katerih naj bi, kot smo omenili že v uvodu, posamezni pari imeli kakšno korist. Vendar proti gnezdenju v koloniji govori kar nekaj dejstev. Pri večjem številu ptic, ki se dalj časa

Čopasti ponirek gnezdi v koloniji zgolj občasno.

Čebelar, naš verjetno najbolj pisan ptič, lahko gnezdi v koloniji ali pa posamič.

(npr. vihariki, strmoglavci), je bilo ugotovljeno, da se število parov v koloniji večja hitreje v manjših kolonijah kot v večjih. To je povezano s tekmovalnostjo, saj je v manjši koloniji tekmovanja manj.

Brown s sodelavci (1990) je dilemo o koloniji razdelil v štiri točke: gnezditveni uspeh posameznega para se povečuje z velikostjo gnezditvene kolonije, gnezditveni uspeh je največji pri neki optimalni velikosti kolonije, med uspehom posameznega para in velikostjo kolonije pa ni nikakršne povezave in se gnezditveni uspeh z velikostjo kolonije zmanjšuje.

Zadnji primer je posebno zanimiv, saj če ptice od gnezdenja v koloniji nimajo nobene koristi oziroma, so celo na slabšem, kot bi gnezdile samostojno, se postavlja vprašanje, zakaj sploh gnezdiijo v koloniji?

Nekateri menijo, da ptice v kolonijah gnezdiijo le zavoljo pomanjkanja ustreznih gnez-

dišč (Hoi s sod., 2002). Temu bi, če opazujemo nekatere naše gnezdilke, ki jih pesti pomanjkanje ustreznih gnezdišč (rečni galeb, navadna čigra, čebelar), zlahka pritrdili. No, drugi zopet vidijo prednost kolonij nekoliko širše. Pri lumni *Uria aalge*, vrsti, ki gnezdi visoko na severu, je bilo, npr., ugotovljeno, da se plenjenje s strani galebov zmanjšuje z gostoto gnezda.

Velike kolonije pa imajo tudi slabe strani. Pri številnih morskih pticah (njorke, galebi) so ugotovili, da se pri posameznih parih z večanjem kolonije zmanjšuje število jajc v leglu, manj je tudi izvaljenih in speljanih mladičev. Nedavno je podobno za čebelarja ugotovil tudi Hoi s sodelavci. Po drugi strani pa lahko odrasle ptice v koloniji morebitne plenilce lažje odženejo kot osamljen par.

Nekatere izmed omenjenih vrst, npr. galebi, čigre, čebelar, lahko gnezdiijo samostojno ali v koloniji. Burger in Lesser (1980) za srebrenega galeba *Larus argentatus* domnevata, da se za samostojno gnezdenje odločajo starejši, bolj izkušeni pari, za kolonijo pa mlajši osebki.

Očitno je, da ptica oziroma par, vsaj pri vrstah, ki poznajo oba načina gnezdenja, torej samostojnega in v koloniji, same odločijo, kako bodo gnezdile. Na osnovi česa se odločijo za eno ali drugo, pa ostaja še skrivnost. Dejstvo je, da ima življenje v koloniji svoje dobre pa tudi slabe strani.

Milan Vogrin

(Viri so dostopni pri avtorju.)

Foto: M. Samar

Obremenitve pri lovu

Kadar se bliža začetek nove lovske sezone, vsi postajamo že malo nestrpni, radi bi se čim prej odpravili na prvi lov. Seveda, lov ljubimo zaradi »lovskih užitkov« in se mu težko odpovemo. Obenem pa se moramo lovci tudi zavedati, da je lov, posebno še lov na veliko divjad, povezan z določenimi obremenitvami. Le-te pri lovu lahko v ekstremnih razmerah postanejo zelo resno

zdravstveno tveganje, ki lahko neizogibno vodi v smrt. Večina nas ima izkušnje, da se po uspešnem strelu na veliko divjad začne nemalokrat pravo naporno delo: iztrebitev divjadi, nato vleka do primerne dostopa za prevoz in končno natančnejše čiščenje in oddaja divjadi.

Torej, v pričakovanju vsake nove lovske sezone se moramo tudi vprašati, kakšno je naše zdravstveno stanje, kak-

šna je naša telesna kondicija. Glede na to moramo resno presoditi, da nam lov ne bo bolj škodil kot koristil. Z drugimi besedami: lovske užitke moramo primerjati z morebitnimi zdravstvenimi posledicami. Kadar koli spoznamo, da obstaja le majhna možnost zdravstvenih zapletov zaradi lova, moramo tako spoznanje vzeti zelo resno in temu primerno načrtovati lov v naslednji sezoni.

Občasno slišimo novico, da je kak lovec preminil na lovu. Takšni primeri so navadno kombinacija slabega zdravstvenega stanja lovca in obremenitev pri lovu. Hipotetična zgodba o prezgodnji smrti lovca se pripeti približno takole: N. N., pri 50-ih letih, strasten lovec in tudi sicer dejaven ter spoštovan član LD, na dobrem glasu tudi v širši skupnosti, je imel že nekaj časa zdravstvene težave: povečan

srčni tlak, pred 10 leti že manjši infarkt, nekoliko čezmerno telesno težo, reden kadilec. Nekega dne je odšel na lov na prašiče. Po dolgotrajnem čakanju so se prašiči le prikazali. Takoj po strelu ga je zadela srčna kap. Umrli je na preži, divji prašič pa pod prežo. Iz namišljene zgodbe je povsem razvidno, da je prerani smrti botrovalo njegovo slabo zdravstveno stanje, čemur ni namenjal dovolj pozornosti. Toda zakaj je umrl prav na lovu? Saj je le sedel na preži in ustrelil na prašiča, kar naj ne bi bilo nevarno za srce?! Upam, da nam bo nadaljevanje prispevka o obremenitvah pri lovu pomagalo pri razumevanju tega hipotetičnega primera.

Raziskava o fizioloških obremenitvah pri lovu

Najnovejša spoznanja s področja medicinskih znanosti nam bodo pomagala pojasniti omenjeni primer. Lov, posebno pa lov na veliko divjad, je sestavljen iz dejavnosti, ki lahko v danem trenutku povzročijo srčni napad s smrtnosnimi posledicami. Telesne dejavnosti, kombinirane s psihološkimi obremenitvami, ki so edinstvene predvsem pri lovu na veliko divjad, lahko

povzročijo zdravstvene težave na različne načine: od srčne blokade, raztrganja žil, pa do strdkov v ožilju, ki prenašajo kisik iz pljuč do srčne mišice, ali pa privedejo do defibrilacije srčne mišice. V določenih trenutkih nas lov lahko potisne na meje naših fizioloških zmogljivosti. Če nismo dovolj previdni, se lahko samo še malo napnemo in že smo prek meje dopustne fiziološke obremenitve.

Dr. Susan Haapaniemi, znanstvenica s področja vadbene fiziologije z Medicinskega centra William Beaumont v Detroitu, meni, da ima »lov na veliko divjad zelo svojske značilnosti glede telesnih obremenitev, ki jih ne najdemo pri drugih dejavnostih. Ne samo, da pri lovu nastanejo nenadne velike fiziološke obremenitve, ki že same po sebi pomenijo dobro znane rizične dejavnike za srčni napad, ampak pri lovu nastane tudi velik »rush«, t.j. dvig nivoja adrenalina in drugih sorodnih hormonov. Nivo hormonov se počasi kopiči med lovom.« Čeprav dr. Haapaniemi je manjkajo natančni in zanesljivi statistični podatki, meni, da je pri lovcih smrtnost povezana predvsem bolj s srčnimi težavami kot pa s katerimi koli drugimi težavami. Obremenitve pri lovu niso rizične za lovce z že diagnosticiranimi srčnimi težavami, ampak so lahko nevarne tudi za »zdrave« lovce. Poleg tega se je treba tudi zavediti, da se srčne težave začnajo pojavljati mnogo bolj zgodaj, kot smo navajeni misliti, mnogo **večje tveganje pa je že po 50 letih**. Sodobna medicina ugotavlja, da je vedno več srčnih napadov pri 40-, 30-, in celo 20-letnikih. To pomeni, da tudi tisti, ki še niso prestopili v 6. desetletje, niso imuni pred srčnim napadom. Torej ne bo odveč, če se pred vsakim začetkom lovne sezone vprašamo, kakšno je naše zdravstveno stanje in se morebiti odpravimo na splošen zdravniški pregled.

Študija srčnih obremenitev pri lovu

V študijo, ki je bila predstavljena tudi v reviji *Stream & Filed* decembra 2003, je dr. H. vključila 25 lovcev prostovoljcev iz Rochester Hills lovskega društva v državi Michigan. Dr. H. meni, da sicer ni bila preveč presenečena, ko je že pri prvem pregledu ugotovila, da je kar nekaj izmed lovcev že imelo diagnosticirane srčne težave, kot je npr. ateroskleroza (otrditev ožilja), ali pa so imeli ugotovljena najmanj dva rizična dejavnika za srčno obolenje (povečan srčni tlak, čezmerna teža, kajenje, genetsko ozadje itn.). Na začetku študije je dr. Haapaniemi testirala vsakega prostovoljca in izmerila nekaj parametrov, izmed katerih so najpomembnejši srčni utrip v mirovanju in srčni utrip med največjo obremenitvijo.

Pred lovom je bil vsak prostovoljec opremljen s prenosno aparaturo, ki je beležila srčno aktivnost med celotnim potekom lova. Po končanem lovu je dr. Haapaniemi analizirala tako zbrane podatke od vseh lovcev prostovoljcev. Že prvi rezultati so jo presenetili, saj ni pričakovala, da bo analiza srčnega utripa pokazala tako zelo velike razlike. Za boljše razumevanje obremenitev pri lovu je dr. H. razdelila lov na veliko divjad na 4

dejanja, in sicer od hoje na stojišče oz. prežo, čakanje, »lovsko mrzlico« in končno do vleke in iztrebitve uplenjene divjadi.

Še natančneje se seznanimo z ugotovitvami te študije, pri vsaki izmed omenjenih 4 dejavnosti.

I. Hoja na stojišče/prežo: Hoja na stojišče ali prežo je pri 21 od 25-ih lovcev obremenila srčni utrip do 94 % največjega utripa. Takšna obremenitev srca je mnogo večja kot pa 70 % največjega utripa, ki ga priporoča ameriško Srčno združenje za normalno in zdravo obremenitev srca pri telesni vadbi (tako imenovana »ciljna cona« za neškodljivo obremenitev srca). Brez natančne meritve v specializiranem kardiološkem laboratoriju lahko preprosto, vendar zelo grobo ocenimo lasten največji srčni utrip tako, da odštejemo svojo starost od števila 220 (po tej metodi je največji srčni utrip 50-letnika 170 utripov na minuto). Vzroki za tako visok srčni utrip pri hoji na prežo so lahko napor, strma pot, posebno še v mrzlem vremenu (mrzlo vreme povzroča krčenje perifernega ožilja, kar še dodatno obremeni delovanje srca).

II. Dolgo čakanje: Ko se končno povzpne na lovsko prežo, potem bolj ali manj nepremično sedimo tudi po nekaj ur. Takšno sedenje lahko povzroči nastanek strdkov v okončinah, posebno še v nogah in še posebno pri tistih lovcih, ki so bili že diagnosticirani s takšnimi težavami. Nevarnost takšnih strdkov v ožilju je v tem, da se pozneje prenesejo v druge dele telesa in so še posebno nevarni, ko pridejo v pljuča, srce ali možgane. Takšen strdek v pljučih lahko povzroči tako imenovano pulmonarno (pljučno) blokado, ki prepreči prenos kisika do srca in v večini primerov povzroči smrt. Nastanjanje strdkov med dolgim čakanjem lahko preprečimo tako, da občasno pregibljamo kolena in gležnje, da razgibamo mišice (kolikor nam pač dopušča preža) ali pa občasno pretegemo mišice. Takšne

LETO 2003 V ZDA Z NAJMANJŠIM ŠTEVILOM NESREČ PRI LOVU

Ministrstvo za varstvo okolja (Department of Environmental Conservation) je v začetku leta sporočilo, da je bilo lani le 32 nesreč pri lovu, kar je po statističnih podatkih najmanj v zgodovini lova v ZDA. Pred tem je bilo najmanj nesreč v letu 2000, in to le 43 nesreč.

Povprečno število nesreč na leto je bilo v 60. letih 137, v 70. letih 102, v 80. letih 85, v 80. letih 66 in od 200 do 2003 le 48 nesreč. Ministrstvo pripisuje 65 % zmanjšanje nesreč pri lovu v zadnjih štirih desetletjih izobraževalnim programom o

varnosti pri lovu in pri ravnanju s strelnim orožjem.

Od 32 nesreč pri lovu sta bili dve s smrtnim izidom; obe pri lovu na jelena. 20 od 32 nesreč je bilo pri lovu na jelena, 9 pa pri spomladanskem lovu na divjega purana. Vse nesreče pri lovu na purana so se pripetile zaradi slabe vidljivosti: ali lovec ni videl solovca v strelni liniji ali pa je lovec v zelo poraščenem okolju zamenjal lovca za purana. Sedem od 32 nesreč, vključno z eno izmed smrtnih, so bile, ker se je obstrlel lovec sam.

V. Kavčič

aktivnosti povečajo krvni obtok in preprečujejo nastanek strdkov.

III. »Lovska mrzlica«: V trenutkih, ko slišimo (ali pa vidimo) približevanje divjadi, srce dobesedno »ponori«. Po podatkih dr. H. se je v nekaterih primerih srčni utrip povečal na 114 % največjega

»ogreti«, prav nasprotno: še bolj otrpli smo in v mrzlem vremenu še ozebli povrhu. Potem pa nenadoma, brez opozorila, je srce izpostavljeno zelo veliki obremenitvi! Ugotovitve tega dela raziskave srčne obremenitve so najbolj poučne za razumevanje opisanega hipotetičnega primera.

zadnje dejanje lova ni izolirana dejavnost, ampak je nujna končna aktivnost lovca, med katero so se zbrale vse prejšnje obremenitve.

Kljub opisanim ugotovitvam pa dr. H. nikakor ne nasprotuje lovu. Opis obremenitev pri lovu naj ne bo strašljiv in naj nas ne odvrča od lova.

nika: kajenje, previsok srčni tlak, sladkorna bolezen, previsoko stopnjo holesterola.

II. Strogo upoštevajmo predpisano jemanje zdravil, ki so nam jih določili zdravniki, ko so ugotovili srčno napako. Tudi za tiste, ki smo še »zdravi« in starejši od 50 let, ni odveč vzeti vsaj eno tableto aspirina na dan. Raziskave so pokazale, da ima aspirin pozitivno vlogo pri preprečevanju srčnega napada, kajti aspirin ne le blaži bolečine, ampak tudi redči kri.

III. Pripravimo se na lovsko sezono: resno začnimo s telesno vadbo najmanj 6 tednov pred začetkom lova. Takšna vadba je lahko preprosta, npr. polurna zmerna hoja na dan. Potem počasi povečujemo obremenitve s hojo v hribe, s tekom, dvigovanjem uteži.

IV. Načrtujmo lov: dan pred lovom se izognimo uživanju alkohola in čezmerni hrani.

V. Lovimo v družbi s prijateljem. Če gremo na lov sami, potem vsaj povejmo, kje bomo lovili.

VI. Ne pretiravajmo, ostanimo v mejah svojih telesnih zmogljivosti.

VII. Naučimo se prepoznati simptome srčnih težav: kardiologi priporočajo, da resno vzamemo vsak simptom, kot je npr. nenadna bolečina ali nelagodnost v glavi, vratu, rokah, prsih ali hrbtu. Ne samo bolečina in nelagodnost, tudi občutek povečanega pritiska je lahko že zadosten znak, ki nakazuje težave. Seveda so bolj resni simptomi vrtoglavica, slabost, bruhanje, spremenljiv srčni utrip in pojevanje sape. Prej navedeni simptomi in težave so lahko kratkotrajni, nekaj minutni, lahko pa trajajo dol pol ure.

VIII. Že ob prvem sumu, da z nami nekaj ni prav, pokličimo pomoč (v zdajšnjih časih z mobilnimi telefoni je to zelo preprosto). Ko pokličemo pomoč, se sami ne odpravljamo do svojega vozila, ampak počakajmo na pomoč na kraju, kjer smo klicali.

Dr. Vojo Kavčič,
New York

Vojko_Kavcic@URMC.Rochester.cdu

Foto: M. Samar

Zbor lovcev in gonjačev med dvema pogonoma.

utripa. Takšen podatek zveni skoraj kot nemogoč, toda obilica adrenalina in drugih hormonov lahko v trenutku vzpodbudi srce prek največjega utripa. V enem primeru je srčni utrip skočil od 78 na 168 utripov na minuto. Raziskava je tudi pokazala, da se srčni utrip lahko še bolj poveča po strelu: pri enem lovcu se je po strelu srčni utrip povečal na 118 % največjega srčnega utripa. Obremenitev pri lovski mrzlici je še posebno nevarna, ker se pojavi nenadno in nekontrolirano. Pri večini telesnih dejavnosti začnemo z ogrevanjem ali z zmernimi obremenitvami in šele potem povečamo obremenitve. Z razliko od tega pa pri lovu ni postopnega obremenjevanja ali »ogrevanja« srčnega delovanja. Po večurnem sedenju na preži nismo

IV. Sledenje, vleka plena in iztrebitev plena: Potem, ko najdemo uplenjeno divjad, se začne najbolj naporna telesna dejavnost pri lovu: iztrebljanje in vleka; prenos divjadi do vozila. Ta dejavnost trajanja različno dolgo, od nekaj minut pa do cele ure ali še dlje (posebno še pri visokogorskem lovu). Raziskava je pokazala, da se pri teh dejavnostih srčni utrip lahko dvigne do 116 % največjega srčnega utripa. Večina se nas zaveda, posebno še tisti, ki smo že v letih, da se ni priporočljivo izpostavljati prevelikim naporom. Seveda pa to pravilo zagotovo ne velja pri individualnem lovu, saj velja mnenje, da sta iztrebljanje in priprava divjadi za oddajo zadnje etično ravnanje lovca s plenom. Zavedati se je treba, da

Naj bo bolj opozorilo, da lovimo s pametjo. Vsakdo naj se zaveda svojih telesnih zmogljivosti in kakšne obremenitve nas lahko doletijo na lovu. Še posebno moramo biti previdni, če nam je zdravnik že ugotovil, da imamo kardiovaskularne težave. Na podlagi takšnih ocen prilagodimo lov, ki naj bo prijeten in ne škodljiv zdravju!

In na koncu še nekaj nasvetov za pripravo na lov na veliko divjad (npr., kako čim bolj zmanjšati obremenitve pri lovu in preprečiti zdravstvene težave):

I. Ni odveč, če se pred začetkom lovske sezone odpravimo na splošen zdravstveni pregled, še posebno, če smo stari že prek 50 let ali če so nam diagnosticirali srčne težave ali če imamo ugotovljena najmanj dva rizična dejav-

Ponovna naselitev bobra tudi v Srbiji

Tudi območje zdajšnje Srbije je sodilo v zgodovinski razširitveni areal avtohtonega evrazijskega bobra (*Castor fiber* L. 1758). Zato ni nič čudnega, da so se tudi v Srbiji že leta 1999 odločili za poskus ponovne naselitve bobra, ki so ga uresničili letos spomladi.

Ko so se – za Hrvaško – že pred nekaj leti v Srbiji odločali, da bi, kot druga država nekdanje Jugoslavije, poskusili ponovno naseliti bobra, so, kakor v Tragu, št. 39/2004, piše mag. **Duško Čirović**, opravili najprej rekonstrukcijo nekdanjega bobrovega areala na ozemlju zdajšnje Srbije in Črne gore. Izsledki so pokazali, da je v 19. stoletju bober še živel v porečjih Donave, Save, Tise, Tamiša, pa tudi v nekaterih predelih v delti Morave, ki se je navezovala na Donavo, in v delti Drine, vodovju, ki se je izlivalo v Savo. Že v tistem času pa so bili bobri zelo razredčeni zaradi čezmernega lova, tako da ni bilo presenetljivo, da so bili v drugi polovici 19. stoletja izredno redki. Čirović navaja zapis iz leta 1878, v katerem piše, »da živijo bobri edino še na srbsko-ogrski meji (v toku Donave, na območju med Banatom in Pomoravjem)«. To naj bi bili tudi zadnji ostanki avtohtonih bobrov na vsem podonavskem območju. Po nepotrjenih podatkih naj bi bil zadnji bober v Srbiji odstreljen na začetku 20. stoletja, in sicer na Donavi, v neposredni bližini Beograda. »S tem pa«, piše Čirović, »smo zasedli neslavno zadnje mesto na spisku evropskih držav, ki so izgubile to vrsto.«

Evrazijski bobri, ki so vse do zdaj preživeli le na petih evropskih lokacijah, že desetletja služijo kot populacijska osnova za ponovno naseljevanje v različne evropske države, kjer so jih iztrebili že

Foto: Foto Spring MB

pred stoletji. Doslej je bilo v Evropi zagotovo tako opravljenih več kakor 100 naselitev z različnim uspehom. Prva naselitev je bila zabeležena leta 1922 na Švedskem, kmalu pa so ji sledile tudi druge dežele (nekateri so jih naselile večkrat).

Tudi Srbija se je trdno odločila za ponovno naselitev bobra; ne zaradi popestritve divjadi lovni vrst, ampak predvsem zaradi obnove nekdanje vrstne pestrosti avtohtonih sesalcev. Ključni dogodek, ki je botroval odločitvi za ponovno naselitev

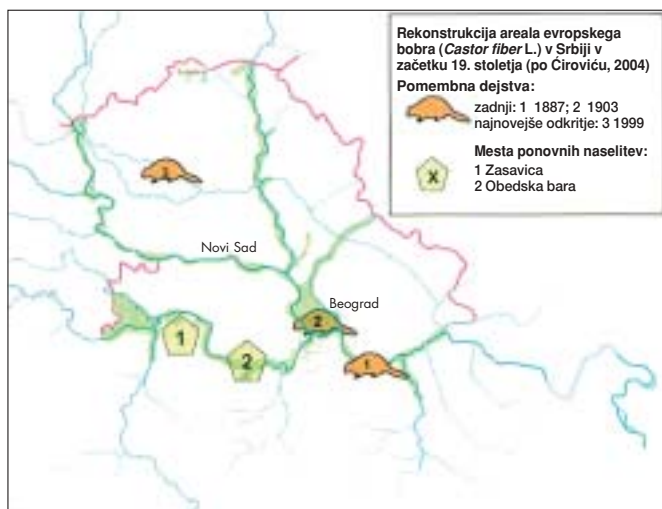
bobrov v Srbiji, je bilo zagotovo presenetljivo odkritje živega bobra na območju Bačke (v okolici Savice) leta 1999. To je bil namreč prvi bober, ki so ga po izrebitvi (izumrtju) spet odkrili na območju Srbije. Seveda so vedeli, da je odkrita žival pripadala z Madžarske in da je bila ena od živali, ki so jih naselili v okolici madžarske Baje. »Če vemo, da so poleg Madžarske v zadnjih letih naselili bobre tudi v Romuniji in na Hrvaškem, pa to ni bilo nič presenetljivega,« je še pripomnil Čirović.

Na dan Zemlje, 22. 4. 2004, je po načrtu nacionalnega projekta, ki ga je vodila Katedra za ekologijo in geografijo živali Biološke fakultete v Beogradu, prispelo iz Bavarske v Srbijo 30 bobrov (4 družine). Živali so izpustili na območje posebnega naravnega rezervata **Zasavice**, ki je v neposredni bližini **Sremske Mitrovice**. Še letošnjo jesen pa nameravajo izpustiti nadaljnjih 40 živali, in sicer tudi na območje **Obedske bare**. Tako bo končana srbska akcija ponovne naselitve bobrov.

Srbski biologi, ekologi in lovci so prepričani, da to ne bodo edini bobri v Srbiji, kajti, kot piše Čirović (2004), opazajo tudi stalna priseljevanja (imigracije) bobrov po Donavi iz Baje in po kanalih, ki vodijo v osrednjo Srbijo. To pomeni, da se po rekah v severno Srbijo neprestano doseljujejo živali iz sosednjih držav. To trditev podkrepljuje tudi odkritje prvega bobra v okolici **Sivca v Bački** in še enega, najnovejši primer (junij 2004 – Čirović), v okolici **Apatina**.

Prihod posameznih bobrov z Madžarske, pa tudi že spodbudni rezultati naselitve bobrov v Zasavici, dajejo slutiti, da so vodni ekosistemi na območju Srbije še vedno dovolj čisti in ohranjeni, da bi v njih lahko ponovno zaživel bobri. Ti bodo, če jim bodo dovolili, nedvomno precej vplivali na podobo tamkajšnje obvodne krajine v prihodnosti.

Boris Leskovic

Na kratko iz tujega tiska ...

Avstrija: V naši sosednji de-
želi Koroški so v minulem
letu uplenili 8.945 glav jelenjadi,
kar je doslej največja številka in
obenem 85 % izpolnitev načrta
odstrela. Za primerjavo zapiši-
mo, da so v letu 2002 uplenili
7.900 glav jelenjadi, v letu 2001
7.400, v letu 2000 7.300 in v letu
1999 6.700 glav jelenjadi. Pove-
čan odstrel je posledica poveča-
nih škod na gozdnem mladju v
zadnjih letih.

(Kärntner Jäger, 154/2004)

Avstrija: Na Koroškem zna-
šajo povprečne odkupne ce-
ne za kg mesa divjadi v koži
brez glave in z dobrim strelom:
srnjad do 8 kg 2 do 2,50 €,
srnjad 8 do 12 kg 2,50 do 3 €, sr-
njad prek 12 kg 3,50 do 3,90 €,
jelenjad 1,70 do 2 €, divji prašič
1,79 do 2 €, gams 2,40 do 3 €. Opo-
zoriti moramo, da so to pov-
prečne cene, ki so pri zasebnem
odkupu lahko tudi višje.

(Kärntner Jäger 154/2004)

Volk – Canis lupus je od leta 1992 v Franciji vsako leto številčnejši.

Španija: Medtem, ko se v ne-
katerih srednjeevropskih dr-
žavah veterinarske zahteve gle-
de higijene divjačine zaostrejo,
pa v drugih državah EU ni zasle-
diti takega trenda. Tako na špan-
skih skupnih lovih na veliko div-
jad – Monteria – uplenjena vela-
ka divjad še vedno v vročini
čaka neiztrebljena do konca lova.
Velikokrat uplenjeno divjad iz-
trebijo šele po večerji. Ker zara-
di ležanja neiztrebljene uplenje-
ne divjadi nastanejo v vampih
proces, pri katerih nastaja plin,
divjadi najprej z dolgim nožem
ali kopjem preluknjajo vamp, da
pritisk plinov popusti in jo šele
potem iztrebijo. Del tako pri-
pravljene divjačine potem name-
nijo tudi za izvoz na evropske
trge ...

(Der Anblick, 10/2004)

Švedska: V tej skandinavski
državi je lov na jelene dovo-
ljen šele po 14. oktobru, torej po
koncu ruka. Tudi sicer na Šved-
skem lov v času razmnoževanja
velja za nelovski in nešporten.

(Der Anblick, 10/2004)

Švica: V kantonu Graubünden
je že od leta 1992 prepove-
dan lov na jelene z obojestrans-
ko krono. Namen prepovedi ni
v tem, da bi na tak način poveče-
vali kakovost trofejev, temveč da

bi povečevali starost jelenov oz.
vzpostavili bolj naravno starost-
no strukturo populacije. Kljub
temu pa so letos dovolili 2 dni v
sezoni tudi za lov na »kronske«
jelene.

(Der Anblick, 10/2004)

Francija: Francoski razisko-
valci so proučevali vpliv raz-
ličnih dejavnikov, kot so gostota,
plenilci, telesna teža ter starost
srn na razvoj populacije srnjadi.
V času trajanja raziskave je bila
gostota populacije srnjadi na pro-
učevanem območju od 9,3 do
36,1 glav srnjadi/100 ha. Razi-
skovalci niso uspeli potrditi od-
visnosti med telesno težo ob po-
leganju in vedno večjo številč-
nostjo srnjadi. Pač pa so z razi-
skavo uspeli potrditi neposredno
negativno odvisnost med dejans-
kim prirastkom mladičev srnjadi
in gostoto lisic – kolikor večja
je gostota lisic, toliko nižja je
stopnja preživetja mladičev sr-
njadi.

(Pirsch, 18/2004)

Švica: V letu 2003 je bilo v tej
alpski državi 32.515 lovcev z
veljavno letno lovsko karto; od
tega je bilo 660 novih lovcev, ki
so lovsko karto imeli prvič. V
letu 2002 je bilo takih mladih
lovcev 647. Hkrati je bilo v letu
2003 1.417 lovcev pripravnikov,

kar je za 17 % več kot v letu
prej. V istem letu 2003 je bilo v
Švici uplenjeno: 954 kozorogov
(v letu 2002 pa 1.157), 7.075
glav jelenjadi (6.757), 16.604
gamsov (16.533), 42.898 glav sr-
njadi (42.778). Razveseljiv je po-
ložaj pri poljskem zajcu: tako
odstrel kot tudi izgube so se v
letu 2003 povečale. Potem ko se
je številčnost poljskega zajca v
80. letih minulega stoletja zelo
zmanjšala, je sledilo obdobje
stabilizacije. V zadnjih letih se
številčnost počasi povečuje, še
posebno v območjih z intenziv-
no kmetijsko proizvodnjo. Zani-
miv je položaj tudi pri gamsu:
številčnost in odstrel se v zad-
njih letih zmanjšujeta v kanto-
nih, kjer je v veljavi revirni si-
stем lova, medtem ko se pove-
čujeta v kantonih s patentnim
sistemom lova.

(Pirsch, 18/2004)

Nemčija: Še nekaj statistič-
nih podatkov o odstrelu
divjadi v tej državi v letu 2003:
uplenjenih je bilo 62.702 glav
jelenjadi (+ 4 %), 1.086 sika je-
lenov (+ 24 %), 53.408 damjakov
(+ 2 %), 4.509 gamsov (- 0 %),
6.362 muflonov (- 0 %), 470.372
divjih prašičev (- 9 %), 1.098.085
srnjadi (+ 2 %), 568.481 poljskih
zajcev (+ 17 %), 143.481 divjih
kuncev (- 9 %), 552.793 lisic

(- 10 %), 52.675 jazbecev (+ 10 %),
21.149 rakunov (+ 7 %), 18.634
rakunastih pssov (+ 14 %), 3.978
kun zlatih (- 3 %), 48.297 kun
belic (- 5 %), 12.776 dihurjev
(+ 7 %), 11.737 podlasic (- 10 %),
394.871 fazanov (+ 11 %),
10.983 poljskih jerebic (+ 2 %),
878.043 divjih rac (+ 3 %),
31.117 divjih gosi (+ 1 %) ter
9.098 kljunačev (- 19 %).

(Pirsch, 19/2004)

Francija: Odločitev vlade o
dovoljenju za odstrel 4 vol-
kov na omejenem območju je iz-
zvala veliko protestov različnih
organizacij za varstvo narave.
Potem, ko je leta 1992 prišel
prvi volk na območje Francije iz
sosednje Italije, so doslej zabe-
ležili 3.000 napadov volkov na
domače živali, predvsem na
drobnico. Tako je država samo v
minulem letu plačala odškodni-
no za 2.177 izgubljenih ali po-
končanih ovc. Sredi avgusta je
zaradi bega pred volkom naen-
krat padlo v prepad kar 140 ovc.
Po podatkih ministrstva za oko-
lje naj bi v Franciji živelo 55
volkov, letni prirastek naj bi
znašal 20 %. Na drugi strani pa
rejci drobnice govorijo o vsaj
120 živalih samo v tej pokrajini
in prirastku 30 %.

(Pirsch, 19/2004)

Pripravil: **mag. Janko Mehle**

V tej zgodbi smo štirje: lovec Brunčk, ki mi je podaril lov na gamsa na Idrijskem, v krekovškem lovišču; lovec Zlatko, ki mi spet in spet razkriva krekovške samote in tudi sámot svoje duše; gams iz zibeli rečice Belce, grape pod severnim robom Trnovske planote; Sebastjan, mladenič za zmerom; ter jaz sam, lovec do boli in nemira.

Sestrici sta, Belca in mlada Idrijca. Hudo polje¹ je njuna mati: kot bi ju,

hrepenenje po luči tako strmo dviga v nebo kot iz krekovških sotesk in globač? Si še kje duša ujetega prostora tako vztrajno dolbe pot v svet kot vode Idrijce in Belce ter njunih hudournih pritokov, ki derejo iz vseh strmih grap?

Ena od njih je grapa z nenavadnim imenom: Laso-kabel² – od Putrških Klavž po strugi Belce proti Hudemu polju. Iz prepadnih Putrhov se vanjo stekajo stranske hudourne grape. Pet jih je: kot bi jih s kremplji ogromne šape v strmadino vpraskala gromozanska starodavna pravljica zver. Predzadnja je Ciganska grapa, poslednja pa ne vem

Krekovška pravljica ali Saj ni smrti

FRANC ČERNIGOJ

deteti igrivi, držala z vsako roko eno: v levici Idrijco, v desni Belco – preden se ji iz neder izvijeta v svet. V mladostni neugnanosti svobodni poskočita; polni mlade moči objameta krekovško planoto, se zagrizeta vsaka v svojo strugo ter ju izpirata do srca tamkajšnjega sveta, iz belega kamna zgnetenega: Idrijca z leve, zadaj za Kozjim robom, globoko pod Čekovnikom; Belca z desne, še globlje: pod prepadi Putrha, Špičastega vrha in Tisovca. V Lajštu, v Belí, se spet srečata, si planeta v objem kot razigrani mladi živali in si v skupni strugi pošumevata skrivnosti iz rojstnih krekovških gozdov.

Krekovše! Zaselek s tremi hišami sredi širnih gozdov. Gozdarna in hlev nad cesto: desetletja nazaj polni življenja; le zdaj pa zdaj so v njiju Bosanci in njihovi tovorni konjiči, s katerimi iz grap tovorijo les; pod cesto pa obnovljena lovska hiša in manjša baraka: sem se zatekajo lovci, ko pridejo oprežat za gamsi po skalnatih strmadinah, za jelenjadjo in srnjadjo po gosto poraščenih bregovih in grapah, izdolbenih od hudournih voda.

Vsakokrat, ko se vzpenjam iz Idrijske Bele v srce Krekovš, moja duša kipi in pipe prelesti; kar čutim, kako me ta svet jemlje vase. Le kje je Narava še tako samosvoja, tako divje in drzno oblikovana v popolno lepoto? So zemeljske globine še kod take kot tod? Se še kje

Lovsko opravilo s plenom v Tisti grapi na mestu, kjer je obležal gams. Potem pa iz grape spet ven s plenom in lovsko opremo ...

imena. Po njej curlja studenček – ob hudih urah besneč hudournik, nad njo pa se dviga več deset metrov visoka stena, proti vrhu poraščena s šopi ostre trave in ostrmelimi borovci.

Z Brunčkom sva v Laso-kabel sledila klicu, ki sem ga zaznal v sebi. Po lovski stezi strmo gor pod partizansko bolnico Pavlo, nad levim bregom Belce. Na izbočenem okljuku steze, nad strugo, se ustavim; Brunčk je niže, pod ključi.

Čakam; poslušam noter v sotesko, gor v ostenja na drugi strani, navzgor v dvigajoči se svet za sabo. Slutim, kam ga bo privedla nevidna stečina: pod vrh prepadnih sten na drugi strani grape ...

Najprej je bil le šum gozdne bitja, izpod Gnelic, od bolnice Pavle dol; nato hipna senca begave živali visoko pod vrhom, med vihariki; in že se je senca zgostila v temno silhueto tršatega kozla z belo skalino za ozadje.

Kot bi preskočila električna iskra med nama! Vzdrgetal sem, ujet v čarni ris

pragona. Nisem bil več jaz, ki sem ga gledal: lovca na ozki lovski stezi, vsekani v pokonci postavljen svet nad strugo Belce. Kot v počasnih filmskih posnetkih se mož pod mano spusti v sed, s palico pokonci pred sabo, s puško prislonjeno ob njej, podprto z levico; z desnico, uprto s komolcem v brežino za njim in s prstom na petelinu; z očesom skozi oko daljnogleda, s križem čez črno žival. Poka kot da nisem slišal, četudi je ubijalsko jeknilo čez grapo med stene in nazaj.

Počasi in vedno hitreje se gams zvrne v praznino, potlej pada: drseč po strmih pobočju, čez previs. V padcu mi izgine iz vidnega polja; iz soteske še udarec, top, ob kamen; in gluha tihota ...

Jek strela se je odbil od sten in zadel Brunčka, na stečini pod mano. »A si ga?« je poskočil njegov klic po ključih do mene, ki sem bil spet jaz. – »Brunčk, v sotesko je padel, v tisto zraven Ciganske!«

Prisopel je do mene: »Skozi Tisto ni prehodov. In mrak bo kmalu postal tema ...« – »Grem, da ga vidim vsaj ...« – »Ne hodi, padeš v tem svetu, ob tej uri!« – »Moram, moram!« mrmram, v strugo Belce se spuščajoč, v strmino na drugi strani sopeč, do ustja Tiste grape: voda v curku pada s police, na kateri leži moj gams. Kod do njega? Stena je mokra in spolzka ... Morda po levi, ob slapu! Plezam, Brunčk pod mano vprije: »Nazaj, nazaj!«

Pomislim: gor morda še pridem, kako se vrnem? V mraku, ki bo kmalu tema? Zatresejo se mi noge ...

'Pri lovu na gamse se ti kdaj morajo tresti noge, drugače ni tisto pravo,' se spomnim Zlatkovih besed, ko sva dve leti nazaj, na gamsjem lovu, v snegu

visela v bregu in grebla z rokami za koreninami dreves, da sva se obdržala v strmini.

Ko sem srečno spet pod slapom, sem ves mehak in potan. »Grega, pridemo jutri, s štriki,« slišim Brunčka od spodaj. A jaz že plezam po desni, mimo trebušastega grebena, naokrog in gor, nad Tisto grapo. Brunčka ne slišim več, ko se povzpnem nad padlega gamsa. Leži v plitvem tolmunčku, skala nad njim rdeče cveti. Neustavljivo me vleče k njemu, a vem: če grem zdaj in tak, zdrsnem; in lezem nazaj, v strugo Belce, v zgoščujoči se mrak, k Brunčku. »To ti povem,« mi jezen reče, »moji živci so tudi nekaj vredni.«

Že skoraj v temi sva na cesti. Najdem točko, kjer moj mobi oživi in pokliče Zlatka: »Ob pol osmih Pri Fežnarju, v Beli. Pa štrike in cepin prinesi!«

Drugi dan je pesem. In solze krepkega moža ...

Nizko v Beli megla, više proti Klavžam meglice, še više sonce in glasovi mladih voda.

Z Zlatkom na črni gaber nad Tisto grapo naveževa vrv in se spustiva h gamsu. Glavo ima spodvito pod črno dlakavo telo. Obrneva ga, da se pokažejo roglji! »Le kje si se vzel, da te še nisem videl!« mu reče Zlatko. »Kakšne roglje imaš! Še sam nisem uplenil takega!« Od spodaj gor nas gleda Brunčk z daljnogledom. Zavriskam in mu pomaham z roko. Odmaha in se pomirjen začne spuščati proti cesti.

Z Zlatkom ostaneva sama. Z nama je gams ...

»Ko bi bil Sebastjan še živ!« vzdihne Zlatko. »Na štirinajsti november si streljal tegale gamsa. Na ta dan, pred

dvema letoma, je bil zadnjič z mano na lovu. Za kakšne kozle je vedel! Držal je zase, nobenemu ni pravil zanje. Tudi meni ne. Le opisal mi je vsakega posebej, s svetlimi očmi, ga slikal z navdušenimi besedami. Tak je pač bil ...« Solz ne skriva. Sede h gamsu in zdrsne z dlanjo po vratu živali.

V tolmunčku si zmijem gamsovo kri z rok. »Naj kri ostane tu,« tiho rečem, »naj se zlije s to belo vodo.« Raztresen nehote otresem mokre roke, da kapljice pršijo po belih skalah, po črnem gamsjem kožuho, po Zlatku ob mrtvi živali.

»Zlatko, je bilo res tako, kot sem slišal od drugih: Na lov da si se odpravil, na rob Govcev, nad Trebušo, v Brusovo grapo. Tam si vedel za lepega gamsa. Avto da ti je nekaj nagajal, uplinjač, in si potarnal sinu: 'Kako rad bi šel, kako me vleče, a se mi je avto pokvaril!' – 'Vzemi mojega, jaz pa tvojega ta čas popravim,' da ti je ponudil Sebastjan.

Tako si tudi naredil. Res sta se srečala, s tistim gamsom, streljal si nanj, a je veja pred puško spremenila krogli pot. Zato si že zgodaj dopoldne šel nazaj domov, da se vrneš s psom in preiščeš nastrel. Doma pa se je tačas zgodila nesreča ...« – »Res je, prav tako je bilo,« tiho reče Zlatko. »Gamsa pa nismo dobili, ko smo ga iskali dan po pogrebu. Saj si bil zraven ...«

Obmolkneva.

'Sebastjan!' v mislih tiho pokličem in si do boli zaželim, da bi imele kaplje te divje vode čudodelno moč iz starodavnih pravljič. 'Si tu?' poslušam v tiho žuborenje. Iz prostranstva me prešine Kosovel: 'Saj ni smrti! Samo tišina je pregloboka ... Kakor v zelenem prostranem gozdu. Samo odmikaš se, samo tih postajaš, samo sam postajaš, sam in neviden ...'

Z Zlatkom naveževa gamsa na vrv, se ob drugi vrvi povzpneva iz tesni.

»Zdaj pa ga moraš sam potegniti k sebi in sam ga moraš odnesti od tod, da bo res tvoj ...«

Gamsova teža iz prepada po napeti vrvi prehaja v moje roke, po rokah v moje telo, iz telesa v mojo dušo. Povsod bo z mano odslej ...

¹Hudo polje – predel v Trnovskem gozdu, kjer izvira Belca in Idrijca.

²Laso-kabel – ugibajmo, od kod to nenavadno ime! 'laso' je pač laso, vrv z zanko; 'kabel' je morda v tem primeru jeklena vrv. Iz vseh krekovških grap so do znamenitih klavž na Belci spravljali les, morda tudi s pomočjo žičnic – jeklenih vrvi, in ga nato po vodi splavljali do Idrije. Tudi iz laso-kabla.

Vse foto: U. Černigoj

Ob plenu zbrani vsi "glavni igralci"...

Foto: M. Cerar - Diana

Dobro gospodarjenje z divjadjo in uspešno delo na drugih področjih vliva nov optimizem

6. občni zbor ZLD Ptuj - Ormož

ZLD vztrajala pri samostojnem LUO in argumentirano dokazala, da je zanj več kot dovolj razlogov – Podpora lokalnih skupnosti in županov

V lovskem domu LD Velika Nedelja v Trgovišču pri Ormožu je bil 6. občni zbor **Zveze lovskih družin (ZLD) Ptuj - Ormož**. Na njem so med drugim temeljito obravnavali poročila o delu organov ptujsko-ormoške območne lovske zveze v minulemu letu in nekatera aktualna organizacijska vprašanja, s kate-

rimi se v zadnjem času ubadajo člani zelene bratovščine v tem delu Slovenije. Strokovna služba ZLD je pripravila izjemno obsežna in analitično obdelana gradiva, iz katerih je nazorno razvidno delovanje lovske organizacije na vseh področjih. Še posebno dobro je obdelano gospodarjenje z divjadjo posameznih vrst in odstrel, ki so ga lovci opravili v skladu z veljavnimi etičnimi načeli in potrjenim načrtom. Takšnega gradiva bi bili veseli marsikje, saj je zares pregledno in strokovno podkrepljeno z mnogimi tehničnimi argumenti.

O tem področju je v svojem poročilu spregovoril tudi Izvršni odbor ZLD Ptuj - Ormož na čelu s predsednikom mag. **Emilijanom Trafelo**. Posebej pa so izpostavili problematiko oblikovanja prihodnjih lovskoupravljaljskih območij, kot to določa novi lovski zakon, ki je začel veljati maja letos. Ptujsko-ormoška ZLD je že aprila letos sprejela sklep,

naj se na območju Halož, Dravsko-Ptujskega polja ter dela Slovenskih goric ustanovi **Ptujsko-Ormoško lovskoupravljaljsko območje (LUO)**. Pri oblikovanju tega območja je ZLD dobila polno podporo županov in občinskih svetov, pa tudi predstavnikov območne Kmetijsko-gozdarske zbornice. Predlog, da bi nastalo Ptujsko-Ormoško LUO območje, so podkrepili s številnimi argumenti in z njimi seznanili tako Zavod za gozdove Slovenije kot tudi Lovsko zvezo Slovenije. Niso se namreč strinjali s predlogom Zavoda za gozdove, da bi se to območje razdelilo na Haloško-Bočko LUO in Slovenskogoriško LUO. Takšen predlog so odločno zavrnili, saj sploh niso bili povabljeni k njegovemu oblikovanju. Nato je bil pripravljen nov predlog, ki je odpravil Haloško-Bočko LUO in ki so ga preprosto pripojili k Savinjsko-Kozjanskemu LUO, kar je seveda povsem nesprejemljivo, oce-

njuje predsednik ZLD Ptuj-Ormož E. Trafela. S tem je bil več kot očitno narejen poskus, da na območju ptujsko-ormoške ZLD sploh ne bi bilo zaokroženega lovskoupravljaljskega območja, za katerega pa je dovolj argumentov. Poleg tega se lahko lovstvo v tem delu Slovenije pohvali z več kot 80-letnim organiziranim delom. Lovcem v prid govorijo tudi analize odstrela, ki jih je ZLD Ptuj - Ormož poslala vsem pristojnim organom, tudi Zavodu za gozdove Slovenije, Območni enoti Maribor. »Vodja oddelka za živalstvo in lovstvo pri ZGS OE Maribor je v preteklosti javno priznal, da v ZLD Ptuj - Ormož vzorno opravljamo naloge na področju lovstva in smo lahko vzor slovenskemu lovstvu. Trditev, da je meja Ptujsko-Ormoškega LUO izbrana ponesrečeno, ne drži, saj to območje obdaja skoraj 100 km dolga državna meja s sosednjo Hrvaško. Naravnih in umetno vnesenih

ovir, ki jih divjad redko preko-
račuje, tukaj ni. Sedaj predlaga-
no Savinjsko-Kozjansko LUO
zagotovo ne predstavlja geografsko
in ekološko zaokrožene ce-
lote! Že sama oblika območja
(podolgovata, z dvema ozkima
krakoma) in še posebno obliko-
vanost terena nakazuje, da
vzhodni del predlaganega Sa-
vinjsko-Kozjanskega LUO obli-
kuje samostojno, to je Haloško-
Bočko oziroma Ptujsko-Ormo-
ško LUO. Že na prvi pogled ugo-
tovimo, da pri določitvi tega
LUO, v katerega so vključene
tudi LD iz ptujsko-ormoškega
LUO, niso bila upoštevana stro-
kovna merila, na katere se skli-
cuje Zavod za gozdove. Primer-
jave lovišč LD Polzele, Prebol-
da, Žalca in Tabora z LD Zavrč,
Podlehnik, Žetale niso stvarne v
nobenem pogledu, sploh ne z vidi-
ka enotne populacije divjadi.
Zakon pa je pri tem dovolj jasen,
saj opozarja na operativno pre-
velika območja, kar predlagano
Savinjsko-Kozjansko LUO prav
gotovo je. Predlog LUO Slove-
nije, kot ga je izdelal ZGS, za-
vracamo v tistem delu, ki se na-
naša na Ptujsko-Ormoško LUO,
pri katerem vztrajamo. Podporo
temu območju so dali vsi, ki jih
zakon o divjadi in lovstvu našte-
va kot upravičene in dolžne, da
sodelujejo pri pripravi predloga
Ministrstva za kmetijstvo, goz-
darstvo in prehrano ter končno
za Vlado Republike Slovenije,«
je bil glede tega odločen predsed-
nik ptujsko-ormoške ZLD mag.
Emilijan Trafela.

Analize odstrela za lani, ki so
jih priložili gradivu za 6. občni
zbor ZLD Ptuj - Ormož, so iz-
jemno poglobljene in tehtne. Go-
spodarsko najpomembnejša vr-
sta divjadi je srnjad. Lanski od-
strel je znašal 2.675 glav srnjadi
obeh spolov. Številčno stanje

srnjadi je stabilno, odstrel po
spolu in starosti pa ugoden. Ve-
lik problem so izgube, največ
zaradi povozov na cestah in zara-
di potepuških psov. Lani so lovci
na ptujsko-ormoškem območju
odstrelili tudi 306 divjih praši-
čev, 400 poljskih zajcev, 1.540
fazanov in 740 rac mlakaric. Pri
tem so zanimive strokovne oce-
ne, da so v okolju razmere za
malo divjad še vedno slabe, zato
so se LD v dobršni meri odločile
za uresničevanje dolgoročnih
ukrepov za izboljševanje živ-
ljenjskih razmer za malo divjad.
Projekti so dobro zastavljeni,
nekateri sofinancira tudi Lovska
zveza Slovenije. Zadovoljiva je
številčnost poljskega zajca, po-

vode. Pač pa lovci izpostavljajo
majhen odstrel kun in lisic. V
primerjavi s prejšnjimi leti je bil
namreč lanski odstrel lisic in kun
bistveno manjši: deloma zaradi
naravnega zmanjšanja številč-
nosti lisic zaradi stekline, pri ku-
nah pa zaradi manjšega zana-
janja lovcev za lov na to zver. Tem
podatkom so priložili še pregled-
nice o odstrelu divjadi od leta
1976 naprej. Za ilustracijo te
analize navajamo samo nekaj
kratkih ocen za najbolj značilne
vrste divjadi.

Številčnost **srnjadi** je v tem
obdobju stabilna, zabeležili so le
dve nihanji, in sicer leta 1986, ko
so se pokazale posledice hude in
dolge zime z visoko snežno ode-

**braževanja in kulture, lovske-
ga strelstva, turizma** (med tuji-
mi gosti je bilo lani v ptujsko-
ormoških loviščih največ Av-
strijcev in Nemcev) in **lovske ki-
nologije**. Pri ZLD Ptuj - Ormož
uspešno delujeta tudi lovski pev-
ski oktet in skupina lovske rogi-
stov. Obe skupini negujeta boga-
to tradicijo lovske kulture, ki je
del skupne slovenske kulturne
dediščine.

Na Občnem zboru so sprejeli
vsa poročila o delovanju v minu-
lem obdobju, govorili pa so tudi
o mnogih aktualnih vprašanjih in
ekoloških temah ter vnovič pod-
prli naravovarstveno usmeritev
lovske organizacije. Zavzeli so
se tudi za spoštovanje globokih
etičnih načel in kodeksa sloven-
skih lovcev.

Mag. Marjan Toš

Razveseljiv prizor: fazan se vrača v Pesniško dolino.

Tudi naprej nespremenjena tekmovanja veteranov

Državno strelsko prvenstvo LZS 2004 za veterane

Četrtega septembra je bilo dr-
žavno prvenstvo LZS v lov-
ski kombinaciji za veterane, ki ga
je organizirala LD Slovenj Gra-
dec. Letošnje državno prvenstvo
LZS je potekalo po novih, »za-
časnih« pravilih streljanja lovske
kombinacije. Po teh pravilih je
lovska kombinacija potekala s
kombinacijo streljanja glinastih
golobov v lovskem položaju in
streljanja z MK puško ter ob upo-
števanju »bonifikacije« za sta-
rost tekmovalcev le do vrednosti
100 točk v vsaki posamezni dis-
ciplini.

Da je vsako leto kar veliko za-
nimanje za to tekmovanje, doka-
zuje udeležba: na letošnjem pr-
venstvu je nastopilo 10 ekip
območnih lovske zvez oziroma
več kot 60 tekmovalcev.

Tekmovanje se je začelo z
otvoritveno slovesnostjo, na ka-
teri so udeležence nagovorili sta-
rešina LD Slovenj Gradec in
predsednik LZ Koroške **Dušan
Leskovec**, podžupan Mestne ob-
čine Slovenj Gradec **Jože Jeromel**
in predsednik Komisije za
strelstvo LZS **Brane Kurnik**. V
kulturnem programu so sodelo-
vali rogiisti iz Mute.

Strelišča, na katerih so poteka-
la tekmovanja, so bila dobro pri-
pravljena in tudi okolje ob lov-
skem domu LD Slovenj Gradec
je prispevalo k dobrim rezulta-

Foto: K. Schneider

tom ter počutju tekmovalcev. Domačini so upravičili zaupanje LZS, ki jim je zaupala izvedbo tega prvenstva, in se dokazali kot dobri organizatorji tako velikih prireditev. Zato članom LD Slovenj Gradec vsa pohvala in čestitke.

Po končanem tekmovanju je predstavnik LZS **Mitja Kersnik** podelil pokale in nagrade, ki jih je za najboljše pripravila Komi-

sija IO LZS za lovsko strelstvo. Ob tem je nastala tudi razprava sodelujočih, kakšne tekmovalne discipline naj bi v prihodnje sestavljale tekmovanja v kategoriji veteranov. Kljub zelo različnim in deljenim mnenjem sodelujočih pa je prevladalo mnenje, naj tekmovanja z določenimi spremembami ostanejo takšna, kot so bila doslej.

Brane Kurnik

Foto: T. Markič

Ekipa strelcev veteranov ZLD Gorenjske je zmagala v kombinaciji, prav tako pa tudi v disciplini glinasti golobi. Od leve: M. Markič, F. Kuhar, A. Markič, P. Slatnar, J. Troha in J. Druškovič.

Foto: T. Markič

Zmagovalci – veterani v kombinaciji: (od leve): A. Markič, A. Erjavec, S. Ivanšek.

Foto: T. Markič

Zmagovalci – veterani v disciplini glinasti golobi (od leve): A. Markič, A. Erjavec in T. Križ.

REZULTATI strelskega tekmovanja veteranov (2004):

KOMBINACIJA

EKIPNO	točk
1. ZLD GORENJSKE	536
2. ZLD LJUBLJANA	526
3. SK ZLD CELJE	522
4. ZLD KOČEVJE	520
5. ZLD PTUJ ORMOŽ	500
6. LZ KOROŠKE	491

POSAMEZNO	točk
1. ANTON ERJAVEC	187
2. TONE MARKIČ	186
3. STANE IVANŠEK	184
4. ANTON KRIŽ	180
5. JANKO TROHA	176
6. STANKO FRANGEŽ	175

GOLOBI

EKIPNO	točk
1. ZLD KOČEVJE 2	52
2. SK ZLD CELJE	236
3. ZLD PTUJ ORMOŽ	232
4. ZLD LJUBLJANA	230
5. ZLD KOČEVJE	230
6. LZ KOROŠKE	216

POSAMEZNO	točk
1. ANTON ERJAVEC	180
2. TONE MARKIČ	178
3. ANTON KRIŽ	176
4. STANE IVANŠEK	170
5. STANKO FRANGEŽ	166
6. PETER SLATNAR	154

RISANICA

EKIPNO	točk
1. ZLD LJUBLJANA	296
2. ZLD KOČEVJE	290
3. ZLD POSAVJE	288
4. SK ZLD CELJE	286
5. ZLD GORENJSKE	284
6. LZ MARIBOR	280

POSAMEZNO	točk
1. IVAN CURL	199
2. MILAN ZIDANIČ	194
3. ANTON HABJAN	189
4. KAREL INGOLIČ	189
5. JOŽE PEČOVNIK	187
6. ANTON ERJAVEC	186

Ob lovskem domu LD Bakovci zasadili spominsko lipo

LD Bakovci - Dokležovje je ob svojem lovskem domu v Muzgah pripravila lepo lovsko slovesnost, ki se jo je poleg članov zelene bratovščine udeležilo še veliko ljudi od blizu in daleč. Ob tej priložnosti je bila v lovskem parku spominska lovška maša, ki jo je daroval župnik župnije Bakovci **Martin Poredoš**, ki je poudaril pomen lovstva in varstva naravnega okolja. Sicer pa je bila maša namenjena vsem 16 preminulim lovcem, za katere je v parku zasajeno spominsko drevo – lipo.

Tokratno lovsko srečanje je bilo v prvi vrsti posvečeno lani preminulemu članu omenjene LD **Francu Küplenu** iz Beltincev. Spomina se je udeležila tudi družina Kuplen iz Beltincev, kajti ob tej priložnosti so družini izročili posmrtno priznanje Lovske zveze Slovenije, ki ga je prejel lovec **Franc Küplen**.

Vrhunec slovesnosti je bila zasaditev spominske lipe, ki jo je zasadilo 30 lovcov v spomin na svojega dobrega in marljivega člana zelene bratovščine in tudi drugih preminulih članov. Ob mladi zasajeni lipi je lepo prek-

Lovci LD Bakovci - Dokležovje so v spominskem parku ob lovskem domu zasadili spominsko lipo v spomin na svojega zaslužnega člana.

mursko pesem zapel Dekliški pevski zbor župnije Bakovci. Spominsko lipo je blagoslovil župnik **Martin Poredoš**.

Nagovor je pripravil starešina **Ernest Ebenšpanger**, ki je poudaril pomen spominskega parka te LD, kajti lovci ob zasaditvi lip še pristneje ohranjajo spomin na svoje lovske tovariše. Sicer pa je bil prav pokojni Franc Küplen med prvimi, ki je ustvarjal lep spominski park. Zasaditev lip, narodnega drevesa in spomina, so spremljali zvoki lovskih rogov **Prekmurskih rogistov**, ki so z umetniškim pridihom dali živi naravi ovekovčen spomin na preminulega člana LD Bakovci - Dokležovje. Slavje so počastili tudi člani Društva starodobnikov Dimek iz Beltincev, ki so se na prizorišče pripeljali s starimi kolesi. Pokojni Franc Küplen je bil namreč tudi zvest član in privrženec kolesarstva.

Bojan Žerdin

Foto: G. Bolčina

Zaključna ekskurzija je novepečene lovske čuvaje odpeljala na Notranjsko, kjer so si ogledali grad Snežnik in lovsko-polharsko zbirko, obiskali Mašun, kjer so od direktorja GL Jelen, Antona Marinčiča, izvedeli o nalogah GL Jelen in se seznanili z lovsko ter gozdarsko zgodovino Mašuna. Ob idiličnih stolpih, ostankih lovskega gradiča, pa so lovski čuvaji iz rok predsednika IO LZS Štefana Virjenta in predsednika ZLD Ljubljana Vojka Šemrova prejeli diplome, službene znake in izkaznice Lovski čuvaj.

Foto: G. Bolčina

Letos spomladi je bil v sodelovanju z ZLD Ljubljana in Lovsko zvezo Slovenije organiziran tudi tečaj za lovske čuvaje v Ljubljani (poleg vzporedno potekajočega tečaja v Mariboru). Udeležilo se ga je in ga uspešno končalo 37 slušateljev: 26 z območja ZLD Ljubljana, 7 iz ZLD Zasavje, 2 iz ZLD Kočevje, 1 iz Postojnsko-Bistriške ZLD in 1 iz LZ Maribor. Poleg njih sta diferencialne izpite opravila tudi dva lovca, ki sta pred leti opravila šolo za lovske tehnike – zdajšnje lovske mojstre. Letos je bil tečaj za lovske čuvaje prvič zasnovan sodobneje – po zgledu tečajev za lovske pripravnike. Do letos enotni izpit (iz različnih tem) ob zaključku tečaja je bil razčlenjen na kar 11 izpitnih sklopov, ki so jih tečajniki opravljali sproti, še med potekom tečaja. Takšen način sicer terja več časa tako od tečajnikov kot od organizatorjev, vendar je potrebno sproti učenje, posledica pa je boljše znanje. Nenazadnje je mogoče spodrsrljaje tudi sproti popravljati.

Foto: M. Toš

Starešine LD Dobrava (od leve): Zvonko Paluc, Vinko Grajfoner, Zdenko Neuvirt, Jože Majcenovič in Ernest Mlinarič (manjka Jančko Polanec).

Skrbni varuhi narave in divjadi

Pri lovskem domu Dobrava v Sveti Trojici v Slovenskih goricah je bila 26. junija zaključna slovesnost v počastitev **50-letnice** ustanovitve **Lovske družine Dobrava**. Na njej so poleg domačih lovcev sodelovali tudi predstavniki LD iz Lenarškega lovskogojitvenega bazena (LGB) in sosednjih LD iz ptujsko-ormoške, mariborske in prleške območne lovske zveze. Med gosti sta bila tudi predsednik Lovske zveze Maribor **Zoran Lešnik** in predsednik Sveta Lenarškega LGB **Dušan Markoli**.

O bogati in razvejani zgodovini tega kolektiva zelene bratovščine je spregovoril starešina **Zvonko Paluc**, slavnostni nagovor pa je pripravil predsednik Lovske zveze (LZ) Maribor Zo-

ran Lešnik, ki se je lovcem zahvalil za nesebično in požrtvovalno delo v korist narave in divjadi. Izpostavil je pomen prostovoljnega dela, odgovornost in visoka etična načela, ki jih vsekozi zagovarja lovska organizacija. LD Dobrava je tudi izročil spominsko plaketo mariborske lovske zveze in zaslužnim članom LD Dobrava podelil odlikovanja Lovske zveze Slovenije. 12 članov je prejelo znak za lovske zasluge, red III. stopnje so dobili **Franc Rajter**, **Anton Družovec** in **Zvonko Paluc**; red II. stopnje je dobil **Jože Majcenovič**, medtem ko je LZS z redom za lovske zasluge I. stopnje odlikovala **Marjana Toša**. Zoran Lešnik je podelil plakete LZ Maribor tudi nekaterim starejšim zaslužnim lovcom LD Dobrava; dobili so jih **Ernest Mlinarič**, **Zdenko Neuvirt**, **Vinko Grajfoner**, **Branko Kaučič**, **Franc Bombek**, **Ignac Senekovič** in

Anton Šebart. Ob podelitvi se je Lešnik zahvalil lovcom za velik prispevek na področju varstva narave in opozoril tudi na naloge in obveznosti, ki izhajajo iz novega Zakona o divjadi in lovstvu. Izrazil je željo, da bi bili tudi v prihodnje uspešni in da bi se skupaj veselili ob 60-letnici LD.

Ob zlatem jubileju je LD podelila spominska priznanja in zahvale. Spominski priznanji sta prejela še živeča ustanovna člana **Ernest Mlinarič** in **Anton Ornik**, spominske zahvale pa vsi dosedanja starešine te LD, ki so jo uspešno vodili skozi razgibano delovanje (**Ernest Mlinarič**, **Zdenko Neuvirt**, **Jože Majcenovič**, **Vinko Grajfoner**, **Janko Polanec** in **Zvonko Paluc**), občini **Lenart** in **Cerkvenjak**, **KS Sveta Trojica** in vse sosednje LD. Ob tej priložnosti sta sta-

rešina LD Vurmat z Duha na Ostrem Vrhu **Zoran Lakožič** in starešina LD Dobrava **Zvonko Paluc** slovesno podpisala listino o prijateljstvu in sodelovanju obeh LD na področju varstva narave in gojitve divjadi, krepitve lovskega tovarištva, negovanja lovske etike in kulture. Lovcem je čestital tudi predsednik tro-

bogatih dokumentarnim in foto-grafskim gradivom, ki prinaša dragoceno sporočilo o bogati in razvejani dejavnosti lovcev iz tega dela Slovenskih goric. Publikacija so podarili vsem obiskovalcem, na voljo pa je tudi v lenarški knjižnici in na osnovnih šolah Cerkevjak in Sveta Trojica.

Marjan Toš

Lovske legende LD Dobrava (z desne): † Ivan Klobučar, Ernest Mlinarič in † Karel Vajngerl (fotografija iz spominske družinske kronike, ki jo je uredil mag. Marjan Toš).

jiške KS Franc Rojko in poudaril pomen prostovoljnega dela lovcev ter njihovega vključevanja v krajevne razvojne tokove in turistična prizadevanja.

V izbranem kulturnem programu so poleg Pihalne godbe Maribor - Tezno nastopili še **Prleški lovski rogisti**. Praznično dogajanje so sklenili s sproščenim družabnim srečanjem lovcev in številnih domačinov iz Cerkevjak in Svete Trojice, s katerimi lovci zgledno sodelujejo.

V program praznovanja zlatega jubileja so vključili tudi strelsko prireditve, ki je bila na dan državnosti, 25. junija. Kljub obilnim padavinam se je tekmovanja udeležilo veliko ekip LD in SD in mnogi strelci iz SV Slovenije. Ker so organizatorji strelišče nekoliko preuredili in ga tudi pokrili, je tekmovanje kljub dežju potekalo po programu. Spominski pokal LD Dobrava ob 50-letnici LD je osvojil **Štefan Novak** iz Slovenj Gradca, ki je zmagal pred **Milanom Pelclom** in **Danijem Šmitom**, oba Gornja Radgona. V nagradnem tekmovanju je slavil **Dani Šmit** iz Gornje Radgone pred **Bojanom Urbančičem** iz Ruš in **Marjanom Pšenčnikom** iz Slovenj Gradca. V ekipni konkurenci so zmagali strelci iz **LD Velka** pred **LD Voličina** in **LD Paloma** s Sladkega Vrha. Ob jubileju so izdali priložnostno spominsko kroniko z

Ob novem lovskem praporu: starešina LD Gradišče Bogdan Popič, praporščak Ivan Ajtnik, župan mestne Občine Slovenj Gradec Matjaž Zanoškar in poslanec Janez Komljanec.

Razvitje novega prapora v LD Gradišče

Poleti se v lovskih družinah dogajajo različne prireditve in dejavnosti. V nekaterih lovskih družinah je postalo srečanje lovcev s kmeti že tradicionalno. Že 8. takšno srečanje so v tem letu zabeležili tudi člani LD Gradišče.

Da pa ne bi ostalo samo pri namenu srečanja, so lovci ob tem pripravili še razvitje novega lovskega prapora. Z željo, da bi združili dve prijetni prireditvi, so pripravili bogat kulturni program,

Foto: M. Tretjak

LD Gradišče je bila ustanovljena leta 1946. Prvotno ime je bilo LD Pameče, od leta 1955 pa se imenuje LD Gradišče. Gospodarijo na površini 2.414 ha, od katerih je okrog 150 ha nelovnih površin. LD šteje 69 članov, med katerimi so kar 4 lovke.

katerega so se poleg lovcev udeležili tudi povabljeni gosti. Predvsem tisti, ki so kulturni program oblikovali, in pa tisti, ki so kakor koli pomagali pri razvitju novega prapora.

Najprej je vse zbrane pozdravil starešina LD Gradišče **Bogdan Popič**, župan mestne Ob-

čine Slovenj Gradec **Matjaž Zanoškar**, predsednik primestne Vaške skupnosti **Ivo Karner**, v imenu Koroške lovske zveze pa **Tone Navodnik**. Razvitja prapora se je udeležil tudi poslanec Državnega zbora **Janez Komljanec**. Na prireditvi so s pesmijo navdušili tudi pevci **LPZ Peca** iz **Mežice** in **Rogisti LD Muta**.

Lovci LD Gradišče so po kulturnem programu in pritrjevanju trakov ter žebličkov donatorjev in raznih sponzorjev vse udeležence povabili na lovski golaž in zabavo, ki je trajala pozno v noč.

Milena Tretjak

I. trap tekmovanje za pokal Občine Gornja Radgona

Zmagovalci **Dani Šmid**, **Roman Dresler** in ekipa **SD Velke**

Ob praznovanju 9. občinskega praznika je **Trap sekcija SD Radgona** prvič pripravila za-

Foto: O. Bakal

*Najboljšemu domačemu strelcu **Daniju Šmidu** je radgonski župan izročil zmagovalni pokal.*

nimivo tekmovalje v streljanju na leteče cilje – trapu ter v MK tarčo. Na dvodnevno tekmovaljo ob lovskem domu LD Gornja Radgona, v Hercegovščaku, je sodelovalo skoraj 200 strelcev in lovcev s širšega območja severovzhoda države, ki so poleg tekmovalja izkoristili priložnost tudi za prijetno druženje. Tekmovanje je potekalo v različnih disciplinah, v ospredju je bilo tekmovalje za lepe nagrade organizatorjev, pa v lovskem položaju, potem za občinski pokal, ki ga je ob koncu podelil radgonski žu-

reč namenjena škofu Hubertu, zavetniku lovcev, in jo lovci LD Bogojina pripravijo vsako leto, pri čemer se menda med lovskimi družinami v Pomurju edini spomnijo na svojega zavetnika. Pridigar dr. Jožef Smej je v svojem govoru več kot 500-im udeležencem opisal zgodovino, povezano s sv. Hubertom, ki je spoštoval lovce, ki so del narave. Slovesno Hubertovo mašo je spremljal še MPZ župnije Bogojina pod vodstvom maestra Marjana Potočnika ter Prekmurski rogisti.

Foto: B. Žerdin

Pri lovskem domu Lvske družine Bogojina je bila Hubertova maša, popestrena z velikim lovskim druženjem.

pan **Anton Kampuš**. Omenjeni pokal je pripadel znanemu domačemu strelcu **Daniju Šmidu**, ki je zmago slavil tudi v lovskem položaju. Za nagrade organizatorjev je bil najboljši **Roman Dresler** iz Apač, ekipno pa je slavila Strelska družina Velka.

Oste Bakal

Lovci LD Bogojina pripravili 5. Hubertovo mašo

V idiličnem naravnem okolju med gozdovi Bogojine in Bukovnice, v novem Krajinskem parku Goričko, si je LD Bogojina, ki šteje 32 članov in gospodarijo z 2.300 hektarji lovnih površin, predvsem tod živi visoka člani zelene bratovščine ob domu na prostem pripravili že 5. Hubertovo mašo, ki jo je lovcem ob somaševanju petih duhovnikov daroval pomožni mariborski škof dr. **Jožef Smej**.

Hubertova lovska maša je nam-

Med mašo so lovci s konjsko vprego pred »oltar«¹ pripeljali 130-kilogramskega jelena, ki ga je uplenil član LD Bogojina **Jože Petric**, kar je dalo še poseben čar in pomen vsemu lovskemu praznovanju. Ob tej priložnosti je škof jelena tudi blagoslovil. Sicer se je maše in lovskega druženja udeležilo veliko članov lovske družin s svojimi prapori: Bogojina, Dolina, Kobilje, Dobrovnik, Rankovci, Mlajtinci in Ivanjkovci. Starešina LD Bogojina **Štefan Horvat** je ob koncu slavlja posameznikom izročil skromna darila, in sicer lončene püjtre, izdelek družine lončarstva **Bojnec** iz Filovcev. Hubertova maša je sodila v okvir letošnjega praznovanja 16. Košičevih dni v Krajevni skupnosti Bogojina.

Sicer pa so se ob tem dogodku lovci dokaj podvzivali in za obiskovalce pripravili okoli 200 litrov lovskega bograča, ki ga je skuhal glavni kuhar, sicer član zelene bratovščine Bogojina, **Štefan Horvat**. Lovsko druženje so sklenili z velikim lovskim druženjem in veselico.

Bojan Žerdin

Koroško sva si ogledali tudi iz ptičje perspektive

Na povabilo predsednika Koroške lovske zveze **Dušana Leskovca** sva sončno soboto, 18. septembra, obiskali Koroško in Koroško območno lovsko zvezo tajnici sekretariata Lvske zveze Slovenije **Karmen Koren** in Obalno-Kraške ZLD - Koper **Vlasta Benčič**.

Tajnik Koroške ZLD **Franc Praznik** in referent za kulturo pri tej zvezi **Franček Rudolf** sta prevzela organizacijo in najino vodenje. Pozneje se nam je pridružila še bodoča lovka Špela, Rudolfova vnukinja. V njihovem spremstvu sva si ogledali Najevsko lipo na Ludranskem vrhu, ki je stara 780 let in katere obseg debela meri 12,5 m. Od tam nas je pot vodila po Mežiški dolini do topilniškega žerjava, iz katerega se je v ozračje več stoletij valil strupen plin. Zato so Korošci okoliško skalnato dolino poimenovali Dolina smrti. Rudarjenje svinčeve rude so opustili pred 15-timi leti. Pobočja gora so spet ozelenela, težke kovine pa bodo v okolju žal še veliko let. V Črni sva si ogledali edinstven spomenik NOB, delo arhitekta Jožeta Plečnika. Nedaleč stran je miniaturni rudniški muzej, nad katerim stoji kip mežiškega rudarja, delo akademskega kiparja Mirsada Begića. Na desni strani, v centru Črne, pa je skalna kotlina, v kateri že več kot tri desetletja »domuje«² medved, ki je bil uplenjen v LD Bistra. To območje spada v Park kralja Matjaža. Nato smo šli v Poljane, kjer so v 2. svetovni vojni potekali zadnji boji na evropskih tleh. V spomin na tedanje dogodke so Korošci postavili mogočen spomenik Svobodi, delo akademskega kiparja

Stojana Batića. Naprej smo se peljali skozi Prevalje, ki pomenijo začetek fužinarstva v tistem delu Slovenije, in nato na Ravnah mimo mogočne železarne plemenitih jekel. Sledile so Prežihove Kotlje, kjer deluje priznana LD Prežihovo, v kateri že 10 let uspešno deluje tudi Lovski oktet Kotlje, ki je letos oktobra praznoval 10-letnico delovanja.

Po ogledih pa smo se udeležili slavnostnega odprtja prenovljenega in dozidanega lovskega doma **LD Golavabuka**, kjer smo se srečali tudi s predsednikom Koroške lovske zveze Dušanom Leskovcem. **Ciril Slemenik**, starešina te LD, je pozdravil vse zbrane, nato sta sledili krajša slovesnost in zatem zabava. V zaključnem delu sva se z Vlasto popeljali še z letalom nad lovskim domom LD Golavabuka in okoliškimi kraji. Obiskali sva domačijo na območju LD Jamnica in turistično kmetijo v Šentalelu, kjer sva poskusili dobrote domače koroške kuhinje. Očarani nad tišino, ki je vladala med gorami, ter čistim in svežim zrakom pa tudi bližino zvezdnatega neba (med tem se je namreč že zmočilo) sva se od gostiteljev poslovili z željo, da bi se še kdaj vrnili. En dan je bil namreč premalo, da bi si lahko ogledali še vse druge zanimivosti Koroške, ki ima pestro turistično ponudbo, podobno kot sosednja avstrijska Koroška.

Ob tem naj še zapišem, da v tem območju Mežiške doline deluje 19 LD, ki so povezane v eno najmlajših zvez območnih lovske družin v Sloveniji – Koroško lovsko zvezo, ustanovljeno leta 2001. Izkazana pozornost koroških lovcev nama veliko pomeni, zato bova njihovo pozornost skušali vrniti s še boljšim delom in sodelovanjem.

Karmen Koren

Foto: F. Praznik

Na slovenjgraškem športnem letališču: od leve: Franc Rotar, Vlasta Benčič, Dušan Leskovec (predsednik KLZ), Karmen Koren in Tone Navodnik (podpredsednik KLZ).

Anton Maver je 13. 6. 2004 praznoval življenjski jubilej: 70-letno rojstva in 44-letno članstva v zeleni bratovščini.

Izučil se je za poklic električarja in do upokojitve služboval pri podjetju ZTP Ljubljana.

Je velik ljubitelj narave in divjadi. Leta 1960 je postal član LD Tabor - Zagorje in LD Gradišče - Košana, in sicer vse do prepovedi dvojnega članstva leta 1967, ko kje ostal član le naše LD.

Lovski izpit je opravil leta 1963, lovskočuvajskega pa leta 1982.

Z veseljem in z velikim čutom odgovornosti vedno prevzame vse naloge v LD in v lovstvu nasploh ter jih tako tudi vestno opravlja. Je velik učitelj in mentor mladim lovcom in zgleden lovski tovariš.

V LD Tabor - Zagorje je opravljal funkcijo tajnika od 1962 do 1966, v LD Gradišče - Košana je bil gospodar (od 1968 do 1976 in od 1982 do 1984), predsednik NO LD je bil od 1984 do 1995; bil pa je tudi član raznih komisij in delegat območne ZLD. Od leta 1991 je član disciplinskega razsodišča pri Ilirsko-Bistriški ZLD, oskrbnik lovske kože in od leta 2004 naš praporščak.

Za požrtvovalno in vestno delo v lovstvu ga je LZS odlikovala z znakom za lovske zasluge in redom III. stopnje.

Jubilant je aktiven in zaslužen član naše bratovščine in je med nami zelo spoštovan. Lovski tovariši iz naše in sosednjih družin mu ob jubileju še enkrat iskreno čestitamo in mu želimo še več okroglih življenjskih jubilejev, predvsem pa dobrega zdravja in dober pogled.

LD Gradišče - Košana - A. B.

Naš dolgoletni član **Alojz Maver**, po domače Gričarjev Lojze iz Tomišlja, je 22. 6. 2004 praznoval svojih častitljivih 90 let. Vedno nasmejan in dobre volje je sprejel tudi predstavnike lovske družine, ki so mu prišli voščiti ob njegovem dvojnem jubileju. Ravno letos je namreč dopolnil tudi 50 let neprekinjenega članstva v LD Tomišelj.

Rojen je bil na kmetiji, ki ji je kot kmet ostal zvest vse do danes. Ker ga je del vodilo tako v krimske gozdove kot na barjanske travnike, se je leta 1954 včlanil v lovske vrste. Vrata njegovega prijaznega doma so bila vedno na stežaj odprta vsem lovcom, zato je že od nekdaj pravzaprav sedež naše lovske družine kar na njegovi domačiji.

Kot dober poznavalec lovišča in divjadi je bil dolga leta (od 1956 do 1968) pomočnik gospodarja, nekaj časa pa tudi gospodar LD. Ker so ga vsi poznali kot preudarnega in razgledanega kmeta in lovca, je več kot dvajset let vodil družinsko komisijo za ocenjevanje škode od divjadi. Bil je tudi član UO LD od leta 1960 do 1974. Še posebno se je zavzemal za gojitev male divjadi in srnjadi. Bil je tudi prvi preglednik mesa uplenjene divjadi v naši LD.

Za velik prispevek pri delu LD kot lovstva nasploh je prejel znak LZS za lovske zasluge in red III. stopnje. Za zasluge pri gradnji lovskega doma je bil nagrajen z družinskimi priznanjem. Za njegovo vesplošno dobro in požrtvovalno delo v lovski družini, tovarišstvo ter pošten odnos do solovcev smo ga člani LD Tomišelj imenovali za častnega člana LD Tomišelj.

Dragi Lojze, ker ti več kot priznanje pomenijo skromne, čeprav nekoliko trde in okorne besede lovcev, ki si jih vzgojil in učil, ti iskreno želimo še veliko zdravih let in da bi ob tvoji krušni peči še naprej sproščeno klepetali ter da bi bili tudi v prihodnje deležni spodbudnih napotkov iz tvoje bogate zakladnice življenjskih znanj in izkušenj.

LD Tomišelj - B. L.

Anton Pugelj iz Lipe pri Strugah je 23. 9. 2004, praznoval svoj 70. rojstni dan.

Po končani osnovni šoli se je Anton vpisal na višjo agronomsko šolo in jo tudi uspešno končal. Tako si je pridobil poklic kmetijskega inženirja. Svoje delo je vseskozi do upokojitve opravljal na ZKGP Kočevje.

Leta 1962 je bil sprejet v LD Struge, leto pozneje pa je opravil tudi lovski izpit. V svoji dolgi lovski dobi je bil vseskozi član upravnega odbora, in sicer od 1963 do 2002. Dva mandata (1974-1975 in 1976-1977) je bil tudi uspešen in prizadeven gospodar LD Struge. V tem času smo zgradili lep lovski dom, pri gradnji katerega je bil zelo prizadeven.

Ob tvojem jubileju, dragi Andrej, ti vsi tvoji lovski prijatelji želimo še veliko zdravih in srečnih let ter dober pogled!

LD Struge - J. Z.

Franc Garbajs, naš dolgoletni, častitljivi član LD Pugled, je 3. 6. 2004 praznoval 90-letnico. To je že izjemno visok življenjski jubilej, katerega se skupaj z njim veselimo tudi vsi člani LD Pugled.

Predvsem smo veseli, da imamo v naših vrstah ustanovnega člana, ki je že v svoji zgodnji mladosti začel spoznavati naravo in živali v bližnji okolici Molnika, Št. Pavla in Pugle, da, po katerem naša LD tudi nosi ime. Dobro pozna okoliške gozdove, kar mu je prišlo zelo prav med vojno, ko se je vključil v delo aktivista OF.

Po vojni, leta 1946, je svoje mladostne lovske sanje izpopolnil z vključitvijo v LD Dobrunje, v kateri je od 1949 do 1953 opravljal dolžnosti tajnika. V letih od 1959 do 1960 je bil starešina v LD Dobrunje, od 1969 do 1971 pa v LD Pugled. Štiri leta je bil član UO, skoraj deset let pa član Višjega disciplinskega razsodišča pri ZLD Ljubljana. V LD Pugled je bil od 1971 do 1985 predsednik disciplinskega sodišča, od 1985 do 1992 pa predsednik NO. Več kot šest let je bil tudi član Izpitne komisije pri ZLD Zasavje. Ob

nekdanji možnosti dvojnega članstva je v Franc v LD Ig opravljal tudi dolžnosti člana UO, predsednika disciplinskega sodišča, bil pa je tudi starešina LD Ig.

Veliko veselja je imel z lovskimi psi, še posebno z brak-jazbečarji, ki jih je z veseljem vzgajal. Vse to pove, da je bil vseskozi vsestransko dejaven v lovstvu, za kar je prejel lovska odlikovanja LZS: znak za lovske zasluge ter reda III. in II. stopnje.

Spoštovani lovski tovariš Franc! Lovci naše LD ti želimo še veliko zdravja in si želimo, da bi še dolgo zahajal med nas. Za vsako tvojo dobro besedo ali dejanje se ti prisrčno zahvaljujemo in ti čestitamo k visokemu jubileju.

LD Pugled - M. G.

Na Slovenskem je malo lovcev, ki bi bili tako lovsko vezani na svoj lovski revir, čeprav bi živeli na povsem drugem koncu, kot je naš slavljeneč, 70-letnik **Vinko Hroval**.

Rodil se je 24. 6. 1934 na Ožbaltu ob Dravi. Zaradi dela se je odločil za stalno bivališče v Dravogradu. Človek bi pomislil, da bo oddaljenost Vinka ovirala pri delu in lovu v LD Kapla, toda Vinko teh ovir ne pozna. Lovski izpit je opravil že leta 1956

in ostal zvest kraju in LD Kapla. Če lovec umirjeno in preudarno upravlja zahtevna dela, potem je vreden zaupanja. Tako je bilo tudi v LD Kapla, kjer je bil blagajnik (1971-1974 in 1980-1982), predsednik NO (1982-1984), družinski kinolog (1976-1980) in član DK (1998-2000). Član UO LD je bil od 1971 do 1998, pa še vodja revirja.

Za zavzeto in kakovostno delo v LD je prejel znak za lovske usluge in red III. stopnje. Z velikim spoštovanjem cenimo tudi njegov prispevek pri gradnji lovske kože. Njegov pristop je bil vedno umirjen in strokoven. Vinko se je posvečal tudi kinologiji ter svoje znanje z veseljem prenašal na mlajše lovce. Večkrat je poudaril, da najprej pes uči lovca, nato lahko šele lovec, ob zbranih izkušnjah, dobro izšola psa. Če se malo ozremo na njegov revir, opazimo, da so na prvem mestu požarne steze, krmišča in solnice. Je lovec, ki ga ne privlačijo samo trofeje, temveč tudi čistoča v revirju. Posebno mu je hudo, ko vidi, da se po nekdanjih mirnih koticah širijo ceste in vonji po naftnih derivatih.

Spoštovani lovski tovariš Vinko, veseli nas, da ti še ne usiha lovski korak, kar dokazuje, da stečine ne bodo samevale. Privoščiti si umirjenost v svojem revirju, saj je poln naravnih dobrin in jih uživa. Hvaležni smo ti za vse, kar si doslej dobrega storil za LD in divjad. Vse najboljšee, ti ob jubileju kličemo lovci!

LD Kapla - N. K.

V TEM MESECU PRAZNUJEJO* SVOJ ŽIVLJENJSKI JUBILEJ

90-letnico

Vinko Božič,
LD Ljubno ob Savinji
Vlado Podkubovšek, LD Loče

85-letnico

Martin Arzenšek,
LD Boč, Podplat
Herman Gričar,
LD Loka pri Zidanem Mostu
Albert Hancman, LD Pogorevc
Franc Kogovšek, LD Kungota
Franc Ločnikar,
LD Polhov Gradec
Hrabro Pernat,
LD Puščava, Lovrenc
Stanko Slapšak, LD Šentjanž
Jože Šturm, LD Senožeče

80-letnico

Stane Avsec, LD Smuk, Semič
Franc Bregant, LD Bled
Bogdan Čepič,
LD Gaj na Mariborom
Franc Fažmon, LD Velka
Ciril Pisanski, LD Podbočje
Franc Zarnec, LD Lenart
Srečko Zelenk,
LD Trnovska vas

75-letnico

Mirko Anzeljc, LD Loški Potok
Srečko Beloglavec, LD Pobrežje
Milan Božič, LD Dobova
Stanko Čurin, LD Velika Nedelja
Leopold Funa, LD Vrhe, Vrabče

Stanko Karba, LD Ljutomer
Danijel Lončarič, LD Makole
Ernest Mlinarič, LD Dobrava
Mirko Pintar, LD Litija
Stane Porenta, LD Križna Gora
Viko Račič, LD Veliki Podlog
Otmir Simonič, LD Destrnik
Srečko Tihelj, LD Laze
Anton Tomec, LD Osilnica
Anton Žagar, LD Stara Fužina

70-letnico

Saša Batista, LD Trnovo
Janez Cerar, LD Lukovica
Feliks Črešnar, LD Oplotnica
Milan Galič, LD Dobrova
Peter Gornik, LD Sodražica
Franjo Klinc, LD Lenart
Av gust Koltaj, LD Petišovci
Ernest Lesjak, LD Izlake
Miha Medved, LD Podvelka
Rafael Mlakar, LD Otavnik
Dominik Poljanšek,
LD Sela pri Kamniku
Jože Prosinčič, LD Otočec
Marjan Rodman, LD Nanos
Janez Sever, LD Krog
Niko Sulič, LD Rakitna
Martin Šraj, LD Vransko
Herman Tavčar,
LD Kras, Dutovlje
Vili Tomat, LD Udenboršt
Bori Vrtačnik, LD Podkum
Darij Zapušek, LD Iga vas
Božo Žagar, LD Kočevje

*Vsem jubilarantom iskrene
čestitke!*

* Po podatkih, ki so nam jih posredovali tajniki LD na članskih seznameh!

Malo drugačna šola ...

Lani smo v OŠ A. T. Linharta v Radovljici začeli izvajati program devetletne OŠ, ki učencem v 7., 8. in 9. razredu nudi možnost izbire nekaterih predmetov po njihovem interesu. V okviru teh predmetov sva se učiteljici **Maja Vrtačnik** in **Mojca Čadež** povezali z **LD Begunjščica**. Z lovci smo vse leto zelo lepo sodelovali, saj smo skupaj v jeseni organizirali polhanje, spomladi pa opazovanje divjadi s preže.

Polharska večera smo pripravili skupaj z lovci **Janezom Lavrihom**, **Jernejem Avsenekom**, **Matijem Berdajsem** in **Petrom Čadežem** na Gozdni učni poti v Radovljici. Na tak način smo želeli ne le obuditi za našo deželo in ljudi tako značilen lov (polhanje), ampak učence ob tej priložnosti tudi seznaniti z delom lovcev, pravilnim obnašanjem v gozdu in varovanjem naše naravne dediščine.

Učenci so bili nad polhanjem zelo navdušeni. Izvedeli so mnogo novega o navadah in vrstah polhov, še posebno zanimivo pa je bilo zanje doživljanje nočnega jesenskega gozda z mnogimi skrivnostnimi glasovi in vonjavami. Menim, da smo jim uspeli približati tudi čar druženja ob toploti in svetlobi tabornega ognja, ki v vlažni jesenski noči izžareva posebno moč. Njihove vtise bi si lahko prebrali v njihovih prispevkih (od katerih dva objavljamo – op. ur.).

Lovcem iz LD Begunjščica se skupaj z učenci zahvaljujemo za res poučna in prijetna doživetja z upanjem, da bomo še sodelovali.

Mojca Čadež

OŠ A. T. Linharta, Radovljica

Kar osem polhov

Lani, 11. oktobra, smo se s predmetom organizmi v naravi in umetnem okolju zbrali na gozdni učni poti v Radovljici. Vsi smo bili navdušeni, saj smo šli polhat oziroma polhe lovit. Ker so ti mali glodavci nočne živali, smo se odpravili šele ob šesti uri zvečer. Starši so nas večinoma pripeljali z avtomobili. Kmalu smo se z lovci zbrali pri majhni hišici, kjer smo pozneje zakurili ogenj. Na hitro so nam predstavili polhanje, potem pa je bil čas, da smo nastavili pasti. Nastavili smo jih na drevesa, in sicer zelo visoko, saj polhi živijo bolj v krošnjah dreves. Past smo pritrdili na dolgo, leseno palico,

Naša polharska družina se je razdelila v dve skupini, ki sta pod lovčevim vodstvom spoznavali starodavni jesenski kmečki običaj.

Z lovcem v temnem gozdu pri pregledovanju pasti za polhe.

jo dvignili ter jo zataknila za vejo. Počasi smo se po gozdnem robu vrnili k ognju, kjer smo prej pustili nahrbtnike. Ko smo bili vsi zbrani, smo prebrali svoje referate, ki smo jih sestavili doma. Medtem, ko smo čakali na naš ulov, smo se pogovarjali o različnih stvareh. Prijazni lovci so nam priskrbeli tudi malico in čaj, posladkali pa smo se z grozdom in bonboni. Lovci so nas prepričali, da nikakor niso hudobni ljudje, ki čepijo za grmovjem in le čakajo, da bodo lahko ustrelili žival. Zelo radi pomagajo živalim, ki so brez hrane ali pa imajo druge težave.

Vsi smo komaj čakali, da smo šli pogledat naše pasti. Spet smo se razdelili v dve skupini in končno šli preveriti. Imeli smo srečo: vsaka skupina je ulovila štiri polhe. Bili smo zelo zadovoljni. Ostalo nam je še nekaj časa, zato nam je eden od lovcev pokazal, kako se izkoži polhe. Bilo je že pozno in počasi smo se odpravili proti parkirišču, kjer so nas že čakali starši. Vsem smo takoj začeli razlagati, kako lepo smo se imeli. Preživeli smo izjemno zanimiv večer.

Tajda Lah, 7. d /9

Naravoslovni dan nekoliko drugače

V živalskem vrtu Ljubljana smo v četrtek, 30. 9. 2004, pripravili nekoliko drugačen naravoslovni dan. Vrt smo prilagodili za slepe in slabovidne učence, druge obiskovalce pa poskušali seznaniti s težavami, s katerimi se slepi in slabovidni srečujejo v vsakdanjem življenju, tudi pri obisku živalskega vrta; npr.: ne morejo se samostojno sprehajati po živalskem vrtu, nimajo možnosti samoizobraževanja ob ogledu živali v kletkah in obo-rah, za varnost ob ogradah morajo poskrbeti drugi, njihov stik z živalmi je vprašljiv ...

Pri obisku živalskega vrta tisti, ki vidimo, uporabljamo vid kot najpogostejšo čutno sposobnost. Živali pa lahko polneje in globlje doživimo z vsemi čutili. V ta namen smo vrt pripravili drugače in ga opremili s točkami, na katerih so slepi in slabovidni otroci živali lahko povohali, pobožali, premerili, potežkali in poslušali (nekateri živali smo jim lahko predstavili s pomočjo nagačenih primerkov, s kostmi, rogovi, perjem, dlako, s pripravljeno hrano,

dolžinskimi vrvicami, obteženimi vrečami, otipali so vzorce dlake, odtise stopinj in poslušali zvočne zapise glasov).

Vsi ti čuti in občutki jim pomagajo ohraniti globlji vtis in lažje pomnjenje. Ob sprehajalnih poteh smo ob informativnih tablah postavili besedilo v povečanem tisku in tudi v Braillovi pisavi. V sodelovanju z živalskim vrtom v Ljubljana sva si

Poleg informativnih tabel smo pripravili tudi zapise v Braillovi pisavi.

projekt zamislili in pripravili ab-solventka biologije **Lucija Šušteršič** in **Damijana Dušak**, učiteljica na Zavodu za slepo in slabovidno mladino, Ljubljana.

K ogledu živalskega vrta zato prav lepo povabljeni tudi odrasli slepi in slabovidni. Za več informacij se oglasite na elektronski naslov: Damijana.Dusak@guest.arnes.si

Damijana Dušak,

Zavod za slepo in slabovidno mladino

Slepi in slabovidni mladini smo nekatere živali v živalskem vrtu predstavili drugače: s pomočjo prepariranih živali.

Vrunčev lovski dom na Svetini

Nekateri naši bralci se bodo gotovo strinjali z mojo trditvijo, da Vrunčev lovski dom stoji na enem od najlepših koščkov naše domovine, na Svetini nad Štorami. Tega so se verjetno zavvedali tudi štorski borci давnega leta 1959, ko so zasadili prvo lopato. S prostovoljnimi delom so v štirih letih ter s 4.680 opravljenimi urami leta 1962 dogradili dom, ki je bil namenjen oddihu borcev NOV. Tistega obdobja se z veliko nostalgijo spominjam tudi sam, ko sva z očetom hodila na Svetino, kjer je oče opravljal udarniško delo. V nedeljo, 15. julija 1962, je bil dom slavnostno odprt. Tistega dne je bila odkrita tudi plošča na domu, na kateri je zapisano, da je dom posvečen narodnemu heroju **Franju Vrunču**, komandantu 1. celjske čete, ki je bila ustanovljena v neposredni bližini.

V Vrnčevem domu in pred njim je bilo veliko skrbno organiziranih proslav in raznih srečanj. Najbolj množični obiski in proslave so bili vedno v času dneva borca, 4. julija. Takrat je do doma vodila prava romarska pot.

To je le jedrnatno navedena zgodovina Vrunčevega doma. Časi so se spreminjali in spremenilo se je tudi lastništvo Vrunčevega doma. Na veliko veselje borcev je Železarna Štore leta 1983 dom predala v lastništvo **Lovski družini Bojansko - Štore**. Pri izbiri novega lastnika je imela Železarna Štore, ki je bila, to lahko z vso odgovornostjo trdim, velika botra tega doma, resnično srečno roko. Od prevzema doma so člani te LD dokazovali, da so odlični gospodarji, organizatorji in gostitelji.

Člani LD Bojansko - Štore so dom temeljito preuredili in ga še vedno marljivo vzdržujejo. Tako je bilo mogoče vsi praznike, ki izhajajo iz časa NOV, nemoteno praznovati še naprej. Da je temu tako, velja zahvala vsem lovcem in njihovemu predsedniku **Rajmiju Jelenu**, ki vedno znova opodarja, da so vrata na široko odprta vsem ljudem dobre volje, predvsem pa, da so borci v domu vedno dobrodošli.

Zaradi odlične lege doma in veličastnega razgleda so v neposredni bližini postavili tudi stolp za potrebe policije, kolikor vem pa tudi za potrebe takratne TO. V času agresije JLA na Slovenijo,

leta 1991, smo namreč ta dom in stolp varovali pripadniki TO. Zraven sem bil tudi sam in na to obdobje me vežejo nepozabni spomini. Nikoli v življenju si ne bom odpustil, da nisem tistega nedeljskega popoldneva po vročinski nevihti, ki je zajela celjsko kotlino, fotografiral oblakov, ki so se bohotili nad Savinjskimi Alpami. Tako mogočnih in tako veličastnih oblakov dotlej v življenju nisem videl. V moji duši so mi napovedovali našo zmago. In imel sem prav.

Iz obdobja osamosvojitvene vojne in varovanja stolpa na Svetini je nastala še ena zgodba, ki je na 101. strani knjige mag. **Viktorja Krajnc** (takratnega poveljnika TO Celje) z naslovom **Izpolnjena pričakovanja** napisana na njegovo prošnjo. Takole sem zapisal:

»Naša enota je stražila oddajnik na Svetini. Nekega dne sem bil na straži in moral sem na malo potrebo. Ko sem bil za grmovjem, sem naenkrat zaslišal močan hrup in začetni veter. Pogledal sem na stolp, če se slučajno ne podira; potresa pa tudi ni bilo čutiti. In še preden sem si zaprl hlačni razporek, je bil nad menoj že vojaški helikopter JLA z oznako rdečega križa. Ker njihovim oznakam in zvijačam nisem verjel, sem se hitro vrgel v grmovje. Še sedaj si želim, da bi lahko takrat videl svoj izraz na obrazu in morda nasmeh pilota v helikopterju. Morda je bil celo Slovenec.«

Zato se mi je porodila misel, da bi v Štorah ustanovili veteransko organizacijo Vojne za Slovenijo. Letos mineva že 4. leto od njene ustanovitve. Na domu smo v zadnjem obdobju odkrili spominske plošče veteranom, častnikom, veteranski organizaciji SEVER, letos pa jo nameravamo odkriti tudi Planinskemu društvu Štore. Le-to ohranja pohode legendarne XIV. divizije od Gračnice pri Jurkloštru do Svetine. Zdaj lovski dom upravlja **Jožica in Zlatko Cmok**. Če boste obiskali dom, boste deležni odlične postrežbe in dobre hrane, predvsem pa tople besede. Pod to streho prirejajo svoje letne konference in občne zборе skoraj vsa društva, v njem posamezniki praznujejo tudi razne življenjske obletnice in dogodke, pa birme, poroke, sedmine, praznujejo rojstne dneve ipd.

Kdor še ni obiskal doma, naj se sam prepriča; ne bo mu žal.

Srečko Križanec,
predsednik ZVVS Štore

Kuna belica - ni domača žival!

Začelo se je pred nekaj leti, ko me je poklical prijatelj Milan: »Pozdravljen, Marjan! Poslušaj, presenečenje imam zate! Z mojega senika je danes padla čisto mlada kuna belica. Najverjetneje iz gnezda. Glede na to, da si lovec, sem pomislil, da bi jo prišel pogledat, potem pa boš že vedel, kaj naj z njo storim. Kaj praviš?« »Čudovito, seveda pridem,« sem mu odgovoril in že čez nekaj minut sem bil pri njem doma. Kuna je bila še čisto neobgljena. Morala se je ravno skotiti, sem pomislil. Opazil sem tudi, da če v nekaj trenutkih ne bom ukrepal, se ji slabo piše, saj je komaj še kazala znake življenja. Moj predlog, da bi jo odnesel domov, je bil Milanu prav všeč. Domači so me sprva malo čudno gledali, saj podobnih izkušenj vsaj do takrat še niso imeli. Zato sem jim moral razložiti, da bomo živali skušali le pomagati in ji tako rešili življenje. Dogovorili smo se, da jo bomo potem, ko bo že bolj pri močeh, izpustili v njen pravi dom – naravo. »No, tako bi že še šlo,« dejala žena in prihitela s svežim mlekom za samičko, ki je dobila tudi svoj prostor v kleti in ime – Pika.

Ko je že nekoliko prišla k sebi, smo jo na neki način udomačili, vsaj tako smo takrat mislili. Vsi smo jo lahko božali, se z njo igrali, žena jo je celo vodila na sprehode v naravo. Kuna ji je kot kuža, privezana na povodcu, sledila in divjala po travniku. Vse skupaj je bilo kar preplepo, da bi šlo tako tudi naprej.

In po tako čudovitem začetku so se začele težave. Pri hiši imamo namreč tudi mucu Nelly, ki je ravno v tistem času skotila dva mladiča – tudi v kleti. Joj, ali ni to ravno tisti prostor v hiši, v katerem ima svojo košarico tudi Pikica? Seveda. Ne vem natančno kako, vendar je kuna ušla izpod svoje kletke in si za kosilo privoščila kar enega izmed mačkinih mladičev! Zanimivo, svežih jetrc ni marala, drugo pa je jedla vse: od jajc do špagetov in po novem se ni branila niti mačke. Nad njeno pojedinost sem se zamislil in spomnila me je, da je ta žival, čeprav že skoraj od rojstva živi z nami, še vedno zver. Sedaj ni bila nič več videti tako udomačena in prijazna, kakor je bilo videti na začetku. Zaradi hčerkinega prigravarjanja ji nismo pokazali vrat. Navkljub vsemu, kar je povzročila, smo se bali, da zunaj ne bi preživela. Pa naj ji bo, sem si rekel, in Pikici naredil ogromno kletko zunaj, pri sadovnjaku. Bila je že odrasla in potre-

Igra mladih kun belic

Foto: L. Skvarča – Diana

bovala je več prostora. Njen novi dom sem ji res odlično uredil. Dobil je streho, votal štor, v katerem je lahko spal, in veje, po katerih je plezala. Tokrat je bilo vse urejeno tako, da ni mogla zbežati in si morda privoščiti celo kakšne kokoši iz kurnika.

Toda nedolgo tega nas je, sedaj že prava zverina, zopet razočarala. Medtem ko ji je tast dajal hrano, ga je zgrabila za prste in ga ni več spustila. »Sploh si nisem mogel pomagati. Bolj ko sem se je hotel otresti, bolj je stiskala svoje zobe. *Nato mi je nekako le uspelo osvoboditi svoj prst, vendar je s svetlobno hitrostjo zgrabila že drugega. Tako je šlo naprej, vse dokler se nisem – še sam ne vem, kako – rešil. V tistem trenutku sem si sicer oddahnil, a že nekaj sekund zatem sem se zopet zgrozil. Zagledal sem namreč, kakšni so moji prsti na rokah.*« To pa je bila pika na i vsega, kar se je dogajalo. Končno sem dojel, da je kuna zver, da ni nobena mačka in da spada samo v naravo. Zato se je vsa družina spravila v avto in odpeljali smo se daleč v gozd ter Pkico izpustili. Nekajkrat je še pogledala proti nam, nato pa je odhitela med drevje. Zdaj lahko le upamo, da se je znašla in preživela v neizprosnih naravi.

Marjan Glinšek

Moja koza

Ko odpade še zadnje listje z dreves in se narava pripravlja na zimsko spanje, se gamsji rod pripravlja na svoje ženitovanje. Takrat je tudi čas, ki ga lovec, zlasti tisti, ki mu lov na gamse pomeni najlepše doživetje, zagotovo ne zamudi. Tudi sam sem med njimi, saj me kljub letom vedno znova žene med črne svate. Če me boginja Diana še ni zapustila, upam, da bo uslišana moja želja po lovskem blagru. Tako in podobna razmišljanja so se mi rojevala tudi lani, ko se je začel gamsov prsk.

V lovišče, zlasti v predele, ki so naseljeni z gamsi, sem pridno zahajal vse leto. Tako sem se pogosto srečeval z gamsi v tropih in tudi samotarji; no, ali pa so oni srečevali mene. Vzhodni del Polhograjskih Dolomitov, kjer je tudi naše lovišče, je zelo na gosto preprejeno s stezami, z gorskimi potmi in cestami. Zato je na splošno zelo vznemirjeno zaradi pohodnikov, gorskih kolesarjev in motornih vozil. V našem lovišču gamsja populacija res nima

pravega miru, a po drugi strani kaže, da se je na ves nemir kar nekako privadila. Gamse veliko bolj vznemirjajo pasji spremljevalci pohodnikov, ki vse prepogosto preganjajo ne le gamse, temveč tudi drugo divjad.

Med letom sem na svojih obhodih v lovišču in ob srečanjih z gamsi razmišljal, da bi bilo dobro, da bi si že prej izbral gamsa za odstrel. Ko pa bodo gamsi dobili novo črno obleko in bo lov na gamsa odprt, ga bom poskusil upleniti. Že več let sem v lovišču pod Jeterbenkom videval gamsa samotarja, ki je imel kar redno počivališče dobrih sto metrov nad stezo, ki pelje proti Katarini. Med lovom srnjaka sem ga opazil, kako se sonči na robu nad stezo. Ko so po poti prihajali turisti, je gams vstal ter jih ogledoval, jaz pa sem ga opazoval s sosednjega grebena z dvogledom in občudoval njegove visoke, razkrcene in smolnate roggle, da so me začele že boleti oči in drhteti roke. Sklenil sem, da se bova v času prska ponovno srečala.

Nisem pa opazoval le gamsa pod Jeterbenkom; čez leto sem imel dovolj časa za lovsko pohajkovanje, zato sem pogosto zahajal tudi v druge predele lovišča. V našem je dobra polovica poseljena z gamsi in nobeno presenečenje ni, če prej opaziš gamsa kot srnjad. Na svojih pohodih sem pogosto naletel na gamsji trop pod Osolnikom. Z daljnogledom, ki sem ga imel vedno pri sebi, sem opazoval trop, prešteval živali v njem, jih ocenjeval, dokler mi niso izginile izpred oči. Že zgodaj jeseni sem v tropu opazil kozo, ki se je po zunanosti razlikovala od drugih. Bila je umazano rjava, rogglji po višini niso odstopali od rogljev drugih, le konice rogljev so bile rahlo ukrivljene navzven. Tudi v tropu se je koza zadrževala bolj zase; ob njej ni bilo videti naraščaja. Vse sem si dobro zapomnil, sam pri sebi pa sem si mislil: »Če mi Diana ne nakloni gamsa pod Jeterbenkom, bom poskusil lovsko srečo s kozo pod Osolnikom.«

Kar hitro je prišel je čas, ko se je začel gamsji prsk. Pričakal sem ga dobro opremljen za gamsji lov. Takoj sem začel oprezati za gamsi in jih zalezovati po gamsjih stečinah pod Jeterbenkom. Tamkaj je teren precej zaraščen z mladjem, kajti pred desetletjem je žled polomil odraslo drevje, tako da je preglednost dokaj slaba. Dobro sem vedel, kje se zadržuje moj gams, zato sem pričakoval, da se bova

enkrat zagotovo srečala. Pregledoval sem drevesne podrtije, poseke, grape in robove, iskal sem njegove stopnje v blatu, v listju, vendar nikjer sledu o gamsu; kot bi se v zemljo vdrl. Navsezadnje sem se tolažil, da je vendar gamsji prsk in da si je moj stari šel iskat svoje neveste zagotovo v »sosednjo vas«.

Ko sem se sprijaznil, da se je kozel potepel drugam, sem pomislil na tisto kozo, ki sem jo opazoval v drugem predelu lovišča. Že naslednje jutro sem bil tam. Otvorjen z lovskim priborom sem v hladnem jutru zakoral po grapi, ki ji rečemo Mavški graben. Spotoma sem si v leskovem grmu odrezal še leskovo gorjaka, da bi mi služila za oporo po strminah, pa tudi hiter prislon v primeru strela. Po ne preveč strmi grapi je šlo kar hitro, tam pa, ko se grapa razcepi na dva kraka, je steza vse bolj strma. Vedel sem, kje imajo gamsi svojo stečino, zato sem si izbral mesto, kjer sem nato čakal svojo kozo.

Vse je bilo mirno, le občasno je z drevja priletel osamljen posušen list. Iz zamaknenosti so me nenadoma zmotili koraki nepovabljenega pohodnika. Bolj ko sem se mu hotel skriti, bolj se mi je približeval in me tudi ogoril: »Ali je kaj sreče«, me je vprašal? Nejevoljno sem mu odgovoril: »Sreča nas počasi zapušča, od kar ste pohodniki markirali pot po tej gozdni oazi miru, ki so si jo gamsi že pred stoletji izbrali za svoj dom.« Potem sva se razšla. Jaz naprej proti vrhu, on pa po grapi navzdol. S pomočjo moje leskovke sem dobro premagoval strmine, ki so se vedno bolj postavljale pokonci, ter naposled prišel do majhne poseke, kjer sem si poiskal primeren stojišče, ki je bilo dovolj daleč odmaknjeno od pohodniške poti. Že na poti do tja sem opazil gamsje stopinje, pa tudi v razbrskanem bukovem listju je bilo mogoče dobro razbrati, da so imeli tam gamsi svoj ples. Vreme je bilo še kar primerno za čakanje, le veter je malo menjal smeri. Gamse sem lahko pričakoval iz katere koli smeri.

Ure so minevale, gamsov pa od nikoder. Že sem se pripravljaj na odhod, ko sem zagledal gamsa, ki se je spuščal po drči naravnost proti meni. Na majhni polici je obstal, kot bi bil vkopan, in zrl naravnost vame. V svoji jezi sem nekajkrat zažvižgal in z nogo udaril ob tla, a se ni premaknil. Tako sva se gledala več kot pol ure. In ker se ni bil pripravljen

umakniti gams, sem se mu umaknil jaz. Počasi sem zapuščal stojišče in še nekajkrat pogledal nazaj, kako je gams nepremično gledal za menoj.

Tako se je za tisti dan moj lov na gamsa končal. Namesto koze sem dobil le klopa, ki sem ga odkril šele zvečer, kar se mi še nikoli ni zgodilo v tako poznih jesenskih dneh.

Že naslednje jutro sem bil spet v lovišču in upal sem, da se bom le srečal z mojo kozo. Bil je lep jesenski dan in sonce je že pošiljalo svoje tople žarke skozi veje dreves. Počasi sem stopal v domovanje gamsov ter zvedavo pogledoval po gozdnih strminah. Tam, kjer se je steza začela vzpenjati v strmino, sem nenadoma zaslišal gamsov žvižg. Hipoma sem obstal in na bližnji vzpetini zagledal gamsa, ki je nepremično zrl vame. A stal sem na čistini, zato sem se odločil počasi približati bližnjemu drevesu, da bi se ob njem zakril in lahko ocenil, kakšnega gamsa imam pred seboj. Komaj pa sem se premaknil, se je vsul cel trop gamsov, ki so se dotleje skrivali v podrastu. Samo še pomahal sem jim lahko v pozdrav ...

Lovska smola, sem pač razmišljal, ko sem nadaljeval pot po strmini navzgor. Opiral sem se na leskovko in verjetno sem bil videti kot kakšen »bloški smučar«, ki se z obema rokama opira na svojo palico in tako varno krmari po strminah.

Že sem se približeval mestu, kjer sva se prejšnji dan spogledovala z gamsom, ko sem v majhni kotlini pred seboj nenadoma zagledal premikanje gamsjih hrbtov. Brž sem se naslonil k najbližji bukvi in opazoval trop pred seboj, ki me očitno še ni začutil. Počasi sem primaknil daljnogled pred oči in iskal, če je mogoče v tropu tudi moja koza. Na moje veliko presenečenje sem jo opazil, kako je brskala po tleh in se poigravala v tropu. Trop je bil videti brezskrben, jaz pa sem drhtel po vsem telesu. Tresle so se mi tudi noge (saj sem komaj stal v strmini) in srce mi je razbijalo kot takrat, ko sem zagledal svojo prvo ljubezen. Daljnogled, ki sem ga imel prislonejenega na oči, je kar poskakoval po gamsjem tropu. Iz takega stanja me je rešil mlad kozle, ki se mi je rado vedno približal, za trenutek obstal, ko pa je ugotovil, kdo jih vznemirja, se je jadrno vrnil k tropu. Trop, in z njim moja koza, je dvignil glave in jadrno so izginili v varno kritje. Torej že druga smola, sem si mislil. Da ne bi

Foto: M. Rovšek – Diana

Majhen lovec z velikim srcem

tako šlo še v tretje, sem za tisti dan končal z lovom. Kljub temu sem bil zadovoljen, saj sem spet videl svojo izbrano kozo. V stanju, v kakršen sem bil tedaj, bi bilo malo možnosti za uspešen strel.

Tudi naslednje jutro sem že zarana odšel na lov. Preden sem zakorakal v strmino, sem z gabrovega panja potegnil svojo leskovko, ki mi je dotlej že uspešno pomagala premagovati strmine. Za tisti dan sem se odločil, da si poiščem pregledno stojišče prav tam, kjer sem prejšnji dan v tropu zagledal iskano kozo. Vreme je bilo kot nalašč za čakanje. Vladalo je brezvetrje in kar toplo je bilo za tisti čas. Vzhajajoče sonce me je spominjalo celo na pomlad. Odločil sem se, da prav tam pričakam kozo, pa čeprav bi čakal ves dan. Stojišče sem si uredil tako, da sem bil čim manj opazen, pa še drevesno rogovilo sem si namestil tako, da mi bo dobro služila za oporo, če bi bila puška ob strelu slučajno preveč nemirna. V gozdu je bila popolna tišina in če bi se mi približeval

trop gamsov, bi ga zagotovo pravočasno zaznal. Gozdno tišino sta občasno motila le dva krokarna, ki sta krožila nad menoj, in se s svojim hreščečim »kra, kra« nekaj pogovarjala. Potrpežljivo sem odšteval ure čakanja, vendar gamsov ni bilo od nikoder. Že sem premišljeval, če bi spremenil stojišče, ko sem v daljavi le zagledal gamsa, ki se mi je približeval. Na svoje veliko veselje sem ugotovil, da prihaja prav moja kozo. Daljnogleda nisem odmaknil od oči in tako sem spremljal njeno približevanje. Le od časa do časa sem vrgel oči tudi drugam, če se s katerega drugega konca približuje tudi trop, ki bi lahko spet pokvaril moj namen.

Prihajajoča kozo se je ustavila približno sto korakov stran ob debeli bukvi in zrla naravnost proti meni. Čez čas se mi je skri-la za drevo in nisem prav dobro videl. Ugotavljal sem celo, če je še na mestu, ker mi je izginila iz oči. Moja bojazen pa je bila odveč; stopila je iz svojega zaklona in ponudila se mi je priložnost za strel. Že sem dvignil puško, poiskal v križu daljnogleda njeno pleče in ustrelil. Odskočila je

samo dva koraka in ob-ležala. Nagonsko sem v puško takoj vstavil nov naboj in čakal, če s prvim strelom morda nisem dobro zadel. Kmalu sem se pre-pričal, da je prvi strel zadostoval.

Počasi sem se odpravil na na-strel. Moja kozo je dobro zadeta ležala prav za tisto bukvi, ki ji je pred tem dajala dobro kritje. Pogled se mi je ustavil na njenih rogljih, ki so že na prvi pogled izdajali, da je to stara žival. Z bližnje smreke sem odrgal vršiček, dal kozo zadnji grizljaj, sam pa sem si drugega, orošenega z njeno krvjo na smrtni rani, zataknil za desno stran klobuka in si zamrmral: »Lovski blagor«. Ko sem jo iztrebil, sem si jo naložil na pleča in jo opirajoč se na svojo leskovko odnesel do več kot pol ure oddaljenega avtomobila.

Ko sem naposled le odložil svoj plen, sem z zadovoljstvom ugotovil, da sta bila dobro poplačana moj trud in vztrajnost, saj mi je uspelo upleniti prav tisto kozo, ki sem si jo označil že prej; čeprav sem še lep čas čutil njeno težo na svojih plečih.

Drago Oblak

P.S. Ko sem pozneje ugotavljal starost kozo in mojo starost, sem ugotovil, da sva oba skupaj preživela več kot 90 let.

Včasih so lovci še poznali rek: Lovec, ki nima lovskega psa, je samo pol lovca. Sam sem bil eden tistih iz stare dobre šole, ki sem imel prej lovskega psa kot puško. Na hitro ni mogoče naštetih lepih in veselih trenutkov v družbi štirinožnega prijatelja. Tudi žalostne zgodbe so vmes. Najtežje pa je slovo od lovskega pomočnika, pa naj bo takrat, ko se mu izteče življenjska doba, ali pa če ga doleti predčasna smrt, ki se lahko zgodi med lovom. Globoko v duši nosim zapisano zgodbo, ki jo je usoda zapisala na enem od lovov na lisice.

Kar lovcu lahko da pes, od človeka ne moreš dobiti niti v sanjah. Vsak kuža ima nepokvarjeno pasjo dušo. Dobroto vrača navadno podvojeno. Le redkokdaj lastnika razočara, pa še to nikakor ne namenoma; nikoli ga ne bo izdal. Še vedno je svež spomin na psičko brak-jazbecarko, ki se ni vrnila iz lisičine, od koder mi je v želji, da bi mi dokazala pripadnost in pomočniško zvestobo, hotela izgnati lisico pred mojo puško. Verjetno jo je v rovu presenetil močnejši in bolj izkušen jazbec?! Po treh dneh smo opustili iskanje. Skupaj z lovskimi kolegi smo premetali kar nekaj kubičnih metrov zemlje, žal brez uspeha. Dolgo sta bila dom in vsa družina zavita v

tišino, saj smo za njo žalovali kot za članom družine. Težko je razumeti take trenutke le človeku, ki nima rad živali.

Lovski tovariš Miro, s katerim sva skupaj v isti LD, je hotel kupiti novega lovskega psa; ne bi bil prvi, predhodnika je vzel čas. Želje so bile povsem drugačne kot možnosti, da bi v danem trenutku kupil psa takšne pasme, kakršnega si je pravzaprav najbolj želel. Med pogovorom me je vprašal za nasvet. Ker poznam kar nekaj kinologov vzrediteljev, sem se takoj odločil za možnost mobilnega telefona. Ker želene pasme ni bilo na voljo, sem mu predlagal nakup resastega jazbečarja, ki pa je bil na voljo. Po-

jevih lastnosti, da so se Miru usta razlezla v nasmeh. Pozneje jih je bilo doma kar malo sram, da so imeli o prisrčni štručki prej tako nezaupljivo mnenje. Ni prav dolgo trajalo, ko je dobil status glavnega v družini. Že ko je odrasčal, je gospodarja presenečal s svojo energijo in voljo. Kmalu so tudi vaške muce spoznale, da z njim ne bodo v prijateljskih odnosih. Na začetku se je tudi zajček umikal bolj neresno, kmalu pa je dojel, da je mrcina še kako hitra in je bilo treba pred njim resno pospešiti. Zaradi njegove vztrajnosti lisica ni bila varna niti v svojem lastnem domu. Miro je svojega resastega jazbečarja vedno bolj hvalil. »Kar je res, je

sin, ga je prosila, naj gre on pogledat, kaj neki ima tam Ron. Ko je prišel do psa, je od začudenja skoraj onemel: na tleh je ležal onemogel človek, poleg njega pa je lajal pes, kot bi hotel klicati, naj mu že vendar kdo pomaga. Prihital je tudi sosed, ki je v bližini ravno kosil travo za živino, in je tudi slišal lajež in poznejše klice na pomoč. Takoj so prepoznali moža iz sosednje vasi; priden in ustrežljiv človek, čeravno zelo rad pogleda v kozarec. Tokrat ga je bilo v steklenici le preveč, zato mu je alkohol spodnesel noge in je bil podhlajen. Takoj je stekla akcija prve pomoči. Odpeljali so ga na njegov dom in ga ogrevali s toplimi napitki. V topli postelji se mu je le počasi vračala barva živega človeka. Bil je namreč že na meji usodne podhladitve. V takšnem stanju noči ne bi preživel. Ker se je dan izgubljal v noč, noči pa so bile zelo hladne, je bil Ron s svojo vztrajnostjo in pogumom njegov rešitelj. Vsi, ki so Rona poznali, so priznali, da je postal junak kraja. Njegov kratkonogi in ostrodlaki rod je prav po njegovi zaslugi dobil v širši okolici veliko spoštovanje, kakršnega si ga ta pasma dejansko zasluži. Jazbečar, pes majhne postave, ima vse lastnosti in še kakšno več, ki jih imajo veliki lovski psi. Predvsem pa ima veliko lovsko srce.

Jernej Štrajhar,
LD Sela

Foto: J. Štrajhar

Mali junak Ron, ki je rešil človeško življenje.

znam tudi njegovo priljubljenost med lovci, ki takega psa že imajo, zato sem mu tudi sam predlagal nakup te pasme. Nič kaj navdušen ni bil nad idejo. Bral sem njegove misli: »To je vendar premajhen pes za naše sredogorsko lovišče, kaj bom z njim?« Kot se spodobi, je takoj za tem sledil tudi hišni posvet. Brez mnenja moje žene ne gre, tudi želje otrok ni za zanemarjati, kadar se kupuje nenazadnje tudi hišni ljubljencek. Pes sicer mora imeti enega gospodarja, toda brez sodelovanja celotne družine noben pes nima rožnate prihodnosti. Po družinskem sestanku in pregledu strokovne literature tudi splošno družinsko mnenje ni bilo nič kaj optimistično. »Tak majhen kuža – pa za lov (?); te majhne nogice, kot da je na baterije,« so bile pripombe družinskih članov ...

Naposled se je Miro le odločil za jazbečarja. Morda tudi zaradi sile razmer, saj je želel čim prej dobiti novega lovskega spremljevalca. Že vzreditelj mu je navrgel toliko pozitivnih jazbečar-

res, ne boji se niti divjega prašiča! Kondicije ima za tri, ne vem, kje jemlje vso moč. Včasih se lov pač malo zavleče; ko pridem domov, žena najprej vpraša po psu: 'Je kaj jedel? Si mu dal piti svežo vodo.' Mene pa kot da me ni!«

Lani je Ron opravil izpit iz humanosti do človeka. Bilo je pozno jeseni, popoldanska ura in že dokaj hladno. Prosto je tekal okoli hiše in ko je Ani, gospodarica, odšla streljaj od doma na rob gozda pogledat za kostanji, jo je jazbečar prijateljsko spremljal. Tekal je okrog nje in raziskoval sledove po travniku. Ko je Ani na psa že pozabila, se je zaslišal lajež kar precej nižje na robu travnika. Ni si belila glave zaradi njegovega laježa: »Gotovo laja pod drevesom, kamor mu je pobegnila mačka pred njegovimi nič kaj dobrimi nameni.« Toda pes je lajal na mestu že več kot pol ure in klical človeka na pomoč. Ančki se je naposled le zazdelo, kot da ji želi pes nekaj povedati. Ker je ravno tedaj prišel

nega (melanističnega) navadnega polha. Mogoče so tudi druge barvne različice. Polhi najraje živijo v bukovih in hrastovih gozdovih. V letih, ko hrast in bukev bogato obrodita (želod in žir), imajo dovolj hrane, da z nabrano tolščo lahko prezimijo zimo. Hranijo se tudi z lešniki, orehi, domačim kostanjem, sadjem pa tudi z drevesnimi poganjki. Nasprotno pa se v letih, ko je hrane za polhe malo, navadno ne plodijo. Kako polhi zaznavajo – dojemajo napoved obroda, pa si še ne znamo pojasniti. Dobro se spominim leta 1991, ko hrane za polhe ni bilo veliko in so se polhi lovili šele prve dni novembra, kar se zelo redko dogaja. S prijateljem sva ujete polhe pobrala za Travnno goro še šestega novembra. Ko sva jih v gostinskem lokalu v Glažuti zložila na mizo, so bili deležni velike pozornosti in začudenja številnih gostov. Največji je tehtal 310 g, kar je izjemna redkost za omenjeni čas, ker navadno gredo tolsti polhi spat že veliko prej.

Pred nekaj leti sem imel kar precej sreče, da sem ujel živega **drevesnega polha**, ki ga dotlej nisem poznal. Ponudila se mi je lepa priložnost, da sem ga lahko fotografiral. Od navadnega polha se razlikuje po črni obrazni maski, pa tudi precej manjši je od navadnega, ki tehta tudi do 350 g (povprečno pa od 64 do 245 g; Kryštufek, 1990). Drevesni polh je dolg do 10 cm in težak do 40 g.

Poznamo tudi redkeje vrste polhov?

Polhi (Gliridae) sodijo v rod glodavcev, ki so po obstoječih podatkih živeli že pred več milijoni let. Rimski pesnik Mark Valerij Martial (od leta 100 do 40 p. n. š.) omenja polha v svoji pesnitvi, ki je ena najstarejših pričevanj o navadnem polhu. Opisoval ga je naš pisatelj Fran Levstik. S posebnim poudarkom in ljubeznijo je o njem pisal tudi Josip Jurčič. Kronist Valvazor je poleg opisa polha v knjigi Zgodovina Vojvodine Kranjske objavil tudi bakrorez Kako hudič polhe pase.

Poznamo štiri vrste polhov. **Navadnega** (*Glis glis*), **vrtnega** (*Eliomys quercinus*), **drevesnega** (*Dryomys nitedula*) in **podleska** (*Muscardinus avellanarius*). Zelo redko pa se pojavijo posamezni primerki belega – beličnega (albinističnega) navadnega polha in primeri popolnoma čr-

Foto: S. Lavrič, Diana

Navadnega polha je po uredbi, Ur. list, 101/17. 9. 2004, dovoljeno loviti od 1. 10. do 30. 11.

Foto: M. Vogrin

Podlessek je majhen, redek, rumeno rjav polh, ki ga največkrat opazimo na leski.

Foto: S. Lavrič, Diana

V naših krajih je drevesni polh že precej redek. Ni treba posebej poudarjati, da je zavarovan.

Ujetega drevesnega polha sem vrnil naravi. Naj bo njeno, kar je njenega, pa še tako redkega ...

Tudi **podleska** sem uspel enkrat fotografirati. Je približno tolikšen kot drevesni polh in rumeno rjave barve. Po trebuhu je belkast. **Vrtni polh** je precej manjši od navadnega. Po hrbtu je bolj izrazito rjave barve. Uhlje ima daljše. Tudi zanj je značilna črna obrazna maska. Po temnejši rjavi barvi in črni obrazni maski se razlikuje od podleska. Zanimivo je, kar je razvidno iz ugotovitev naših raziskovalcev, da je bila pri nas njegova prisotnost potrjena šele leta 2000. Vsi omenjeni trije polhi so zavarovani. Med plenilci imajo polhi veliko sovražnikov, kar vpliva tudi na njihovo številčnost. Z intenzivnimi sečnjami izginjajo tista stara, košata drevesa, ki so dajala zavetje in hrano ne samo polhom, ampak tudi drugim živalim, predvsem pa pticam.

Slovenci smo znani po lovu na polhe; zlasti med Notranjci in

Dolenjci polhanje velja za tradicionalni ljudski običaj. Veliko ljudi pozna polha po pokrivalu – polhovki, ki so jo nosili že pred mnogimi leti na ribniško-kočevskem območju. Polhovka je nekakšno naše narodno zimsko pokrivalo. Cenjena je bila tudi poljšja mast – olje kot domače zdravilo za zdravljenje telesnih poškodb, opeklin in kurjih oces. Toda antibiotiki so jo že docela izrinili iz domače lekarne. Le tu in tam je še kdo, ki prisega na to naravno zdravilo.

Stane Lavrič

Ohranimo Smrekovec!

Dobrodošli na novih spletnih straneh www.smrekovec.net! Strani vam ponujajo celovit pregled naravnih vrednot Smrekovskega pogorja, možnosti okolju prijaznega obiskovanja ter opise zaselkov pod pogorjem. Spletni strani so sklop v **projektu Ohra-**

nimo Smrekovec, ki nastaja s finančno podporo iz programa Veleposlaništva Kraljevine Nizozemske Matra Knip in slovenskega Ministrstva za okolje, prostor in energijo.

Projekt Ohranimo Smrekovec

Projekt je program izobraževanja obiskovalcev, mladine in širše javnosti o vrednosti in ekološki pomembnosti Smrekovskega pogorja. Nastal je na pobudo *Projektne skupine civilne družbe za ohranitev Smrekovca*, ki je začela delovati po okrogli mizi *Kako ohraniti Smrekovec* v januarju letos. V skupini delujemo predstavniki PD Šoštanj, LD Smrekovec, KS Bele Vode, gozdarja in posamezni lastniki zemljišč. Z usklajevanjem različnih pogledov in interesov želimo doseči skupen cilj – ohraniti čudovito naravo, ki leži pred našim domačim pragom.

Projekt je sestavljen iz treh sklopov, in sicer: informativne zgbanke, spletnih strani in dokumentarnega filma. **Zgibanka** je izšla 26. 9. 2004 ob planinskem pohodu na Smrekovec, ki se ga je letos udeležilo kar 193 pohodnikov. Spletni strani so nadgradnja zgbanke, narejene pa so v slovenskem, nemškem in angleškem jeziku. Realizacija dokumentarnega filma je zaenkrat še želja za prihodnost. Finančna sredstva pridobivamo prek javnih razpisov, na katere se javljamo v sodelovanju s Planinskim društvom Šoštanj.

Zakaj Smrekovec?

Smrekovsko pogorje je **največje sklenjeno območje divjega petelina v južni Evropi**. Je edino vulkansko pogorje v Sloveniji in botanična posebnost z veliko biotsko pestrostjo. Je življenjski prostor redkih živali, predvsem ptičjih vrst (gozdne kure, kočonoški čuk, mali skovik, žolne) in dvoživk. Pod vršnim delom pogorja se raztezajo gozdovi s ponekod še ohranjenimi bukovim gozdnim sestojem. Ekološka vrednost območja je bila razlog za uvrstitev v omrežje Natura 2000. In nenazadnje, pogorje je zaradi svoje geološke podlage pomemben vir pitne vode za Savinjsko-Saleško in Koroško regijo.

Smrekovsko pogorje pa danes vse bolj pestijo preobremenitve neurejenega motoriziranega prometa, kršenje prepovedi vožnje z motornimi sanmi, motorji za kros in motornimi štirikolesniki ter pretirano nabiralništvo borovnic in brusnic. S projektom *Ohranimo Smrekovec* že-

limo opozoriti na tovrstne probleme ter hkrati pozvati k njihovem skupnemu reševanju.

Martina Pečnik

Pa smo se zopet potepali

Jeseni so vremenske razmere vedno bolj nepredvidljive in kar težko je načrtovati jesenska kmečka opravila. Ker je večina članov vezana na taka dela, smo se odločili, da naš vsakoletni strokovni izlet organiziramo že v začetku maja. Takrat so posevki že v zemlji, za košnjo sena pa je še prezgodaj. Tako smo se ob skupni malici po enih od delovnih akcij dogovorili, da bo bil izhodišče našega izleta Sejem Lov v Gornji Radgoni. Da pa bi spoznali še druge lepote naše domovine, smo se tokrat odločili za nadaljevanje naše poti v Prekmurje.

Tako smo v soboto, 8. 5. 2004, ob 7. uri krenili na pot. Vožnja proti Gornji Radgoni je kar hitro minila, saj smo imeli na avtobusu vsakršna okrepčila.

Po prihodu na radgonsko sejmišče smo najprej zavili na razstavno-prodajni del sejmišča. Tam smo srečali tudi nekaj lovskih tovarišev iz drugih krajev Slovenije. Ogleдали smo si razstavo in jo sklenili z nakupi. Lovskega orožja in druge opreme je bilo za vsak žep in okus, nekatere izdelke pa smo vseeno lahko le opazovali in pozneje sanjali o njih ...

V loviščih naših LD v zadnjih letih skušamo povečati številčnost male divjadi, zato se trudimo za izboljšanje življenjskih razmer zanje. Učimo se tudi od drugih, zato smo veliko priporočali od predavanja, ki ga je pripravil biolog **Boris Kolar** na to temo. Ob tem pa smo doživeli bridko razočaranje, saj je bila lokacija predavanja zelo slabo označena. Ko smo jo naposled le našli, nas je pričakalo obvestilo o spremembi termina, in sicer o prestavitvi z 10. na 11. uro. Žal je bil v tem času na sporedu tudi Kinološki dan oziroma predstavitve pasem lovskih psov. Ker ni mogoče biti na dveh različnih krajih sočasno, je ogled nekaj konkretnega – to je lovskih psov, vsaj tako je bilo videti – privabil več obiskovalcev. Tako se nas je na Kolarjevem predavanju zbralo zelo malo. Sprašujem se, kdo je zatajil pri organizaciji (ali organizator – Pomurski sejem – ali LZS). Slednja je prav gotovo naredila premalo za pravočasno

Udeleženci izleta in zadnji mlinar na reki Muri, ki nam je pripovedoval o mlinarstvu na tej reki.

predstavitve programa sejma v reviji Lovec, pa tudi nihče od njenih funkcionarjev se ni udeležil predavanja in poznejše razprave na to temo.

Po obisku sejma smo se odpeljali v Bakovce na pozno malico, in sicer na pokrajini primeren prekmurski bograč. Pot nas je naprej peljala do Veržaja na ogled zadnjega mлина na Muri, kjer smo veliko izvedeli o nekdanjem mlinarstvu na tej reki. Hudomušni mlinar nam je tudi razložil, zakaj je bilo tod včasih nekaj »belih Ciganov«. V mlin so namreč prihajala tudi mlada romska dekleta iz okolice in belina mlinov je naredila svoje.

Pot smo nadaljevali proti Bogojini, kjer smo si ogledali znano Plečnikovo cerkev. Že po zunanjosti po svojih značilnostih odstopa od drugih, saj je zvonik okrogel in se na vrhu ne konča značilno koničasto, torej nima »turna«. Tudi njen strop ni obokan in okrašen s freskami, ampak raven, hrastov in okrašen z značilnostmi pokrajine, lončarskimi izdelki. A presenetila nas je negostoljubnost domačega župnika. Čeprav je bil doma, ni hotel odpreti in nam ponuditi vsaj kakšnega prospekta o omenjeni znamenitosti.

Ker je med nami kar nekaj vinogradnikov, smo kakovost prekmurskih vin preverili v vinski kleti nad cerkvijo. Tam smo od lastnika veliko izvedeli o gojitvi in sorti trt v tej pokrajini pa tudi o predelavi grozdja v vino; k sreči tudi veliko podrobnosti o Plečnikovi cerkvi.

Pot nas je kmalu obrnila proti domu, kamor smo prispeli za večerjo. Vsi skupaj smo videli nekaj novih znamenitosti naše dežele in upam, da bomo s programom izletov nadaljevali tudi v prihodnjih letih.

Dušan Lepšina
LD Globoko

Za svoje umetniško izpoved izbira porcelan

Lahko bi rekli, da je večina umetniškega dela akademске kiparke **Alenke Vicelj** vsebinsko usmerjenega v predstavljanje medčloveških odnosov in problematik, ki se odpirajo. Velikokrat njeno delo nosi izrazito erotično konotacijo, v določenih ustvarjalnih opusih pa avtorica lastno zanimanje obrača tudi v drugačne vsebinskosti. Vsekakor je zanimiv in svojstveno obdelan **cikel, ki je posvečen živalim oziroma natančneje živalskemu lovu**. Kiparka je tudi tokrat dosledna svoji osnovni izraznostni maniri, saj so značilne izvedbene forme pred nami vedno njene »posebne slike«.

Alenka Vicelj se ukvarja z dokaj nekonvencionalno tvornostjo znotraj sodobne likovne umetnosti. Material, ki ga izbira za svojo umetniško izpoved, je porcelan. Ta se v kiparstvu, kljub lastni težavni obvladljivosti, kot gnetljiva modelacijska zmes ponavadi uporablja za izvedbo plastičnih objektov, trodimenzionalnih skulptur. Nesporna in evidentna popolnost uporabljenega materiala, ki se v kiparinem delu zakoreninja kot avtorska primarna indikacija, pa je pri Alenki Vicelji usmerjena v posredniško polje. Material, **porcelan**, pri njej večinoma ni uporabljen kot zmes za modelacijo, ampak kot površina, kot slikovni dvodimenzionalni prostor, ki ga le včasih nadgrajujejo drobne **linije plitvega reliefa** oziroma manjši elementi izstopajoče, značilno oblikovane porcelanske mase. Opiranje na posebnost uporabljene materialne mase se kaže v specifičnih oblikovnih in historyčnih entitetah; »zavedanje ma-

Akademška kiparka Alenka Vicelj ustvarja predvsem v porcelanu.

teriala« je verjetno ena osnovnih opredelitev likovnega dela Alenke Vicelj. Hkrati, ko se po materialni obstojnosti porcelan izkazuje kot večna, časovno neuničljiva snov, se iz zgodovinskih njegovih obstoja dokazuje njegova uporabna vrednost. Porcelan se v obhodu človeštva po-

Zakon zmage močnejšega je upravičen, saj predstavlja edino načelo boja za obstanek oziroma preživetje in nadaljevanje vrste. Ekosistemi, ki so se oblikovali skozi evolucijo, so popolni. V njih je ravnovesje, ki ga velikokrat ruši prav človek.

Umetniška dela Alenke Vicelj se v svoji občutljivosti subtilnih pripovedih kažejo vrisani na porcelanski ploskvi; opozarjajo na to problematiko. Ob oblikovanju oblike se kiparka kreativno izraža tudi v koloritu, predvsem glede »sfumature« znotraj kobaltne modrine. Kobaltno modra površina se odpira kot okno, v katerem se prikazujejo prizori. Do izraza prihaja konfliktnost kolorita v odnosu z vtisnjeno linijsko formacijo. Avtorica se skrbno posveča risbi, kom-

Alenka Vicelj (stvaritev v porcelanu): Medved je ribo.

javlja v trenutku prehoda iz *funkcionalnega* v *estetsko*, pozneje pa oscilira med uporabnim in estetskim, zanimiv kot površina oziroma kot kompaktna predmetna plastična masa.

Kiparkino delo se, kot omenjeno, zavezano slogovni formi, odraža kot *podoba*, kot »slika« in ne kot *kip*. V gladki površini porcelanske mase je vrezana risba, kjer v obsegu materiala prihaja do izraza predvsem površinski učinek: odblesk, prosojnost ... Kobaltno modra barva se pojavlja kot površinska kromatska podlaga, ki z določenim asociativnim oprijemom v ozadju odpira fenomen arhaičnega.

Poleg izjemnosti izvedbe je pomembna tudi vsebina. Uprizoritve živali pri lovu vsekakor odražajo umetničin odnos do naravnega. Živalski svet predstavlja idilično zgodbo naravnega, kjer obstaja pravičen ekvilibrij.

pozicijsko usklajeno postavlja prizore boja za preživetje; živali, ki lovijo za hrano. Občutimo posebno lepoto, lepoto igre življenja ...

Človekova dejavnost oziroma njegova uvrstitev v okolje velikokrat ustvarja nestabilnost naravno ustvarjenega ravnovesja in samo visoka stopnja ozaveščenosti, civiliziranosti, notranjega občutka in zavesti pri človeku lahko rešuje, obnavlja porušeno.

Dandanes lovstvo pomeni sonaravno izkoriščanje naravnih virov in pomoč pri ohranjanju naravnega ravnovesja. Je in mora biti dejavnost, ki se dogaja v zavedanju načel in zakonov narave ter skrbi zanjo. S tem pomeni visoko stopnjo humanosti. Alenka Vicelj z lastno izrazno in izpovedno umetnostjo opozarja ter se slednjemu zelo skladno pridružuje.

Dejan Mehmedović

Damjakove zarebrnice v omaki iz piščančjih jeter

Za šest oseb potrebujemo:

šest damjakovih zarebrnic, 50 g surovega masla, eno seseklano manjšo čebulo, sol, poper, žlico gorčice, 100 g na zelo drobne kocke narezane slanine, šest rezin na maslu opraznega toasta.

Za omako potrebujemo:

300 ml juhe, 25 g surovega masla, žlico moke, 300 g piščančjih jeter v srčkov, žličko paradižnikove mezge, šilce hruškovega žganja.

Dobro prekvašene zarebrnice osušimo, jih potolčemo, solimo, popopravimo in na maslu narahlo opečemo. Proti koncu jim dodamo seseklano čebulo in slanino ter vse skupaj dušimo do mehkega. Pečene zarebrnice položimo na rezine toasta in jih postavimo na toplo.

V sok od pečenja vlijemo juho, ji primešamo žlico moke, razmešane z maslom, dodamo paradižnikovo mezgo in vse skupaj kuhlamo, da se omaka zgosti. Dodamo drobno seseklano piščančja jetra, zalijemo s hruškovim žganjem ter vse skupaj pustimo na ognju tako dolgo, da jed postane vroča; ne sme pa zavreti.

Omaki popravimo okus in jo prelijemo čez zarebrnice.

Jerebice s konjakom in smetano

Za 6 oseb potrebujemo:

6 mladih jerebic, 100 g masla, tri drobno sesekljane šalotke, 100 ml boljšega konjaka, 400 ml piščančje juhe (concentrat), sol, poper, 300 ml goste smetane za kuhanje, 200 g sveže naribanega hrena, 6 večjih rezin čim manj mesnate slanine, sok ene limone.

Dobro uležane in očiščene jerebice razrežemo na polovice, jih solimo, popopravimo in pokapamo z limoninim sokom.

Na maslu nežno zarumenimo seseklano šalotko, dodamo jerebice in jih opečemo po obeh straneh. V zajemalko vlijemo konjak in ga segrejemo nad plinom. Vročega polijemo prek jerebic in ga zažgemo. Pri tem početju moramo biti previdni, da nam plamen ne opeče rok. Ko plamen ugasne, jerebice zalijemo s piščančjo juho, čeznje naložimo rezine slanine, posodo pokrijemo in v pečici pečemo 20 minut pri temperaturi 220 °C.

Med peko jerebice večkrat prelijemo s sokom od pečenja. Pečene jerebice pobere-
mo iz kožice in jih postavimo na toplo. V omako umešamo sveže nariban hren, doda-

mo smetano, začinimo po okusu, nato pa v omako zložimo jerebice, ki jim prej odstranimo slanino. Vse skupaj postavimo v pečico, kjer jed odkrito pečemo še pet do deset minut. Jerebice večkrat prelijemo z gosto omako in pečene ponudimo s pire krompirjem.

Divja raca mlakarica po prekmursko

Za 6 do 8 oseb potrebujemo:

2 do 3 mlajše race mlakarice, 0,5 l rdečega vina, 100 ml konjaka ali boljšega vinskega žganja, tri rdeče sesekljane čebule, dve žlici sesekljanega peteršilja, tri strte stroke česna, 300 g svežih gob, sol, poper, kavno žličko muškatnega oreščka, 1/2 manjše gomoljaste zelene, razrezane na drobne kocke, dva, na drobne kocke razrezana korena, 8 manjših olupljenih krompirjev, razrezanih na četrtine, tri žlice kisle smetane, dve žlici svinjske masti.

Race očistimo tako kot vso drugo perutnino, obvezno jim odstranimo kožo, jih dobro operemo in zrežemo kot piščanca na manjše dele. Zložimo jih v emajlirano posodo in prelijemo z marinado.

V vino zamešamo kolerabo, korenček se-

Kulinarični kotiček

sekljano čebulo, peteršilj, muškatni orešek, konjak ali žganje, česen, poper. Z marinado prelijemo razrezano račje meso in ga mariniramo čez noč. Če so race starejše, čas mariniranja podaljšamo do tri dni. Račje meso vzamemo iz marinade, ga dobro zbrišemo, osolimo in nato na vroči svinjski masti rumeno opečemo z vseh strani. Zalijemo z neprecejeno marinado in pokritega dušimo dvajset minut. Ko je meso napol mehko, mu dodamo na četrtine razrezan krompir in gobe ter počasi vse skupaj kuhamo še pol ure. Jed začinimo po lastnem okusu, primešamo še kislo smetano in postrežemo.

Matjaž Erzar
prmaticku@siol.net

Raca mlakarica, pripravljena po prekmursko.

NOVE KNJIGE

**Borut Mencinger:
Naravni parki
Slovenije**

Pri Mladinski knjigi, Založbi, d.d., je junija letos izšla knjiga **Boruta Mencingerja NARAVNI PARKI SLOVENIJE**.

Knjiga, ki nosi podnaslov *Od Sečovelj do Goriškega*, na 218 straneh opisuje vse naše naravne parke in nas kot vodnik seznanja z vsemi naravnimi značilnostmi ter posebnostmi. Vemo že, da v teh parkih vlada poseben varstveni režim za ohranitev, saj le-ta lahko zagotavlja usmerjen gospodarski razvoj, ki je v interesu lokalnega prebivalstva in obenem tudi ni na škodo naravne in kulturne dediščine. Že v uvodu nas avtor seznani, da imamo v Sloveniji samo en narodni park (Triglavski narodni park), tri regijske parke (Škocjanske jame, Kozjanski in Notranjski), nekaj jih je še v ustanavljanju in kar 33 krajinskih parkov. Vse te, vključno

no z enajstimi v nastajanju, obravnava v knjigi in nas po njih vodi obliki priročnika z avtorjevo besedo in lepimi slikami, ki jih je vse fotografiral znani naravoslovni fotograf **Stane Klemeč**.

Skupna površina vseh slovenskih parkov je le 10,4 %, kar je še daleč pod evropskim priporočilom, to je 30 % zavarovanih državnih površin, kot priporoča Svet Evrope s strategijo iz Lucerna 1993. Mencinger še posebno poudarja pomen regijskih parkov kot najprimernejše oblike varovanja večjih pomembnejših območij varstva biotske in krajinske pestrosti. Avtor poudarja pomen regijskih parkov kot najprimernejše oblike varovanja večjih pomembnih območij varstva biotske in krajinske pestrosti, kjer je kljub varstvu prisotna tudi gospodarska raba in ima svoje mesto tudi lovstvo. Avtor, ki je pred nedavnim pripravljal na to temo tudi niz TV poljudnoznanstvenih oddaj, kritično pove, da se prav na teh območjih zadeve najbolj zatikajo zaradi zapletenosti in nerešenosti interesov uporabnikov prostora, zlasti še tam, ker se parki raztezajo prek več občin. Zato je večina regijskih parkov še vedno daleč od ustanovitve, saj so v nekaterih zamrle vse dejavnosti. Manj zapleten je položaj pri krajinskih parkih, ker so ti praviloma le v eni občini ali dveh.

Večina naravnih parkov v Sloveniji daje prostor tudi zavarovanim območjem po evropskih standardih NATURA 2000. To so območja, ki morajo zagotoviti preživetje ogroženim živalskim in rastlinskim vrstam: ptice po »Ptičji direktivi« EU iz leta 1979, drugim ogroženim živalskim in rastlinskim vrstam pa po »Habi-

tatni direktivi« EU (1992). Ta območja so označena s kratico SPA (Special Protected Areas). V Sloveniji je pomembno predvsem varstvo ptic, za katere so v EU že pred 20 leti izbirali varovana območja IBA (Important Birds Areas). Vsa merila zadoščajo za uvrstitev v območja Natura 2000. Z letošnjim vstopom Slovenije v EU so začela tudi veljati.

Knjigo toplo priporočamo vsem, ki jih problematika zanima, saj zadeva tudi lovsko de-

javnost. Ker je knjiga obenem tudi vodnik po zavarovanih območjih, bomo v njej s pridomo uporabili tudi na koncu dodan abecedni seznam parkov. Avtorju, tudi lovcu in dolgoletnemu članu uredniškega odbora našega glasila, ob izidu nadvse koristnega dela čestitamo in se mu, tako kot tudi založbi, zahvaljujemo za jedrnat povzetke naših naravnih krajinskih biserov, ki jih bomo znali s knjigo v roki še bolj ceniti.

Boris Leskovic

Šestega junija smo se jeseniški lovci poslovili od enega najstarejših članov naše LD, **Viljema Velikonje**. Ko je lani še kar čil praznoval svoj devetdesetletnico, ni nihče mislil, da ga bomo pokopali že čez slabo leto.

Jelko, kot smo mu rekli, je bil preprost in skromen človek. Ni bil lovski znanstvenik, ni pisal učenih člankov o lovstvu, je pa iz svojih izkušenj o naravi in divjadi vedel morda več kot marsikateri uradno priznani strokovnjak. Ni dosegel ne položaja ne bogastva, je pa pošteno izpolnjeval svoje dolžnosti v življenju, poklicu in lovstvu. Zaradi takih ljudi sta se ohranila slovenski narod in slovenski lovec.

Rojen je bil 2. 12. 1913 v Mostu na Soči, ki je po prvi svetovni vojni pripadel Italiji. Kot mlad fant je zbežal čez mejo v Jugoslavijo, ker ni hotel živeti pod fašistično italijansko oblastjo. Izučil se je pekovskega poklica. Po okupaciji Jugoslavije je odšel v partizane. Bil je hraber borec mitraljezec, a se ni s tem nikoli hvalil. Nekoč mi je dejal: »Vedel sem, za kaj se borimo. Ležal sem za mi-

traljezom, streljal in zaupal v usodo. V boju ne smeš nikoli bežati, ampak moraš vedno misliti, da je treba iti naprej.« Po vojni je do upokojitve delal kot gozdar na Jesenicah.

Bil je med ustanovitelji LD Jesenice in njen član je ostal do smrti. Od leta 1946 do leta 1964 je bil pooblaščen čuvaj in vodja sektorja, od leta 1947 do 1948 je bil blagajnik okrajne lovske zveze, od leta 1952 do 1956 pa pomočnik gospodarja LD Jesenice. Prejel je več državnih odlikovanj in znak za zaslugę LZS.

Ljubil je ne samo lov, ampak naravo kot tako. Zelo rad je učil mlade lovske tovariše in jim posredoval svoje izkušnje. Še preden so se pojavili razni zeleni in drugi »ljubitelji« narave, ki pa velikokrat o naravi nimajo pojma, me je učil: »Vsaka stvar v naravi ima svoje mesto. Ko greš na lov, ne misli samo na divjad! Skloni se in poduhaj cvetico, opazuj mravljo in čebelo na cvetu, ustavi se ob potoku in poslušaj, kako žubore valovi!« In še to je dejal: »Ne misli stalno, da moraš nekaj upleniti! Če je tako usojeno, boš tisto divjad dobil, če pa ni, naj živi naprej.«

Dragi Jelko, še sedaj v duhu vidim tvoj prijazni nasmeh in slísim tvoj prijetni glas. Hvala za vse, kar si nam dal.

LD Jesenice - F. T.

Iz lovskih vrst so za vedno odšli tudi:

Alojz Kraševac, LD Gabrovka, * 20. 9. 1941, † 24. 9. 2004.
Martin Padežnik, LD Šentjur pri Celju, * 26. 10. 1922, † 5. 10. 2004.
Jože Knafelj, LD Padež, * 6. 3. 1923, † 27. 9. 2004.
Anton Hauptman, LD Polšnik, * 13. 12. 1931, † 24. 6. 2004.
Anton Jamnik, LD Medvode, * 22. 1. 1941, † 24. 9. 2004.
Leopold Frece, LD Gaj nad Mariborom, * 17. 10. 1943, † 20. 9. 2004.
Janko Teran, LD Udenboršt, * 28. 12. 1910, † 29. 1. 2004.
Alojz Štrukelj, LD Udenboršt, * 23. 6. 1929, † 26. 4. 2004.
Ivan Ajtnik, LD Gradišče, * 23. 1. 1936, † 25. 9. 2004.
Jože Žalec, LD Rakek, * 1. 3. 1941, † 22. 8. 2004.

Fedja Hodžič, LD Gorenje Jezero, * 3. 5. 1928, † 19. 8. 2004.
Jože Nared, LD Begunje, * 11. 3. 1934, † 4. 9. 2004.
Jernej Albreht, LD Rovte, * 13. 7. 1952, † 6. 9. 2004.
Otmär Zakovšek, LD Strunjan, * 8. 7. 1930, † 24. 8. 2004.
Štefan Holcman, LD Dolina, * 24. 9. 1924, † 10. 6. 2004.
Alojz Eržnožnik, LD Žiri, * 2. 6. 1925, † 18. 9. 2004.
Stane Krajnc, LD Cirkulane, * 24. 9. 1931, † 29. 8. 2004.
Franc Kemprle, LD Stahovica, * 21. 9. 1929, † 6. 9. 2004.
Anton Hladin, LD Hum, Celje, * 12. 8. 1932, † 1. 7. 2004.
Ciril Bradstaetter, LD Gabrovka, * 15. 9. 1929, † 23. 8. 2004.

Umrlim časten spomin!

Učenje psa za delo po krvnem sledu in iskanje obstreljene divjadi

(Nadaljevanje in konec)

Napraviti moramo tudi pokazno prinosilo (*bring-aport* ali *bringsl*), ki naj bo okrog 12 cm dolgo in 2 cm debelo. Na koncu mora biti pritrjen karabin, s katerim bomo psu pokazno prinosilo pripeli na ovratnico pri zadnjem ležišču na sledu, preden ga bomo prostega spustili, da bi poiskal ranjeno ali mrtvo divjad (pri učenju pa položeno kožo, ki smo jo položili na konec sleda, ko smo ga učili dela na umetnem krvnem sledu) in nam jo pokazal.

Psa osnov za pokazža lahko začnemo učiti že na vrtu ali na večjem dvorišču. Pomembno je, da psa naučimo, da nas bo razumel, kaj sploh zahtevamo od njega. Zato ga moramo navaditi, da nam bo pokazno prinosilo z veseljem prinašal prosto, še preden ga položimo na kožo. To vajo začnemo tako, da prinosilo pustimo na koži in psa napotimo iz neposredne bližine s poveljem »Pokaži«. Ko pes pride do kože, mu za začetku glasno recimo »Aport« ali »Prinesi«, kar že pozna. Če je potrebno, lahko tudi stopimo do njega in mu pokažemo prinosilo, da ga prime, nakar sledi pohvala in naš hiter umik nazaj - pes nam bo sledil. Toda že po nekaj metrih se ustavimo in mu odvzamemo prinosilo, ga izdatno pohvalimo ter mu ukažemo »Sedi«. Medtem sami ponovno odnesemo prinosilo in ga položimo na kožo ter se vrnemo do psa, ga glasno pohvalimo, če je ostal na istem mestu. Sicer pa ga popravimo in malo počakamo, da se umiri. Šele nato ga ponovno napotimo ponj z istim poveljem - »Pokaži«. Te vaje ponavljamo, dokler pes ne razume, kaj od njega zahtevamo. Povsem razumljivo je, da moramo teren za takšno vadbo vedno menjati in razdalje povečevati. Ne pozabimo, da za vsako dobro opravljeno delo psa pohvalimo in tudi nagradimo s priboljškom.

Ko opazimo, da nas pes dobro razume, kaj želimo od njega, in nam prinosilo, ki smo ga vztrajno polagali na kožo, že lepo prinaša, začnemo z vajo tako, da ponovno začnemo iz bližine tako, da pokazno prinosilo psu pripnemo na ovratnico, preden ga spustimo, da poišče kožo. Ko pes pride do kože in če ne bo

Foto: Z. Zajšek

Ko se pes vrne k vodniku, takole »pove«, da je našel iskano divjad.

takoj pred njo prijel za prinosilo, ki mu visi z ovratnice, mu to ukažemo s poveljem (če je potrebno, tudi s prijemom prinosila). Potem razdaljo povečujemo. Ko pes to že dobro obvlada, da ko pride do kože, prime pokazno prinosilo ter se z njim v gobcu takoj vrne do nas, s to vajo nadaljujemo na koncu umetnega sleda. Ne pozabimo, da tudi to pot vedno začnemo iz neposredne bližine tako, da če je treba, psu pomagamo ali mu pokažemo, kaj želimo od njega. Ne pozabimo biti strpni: le s potrpežljivostjo bomo dosegli naš cilj! To pa je, naučiti psa, da bo zanesljiv pokazž in da razdalja med nami in najdeno divjadjo ne bo povzročala težav. Naučiti psa, da bo pokazž, bo vsekakor lažje, če imamo dobrega psa prinašalca, za kar so najbolj dojemljivi ptičarji ali šarivci, ki v tem prednjačijo pred obema krvosledcema. Čeprav je mogoče tudi take pse tega naučiti, le da moramo biti veliko bolj potrpežljivi in vztrajni ter imeti tudi dovolj znanja in izkušenj na področju šolanja psov.

Opisal sem, kako psa naučimo dela po umetnem sledu, ki smo ga sami položili po predhodni zamisli. Vemo pa, da v praksi, na lovu, ni vedno lahko, ker je večina lovcev, če jim divjad po strelu ni padla v ognju, kot se temu v lovskem žargonu reče, neučakanih. Po slabem strelu na-

vadno pretirano preiščejo nastrel in bližnjo okolico, namesto da bi le dobro označili približen nastrel in znake na njem ter začeli takoj iskati izkušenega vodnika s primerno izšolanim psom za delo po krvnem sledu, ki mu bosta najlažje in najučinkovitejše pomagala priti do obstreljene divjadi. Vse premalo se zavedamo, da je teren, ki smo ga preiskali in križem prehodili, tako kot bi hoteli brati iz zaprte knjige. Za dobrega psa in vodnika pa je to, ob ustreznih razmerah, navadno preprosto opravilo. Zato bodimo strpni in ne otežujmo dela psu in vodniku.

Znano je tudi, da nekateri vodniki psov krvosledcev sploh ne delajo umetnih sledov in psov ne šolajo po njih, čeprav so v praksi zelo uspešni pri iskanju obstreljene divjadi. Eden takih vodnikov je bil žal že pokojni **Janez Pernat**. V osemdesetih letih je svoje uspehe opisal v glasilu Lovec.

Da usposobiš dobrega krvosledca (ne glede na pasmo), moraš imeti dovolj veliko lovišče z dovolj divjadi in lovišče z intenzivnim odstrelom velike divjadi. To si pri nas lahko privoščijo le poklicni lovci v gojitvenih loviščih. Ko sem še služboval pri maršalu Titu (v letih 1952–1962), smo imeli taka lovišča v okolici Beograda, v Jakovačkem ključu in Dobanovačkem Zabranu. V omenjenih loviščih je pred me-

noj dolga leta služboval že pokojni **Miloš Kelih**, tudi znani vodnik krvosledcev in kinološki sodnik. Kot dolgoletni upravnik Odgajivačnice »Jelenske« v Surčinu smo za potrebe šolanja krvosledcev imeli na voljo tudi velika močvirna gojitvena lovišča Ilog, Apatin in Belje. Vsa gojitvena lovišča so spadala pod Upravo GL »Jelen« - Beograd. Tako sem vodil v Belju večdnevni seminar za poklicne lovce omenjenih lovišč, ki so bili tudi odlični vodniki krvosledcev. Tako smo ob neki priložnosti, ko smo potrebovali kri za pripravo umetnih krvnih sledov in divjad za položitev na konec sleda, obkolili neko močvaro, v kateri je bilo okrog 40 divjih prašičev. Ko sem spustil pse, da bi jih pognali ven, sem videl, da so bili poklicni lovci ne le dobri vodniki, pač pa tudi dobri strelci. Ko so se prašiči vsuli iz močvirja in se usmerili proti gozdu, je eden teh lovcev v teku, da se prašiči ne bi prehitro pognali prek brežine v gozd, streljal na prašiča in bil uspešen.

Če imaš bogato lovišče in več možnosti za odstrel, se tudi večkrat zgodi, da žival ne pade v ognju. Le tako ima naš štirinožni pomočnik tudi več priložnosti za delo v praksi. Tako imenovani »nedeljski lovci« pa takih možnosti nimajo, pa tudi njihovi psi, ki so jih sicer izšolali za delo po strelu ne. Zato moramo psa že v mladosti navajati na tovrstno delo in mu nuditi čim več primerov iskanja. Pri krvosledcih ne smemo nikoli čakati, da odrastejo, kot je to navada pri ptičarjih. Tudi če imamo že usposobljenega krvosledca in je našel divjad, potem lahko isto sled izdelamo še z mladičem. Pri tem nam bo toliko lažje, ker že vemo, kje poteka sled. Za začetku nam ni treba z mladičem izdelovati cellega sleda; dovolj je, da ga damo kakšnih 100 m od najdene divjadi na sled. Ko pride po sledi do divjadi, je najbolje, če je to srna ali mladič, ker ni pretežka žival, da jo lažje nekoliko premetavamo pred njim in se poigramo s psom, da jo lahko tudi zagrabijo. Tako ga vzpodbudimo, da bo že na drugem sledu še bolj strastno izdeloval sled. Ker vemo, da pes dela po spominu, že pričakuje, kaj ga čaka na koncu sleda. To pa mora biti poleg divjadi vedno tudi izdatna pohvala vodnika, igra in nagrada.

Jože Selan,
inštruktor šolanja
psov in vodnikov

Vzrejni pregled brak-jazbečarjev v Avstriji

Državna komisija za vzrejo alpskih brak-jazbečarjev v Avstriji je organizirala pregled in k udeležbi povabila tudi Slovenijo, Češko, Slovaško in Italijo. Prireditve je bila 22. 5. 2004 v gorski vasi Radstat pri Salzburgu.

Po poprejšnjem dogovoru sva v Avstrijo odpotovala kot vodji za stike pri vzrejni komisiji za goniče in brak-jazbečarje **Jože Vester** in **Milan Udovč**. S svojimi psi pa so se prireditve udeležili vodniki brak-jazbečarjev **Boris Dolenc** z dvema psicama, **Milan Ocepek** iz Tabora z eno psico, **Milan Laznik** je nastopil v skupini delovnih psov ter **Tone**

jazbečarji vidno izstopali od drugih privedenih psov in psic. Toda žal se moja predvidevanja niso uresničila. Osebnost sem bil z njihovim sodniškim izborom razočaran lani in tudi letos.

Naša komisija se na vzrejni pregledih ravna po pravilniku oziroma upošteva standardne zahteve, ki določajo skladnost telesa, višino, dolžino, prsni obseg, obliko glave, ravne noge, pravilno odlakanost, pa tudi dosežene delovne uspehe. Morda je bilo krivo celo to, da smo prišli iz sončne strani Alp in da naši primki ne zvenijo nemško!? Vse naštetost ne bi smelo vplivati na odločitev o kakovosti posameznega psa. Naši predstavniki so s svojimi psi dosegli naslednja mesta: v razredu mladih je Boris Dolenc dosegel z eno psico 1. mesto, v vmesnem razredu je av-

uvrstitvam, kot smo jih pričakovali, vodnikom čestitam in jim želim več sreče prihodnjič!

*Milan Udovč,
kinološki sodnik*

Uspeh kinologov LKD Celje na razstavi lovskih psov v Kranju

Veselo smo ugotavljali, da so naši udeleženci pobrali vsa prva mesta! LKD Gorenjske je organizirala prvo razstavo lovskih pasem psov. Na to razstavo smo iz LKD Celje povabili vodnike, ki so že desetletja aktivni vodniki lovskih pasem psov. Nekako ugotavljamo, da so psi naših vodnikov tudi delovno uporabni psi, pa tudi po zunanosti zelo malo odstopajo od idealnih pasemskih standardov. Našo trditev so potrdili uspehi naših razstavljalcev. Razstave so se udeležili vodniki z dolgoletnim stažem v lovski kinologiji: s po dvema desetletjema in več. Zato je bil uspeh na razstavi zanje najlepše plačilo, ki so ga bili deležni. Menim, da si vodnik ne more želeči več, kot da ima vsestransko uporabnega psa, ki je tudi po standardu v idealnem vrhu.

Za LKD - Celje so dosegli izjemne dosežke **Silvo Tovornik** z nemškim goničem; prejel je CAC. **Danijel Doberšek** je prejel CAC s planinskim goničem, **Jožica Metelko - Kraševac** je prejela CAC za alpskega brak-jazbečarja, najlepši nemški prepeličar je bil od vodnika **Ivana Glušiča**, ki je prejel CAC in BOB. Drugi je bil **Vinko Otoperec**, ki je prejel CAC za psičko, staro tri leta. Prvo mesto razreda mladih je bilo dodeljeno prepeličarju - sercu, ki

ga je vodil **Miro Vedenik**. Rezervni CAC je prejel **Janko Šket** z dve leti starim prepeličarjem, pri psicah pa rjavka, vodnika **Aleksandra Hernausa** iz Podplate. Naziv prvaka Gorenjske je bil podeljen pet let starem sercu **Slavka Valeta**. Sem niso všteti vodniki, ki so dosegli odlične ocene in ki jim nato v hudi konkurenci nastop pred sodnikom ni najbolj uspel. Lagodno vodenje psa je bilo najpogostejši vzrok, da pes ni bil dobro ocenjen. Vendar vaja dela mojstra in na naslednji prireditvi bo gotovo boljše. A vodniki so vseeno prebili tremo pred lepotnim tekmovanjem, po drugi strani pa si pravi lovski kinologi želimo predvsem delovnega in vsestransko uporabnega psa. Če je pes v vseh pogledih, tudi telesno, v merilih pasemskega standarda, je za vodnika še dodatno priznanje in zahvala za trud, povezan s skrbjo, da se je pes dovolj gibal, da je bil dobro negovan in pravilno hranjen. Razstava je bila prikaz dejanske kakovosti, saj med lovci ni profesionalnih razstavljalcev in tudi nihče ne poskušal skriti hibe pri psu. Nihče ni umetelno postavljati psa v idealno držo, ker te tehnike vodniki lovci ne obvladamo.

Razstava je potrdila, da slovenska lovška kinologija ubira pravilna pota, da imamo v Sloveniji lovci pse, ki ne odstopajo od standarda in so brez večjih anatomskih, dednih napak.

Velika zahvala velja vzrejnemu referentu in vzrejnemu komisijam ter samim rejcem pri našem LKD, da lovška kinologija ni zapadla pod dobičkonosno kategorijo. Dokler bodo naši vodniki vzrejali pse iz ljubiteljstva, toliko dolgo se nam ne bo treba bati za kakovost.

Foto: M. Udovč

Slovenski udeleženci – vodniki alpskih brak-jazbečarjev – ki so se s svojimi psi udeležili vzrejnega pregleda v matični državi te pasme, Avstriji.

Markič s psom v razredu veteranov.

Z vremenom žal nismo imeli sreče, saj nas je spremljalo močno deževje. Že ob odhodu iz Slovenije nas je spremljal dež, v Avstriji pa se mu je pridružil še sneg. Kljub vsemu smo prispeli pravočasno. Naši udeleženci so poravnali prijavnino in bili razdeljeni v posamezne kroge. V prvem krogu so bili mladi psi, drugi krog je bil razred vmesnih, v tretjem razredu so bili delovni psi, četrti razred pa je bil namenjen veteranom.

Kot dolgoletni sodnik in poznavalec te pasme (saj sem kot kratkohlačnik vodil na lovih pse pokojnega Riharda Kraupnerja, potem očetove pse in nadalje tudi iz lastne vzreje), sem predvideval, da bo slovenska ekipa osvojila najmanj 3 pokale v različnih krogih, saj so naši brak-

strijski vodnik zasedel 1. mesto, naša Boris Dolenc in Milko Ocepek 2. in 3. mesto, v razredu delovnih je Milan Laznik osvojil 2. mesto, čeprav ima resnično standardnega in vrhunskega brak-jazbečarja; v razredu veteranov pa je Tone Markič osvojil 2. mesto.

Posebnost letošnjega pregleda so bili tudi braki s črnim plaščem in rjavimi ožigi, ki so bili tudi pri nas precej pogosti. Nekateri lovci jih imajo raje kot jelenje rdeče, saj za »prehitre« na petelinu puške ni tolikšne nevarnosti, da bi jih v goščavi zamenjali za lisico.

Prepričan sem, da je pri nas vzreja brak-jazbečarjev na odlični poti, kar potrjuje tudi lanski prvak tovrstnega vzrejnega pregleda, ki je bil vzrejen v psarni Petelinski, lastnika Borisa Dolenca, sedaj pa je v lasti češkega lovca. Kljub nekoliko slabšim

Foto: S. Vale

Moderator Jože Vidic v pogovoru z rogisti.

Organizacija razstave na Gorenjskem je bila brezhibna in po goji za delo sodnikov idealni. Tudi za pse je bilo poskrbljeno, saj je bila na vsakih nekaj metrov posoda z vodo. Čestitamo jim!

Lovski kinologi iz LKD Celje s svojimi psi pred odhodom v krog.

Po grobi oceni je bilo na razstavi ocenjenih nekaj več kot 200 psov, gledalcev pa je bilo verjetno še enkrat toliko. Med vodniki so se splela nova prijateljstva, izmenjali so se izkušnje in tisti, ki so se bali pripeljati na razstavo svojega štirinožnega pomočnika, so se prav gotovo odločili, da na prihodnji razstavi ne bodo manjkali.

Led je prebit in treba bo misliti na prihodnje leto ter se vprašati, ali smo tudi mi sposobni izpeljati takšno prireditev? Odgovor je – verjetno da!

Na tej prireditvi smo lahko opazili tudi, kakšno je delo v lastnem LKD. Glede na uspehe lahko ugotovimo, da v celjskem okrožju dobro delamo in da imamo kakovostne pse tako po zahtevani lovski dejavnosti kakor tudi po zunanem videzu.

Prepričan sem, da se bo na Celjskem v lovski kinologiji še naprej večalo zanimanje za razvoj lovske kinologije. V zadnjih štirih letih je opravilo tečaj iz vaj poslušnosti 63 vodnikov. Vsako leto opravi v povprečju enako število vodnikov lokalno tekmo po krvni sledi z goniči in šarivci. Vedno več je vodnikov, ki svojega psa izšolajo v vsestranski uporabnosti.

Iz Celjskega LKD se je razstave udeležilo 7 vodnikov s prepeličarji, ki so vsi imeli telesno oceno odlično. Zato je bilo delo sodnika vse prej kot lahko, saj med anatomske izenačene odličnimi psi ni lahko izbrati psa, ki izstopa. Vendar lahko rečem, da je pri prepeličarjih sodnik dr.

Jože Pangerl izbral psa, ki je bil resnično idealnih mer.

Če se želimo vsaj enkrat na leto sestati in izmenjati izkušnje iz prejšnjega leta, potem bo treba razmišljati, da bi prevzeli inicia-

tivo in z Gorenjske prenesli razstavo tudi na Štajersko.

Velika pozornost je bila namenjena tudi moderatorju dr. **Jožetu Vidicu**, ki je s predstavitvijo sodnikov v krogu in opisi psov, ki so nastopali, pri marsikaterem vodniku vzbudil zanimanje za posamezno pasmo psov.

Slavko Vale

25 let LKD Zasavje

Člani Lovsko-kinološkega društva Zasavje so v soboto, 18. 9., pred ribiškim domom v Litiji z razvitjem prapora in slovesno proslavo obeležili četrto stoletja delovanja svojega društva. Na svoj prapor, ki so ga razvili prvič, so obesili še 13 trakov in pribili kar 141 žebličkov. Botrstvo nad praporom je prevzel litijski župan **Mirko Kaplja**. Ob ubranih zvokih Zasavskih rogistov in petju zasavskega lovskega pevskega zbora so se govorniki spomnili predvsem na v četrto stoletja prehojeno pot LKD Zasavje. V teh letih je društvo previharilo prenekatero težavo in ovire. Uspelo jim je predvsem zaradi vztrajnega dela in ljubezni do dela z lovskimi psi. Društvu že desetletje predseduje **Mirko Leiler**, član Lovske družine Gabrovka, ki se s svojim delom sicer ne želi hvaliti. Vendar pa je dejstvo, da je društvo največ doseglo prav med njegovim vodenjem, tudi zato, ker je k sodelovanju znal pritegniti prave ljudi. Tako v LKD Zasavje že devet

O delu LKD Zasavje v 25 letih nam je precej povedal **Mirko Leiler**, predsednik LKD.

Foto: B. Renčof

Maja Lesjak s svojimi lovskimi psi. V okviru LKD Zasavje že peto leto vodi tečaje šolanja psov in vodnikov.

let organizirajo tečaje za vodnike psov in skrbijo, da bi v gozd lovence spremljali primerno vodljivi in vzgojeni psi.

»Glavni namen društva je,« pravi Leiler, »doseči pri lovcih, da svoje pse ustrezno izšolajo, jih pripeljejo na telesno oceno in preizkus naravnih zasnov ter tiste pse, za katere se to zahteva, tudi na uporabnostne tekme.« Žal pa lovci kinologi ugotavljajo, da niti polovica lovcev nima lovskega psa, ki bi bil ustrezno izšolan, da bi ga lahko spremljal na lovu. To pravzaprav siromaši lovstvo.

Lova brez svojih psov si ne more predstavljati **Maja Lesjak**, članica Lovske družine Šmartno pri Litiji, ki že peto leto vodi tečaje za vodnike psov v okviru LKD Zasavje. »Lova brez psa je tako kot lovec brez puške,« pravi Maja in se še popravi: »Ne, še huje je: če je brez psa, kot če bi bil brez puške.«

V LKD Zasavje so naredili še korak naprej od drugih sorodnih

društev. Vsem, ki se pri nas ukvarjajo s kinologijo, je znano ločevanje na lovske kinologe na eni strani in športne kinologe na drugi. V Zasavju pa so združili oboje, tako da tečaje za vodnike psov, ki jih organizira Lovsko KD Zasavje, zadnja leta obiskujejo tudi športni kinologi.

Barbara Renčof

Seja Svetovne zveze za kratkodlake ptičarje

V okviru programa 36. vzrejne tekme kratkodlakih ptičarjev, ki se spominsko imenuje po dr. **Kleemannu** in ki je bila od 23. do 26. 9. 2004 v vinorodnih predelih v okolici Kremsa v Avstriji, je bila tudi seja Svetovne zveze, s katero se ohranja in širi enotne standarde te prvotne nemške pasme.

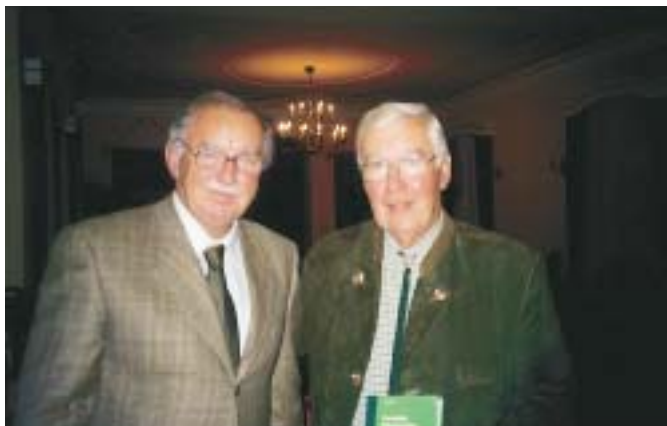

Foto: B. Krže

Predsedniku Svetovne in nemške zveze za kratkodlake ptičarje Klaus Kieferju je bila podarjena knjiga M. Malija Lovska kinologija z blagohotnim priporočilom, naj svoje poliglotsko znanje razširi še s slovenščino.

Na seji smo bili predstavniki nacionalnih zvez in društev iz Anglije, Argentine, Avstralije, Avstrije, Češke, Južne Afrike, Francije, Italije, Nemčije, Mehike, Poljske, ZDA in prvič tudi iz Slovenije.

Srečanje ni bilo zgolj protokolarno, temveč posvečeno tudi aktualnim strokovnim vprašanjem ter sodelovanju s FCI (mednarodna kinološka zveza). Zavzeli so se za strokovno čim enotnejše pravilnike in sodniške standarde, dejavnost psov in njihovo preizkušanje, kar ni samo v interesu pasme, pač pa tudi vsake članice posebej.

V katalogu za letošnjo preizkušnjo, katere generalni pokrovitelj je bil avstrijski zvezni minister za kmetijstvo, gozdarstvo, okolje in vodno gospodarstvo, **Josef Proell**, in katere se je udeležilo več kot sto vodnikov s psi, smo našli tudi misel: »Psi imajo vse dobre človeške lastnosti, vendar ne, da bi ob tem imeli tudi njegove slabosti.«

Naslednja prireditev bo najverjetneje na Poljskem, upajmo da tudi tam s slovensko udeležbo.

Blaž Krže,
predsednik Društva ljubiteljev ptičarjev

Predvidena legla lovskih psov

Istr. kdl. goniči (SLRGik):
O: 4/I, m: 4/I, 30. 9.
Lambert Pate, Ivanja vas 34,
8216 Mirna Peč.
O: 4/I, m: 4/I, 8. 8.,
Sandi Prosenč, Beričevo 52,
1262 Dol.

Slovaški gonič (SLRSK):
O: 5/II, m: 5/I, 7. 8.
Karel Merčnik,
Dobovška vas 30,
8275 Škocjan.

Hanovrski barvarji (SLRHb):
O: 5/IIb, m: 4/II B., 9. 10.
Anton Polovšek,
Tolsti Vrh 90,
2390 Ravne na Koroškem.

Brak-jazbečarji (SLRBj):
O: 5/II, m: 5/I,
Boris Dolenc, Petelinje 89,
6257 Pivka.

Labradorci (SLRLR):
O: 5/PNZ, m: 5/PNZ, 6. 9.

Nada Godec,
Zofke Kukovič 21,
2204 Miklavž.
O: 5/LPP-R, M: 5/LPP-R,
10. 8., Zinka Rovar,
Kolomban 77, 6280
Ankaran.

Zlati prinašalci (SLRGR):
O: 5/II, m: 4/VPR, 21. 9.
Danica Šiker Mečnik,
Ul. borca za severno
mejo 36, 2000 Maribor.

Koker španjeli (SLRKš):
O: 5/II, m: 5/II, 24. 8.
Nevenka in Jože Markelj,
Na bregu 8,
4282 Gozd Martuljek.

Špringer španjeli (SLRšš):
5/I, m: 5/II, 12. 9.
Joško Šimic, Stopiče 90,
8322 Stopiče.

5. 10. 2004

Kinološka zveza Slovenije

Mali oglasi

Prodaj revolver, kal. .22 Mag., z menjalnim bobnom .22 LR, tokom in 50 naboji .22 Mag. Cena 80.000 sit. Tel.: 041/544-489 ali (05) 641-77-94.

Prodaj trofejnega jelena in košute damjaka za zakol ali nadaljnjo rejo. Tel.: 041/357-974.

Prodaj nov lovski krog, št. 54. Tel.: 040/888-059.

Naprodaj so mladiči pasme brandl brak, potomci odličnih staršev (o:5/I, m: 5/I), oba sta specialisti za lov na divje prašiče in odlična za delo po KS. Leglo 22. 8. 2004. Tel.: 031/301-572, Novak.

Nudimo vam možnost preskusa mladih lovskih psov na divje prašiče v naravi. Tel.: 040/762-026.

Izdelujem gamsove čope (divji prašič, jelen, jazbec). Informacije po tel.: (04) 514-11-81 ali 041/819-231.

Ugodno prodaj borovaljsko karabinko, izdelano po naročilu, kal. 6,5 x 68, gravirano, izjemno natančno, s str. daljnogledom Swarovski 6 x 42 (Suhlova mont.). Tel.: 031/306-001.

Prodaj novo pištolo CZ 100, kal. 9 mm. Tel.: 031/619-339.

Prodaj češko bokarico, kal. 16/7 x 57 R, z menjalnimi cevmi 16/16 in str. daljnogledom. Puška je vredna ogleda. Dodatne informacije po tel.: 041/883-521.

Prodaj lepo gravirano borovaljsko bokarico, kal. 16/7 x 57 R, s str. daljnogledom 6 x 42. Tel.: 041/657-322.

Prodaj nov strelni daljnogled Zeiss 2,5 – 10 x 48, s strelnim križem št. 1. Cena 700 € in rabljen **str. daljnogled** Zeiss 6 x 42 (cena 350 €). Tel.: 041/376-491.

Prodaj rusko bock šibrenico, kal. 12/12 z dvema sprožilcema (cena 80.000 sit) in starejšo **šibrenico – brezpetelinko,** kal. 16 – 16 (40.000 sit). Tel.: 041/264-663.

Prodaj lovski puški: kal. 6 PPc USA Sabatti in **bokarico** Zbrojevko, kal. 12/7 x 65 R. Tel.: 041/494-551.

Prodaj gravirano bock šibrenico Suhl, kal. 12/12 (cena 80.000 sit). Tel.: 041/426-918.

Prodaj mlade nemške lovške terierje, stare 2 meseca. Tel.: 031/406-665.

Prodaj navadne jelene in jelene damjake, ki jih gojim v veliki obori. Tel.: 041/632-160.

Prodaj vrhunsko leglo kratkodlakih istrskih goničev,

odličnih staršev. Tel.: 041/918-968.

Prodaj risanico, kal. .22 – 250 Rem., s str. daljnogledom ali brez; **enocevno šibrenico – prelamačo,** kal. 16, s str. daljnogledom 3 – 9 x 40 ali brez ter spektiv Tasco 15 – 45 x 50 (22.000 sit). Tel.: 031/380-448.

Prodaj karabinko Mauser, kal. 6,5 x 68, s str. daljnogledom Swarovski LM 6 x 42 (Suhlova montaža) za 950 €. Tel.: 031/296-046.

Prodaj brandl braka (psico) odličnih delovnih staršev. Mati je odlična za delo po krvnem sledu. Cena ugodna. Tel.: 041/21-64-43.

Prodaj lovski krog št. 56 iz najkakovostnejšega materiala; zelo malo nošen. Tel.: 041/858-060.

Prodaj nemškega lovškega terierja, starega 18 mesecev, z odlično telesno oceno in opravljenim PNZ (l. n. r.). Tel.: 031/406-665.

Prodaj nemškega kratkodlakega ptičarja, starega 6 mesecev, lepega, z odličnimi lovskimi zasnovami. Tel.: 051/210-638.

Prodaj leglo 2 meseca starih mladičev nemških lovskih terierjev (samčkov). So potomci vrhunske vzrejne in delovne linije. Tel.: (02) 88-44-633 ali 031/613-302.

Prodaj risanico Weatherby, kal. .378 Win. Mag.; **repetirko** Mar SM64, kal. .22, l. r.; ter **revolver** Arminius .22 Mag. Tel.: 041/754-794.

Prodaj črno brak-jazbečarko, staro 3 mesece. Branko Puc, Kosovelova 23, Vipava. Tel.: (05) 36-65-096; 041/657-042.

Prodaj bock šibrenico, kal. 20/20. Tel.: (01) 788-60-44 ali 031/803-303.

Prodaj mladega, temperamentnega nemškega prepeličarja – rjavca, starega 5 mesecev (preventivno cepljen). Je potomec po zunanosti in v delu odličnih delovnih staršev; čudovit predstavnik svoje pasme; temen in gladke dlake. Tel.: 041/544-516.

Prodaj risanico – prelamačo, kal. 5,6 x 50 R. Tel.: 031/675-989.

Prodaj risanico Steyr Mannlicher, kal. 7 x 64, s str. daljnogledom 6 x 42, ter **nočni strelni daljnogled.** Tel.: 031/380-448.

Ugodno prodaj ustrojene kožuhe lisic in pižmovk. Tel.: 041/844-662.

NOVEMBER									
Datum	Luna	Sonce	vzide		zaide		zora/mrak (navtič.)		
			vzide	zaide	začet.	konec			
1. Po	19:11	11:19	6:43	16:47	5:36	17:54			
2. To	20: 4	12:11	6:44	16:46	5:38	17:53			
3. Sr	21: 5	12:54	6:46	16:45	5:39	17:52			
4. Če	22:11	13:29	6:47	16:43	5:40	17:50			
5. Pe	23:19	13:56	6:48	16:42	5:42	17:49	€		
6. So	-----	14:18	6:50	16:40	5:43	17:48			
7. Ne	0:28	14:38	6:51	16:39	5:44	17:47			
8. Po	1:38	14:56	6:53	16:38	5:45	17:46			
9. To	2:49	15:13	6:54	16:37	5:47	17:45			
10. Sr	4: 3	15:32	6:56	16:35	5:48	17:44			
11. Če	5:21	15:52	6:57	16:34	5:49	17:43			
12. Pe	6:42	16:18	6:59	16:33	5:50	17:42	€		
13. So	8: 7	16:52	7: 0	16:32	5:52	17:41			
14. Ne	9:31	17:38	7: 1	16:31	5:53	17:40			
15. Po	10:46	18:37	7: 3	16:30	5:54	17:39			
16. To	11:48	19:50	7: 4	16:29	5:55	17:38			
17. Sr	12:33	21:11	7: 6	16:28	5:56	17:37			
18. Če	13: 7	22:32	7: 7	16:27	5:58	17:36			
19. Pe	13:33	23:50	7: 8	16:26	5:59	17:36	€		
20. So	13:54	-----	7:10	16:25	6: 0	17:35			
21. Ne	14:11	1: 5	7:11	16:24	6: 1	17:34			
22. Po	14:28	2:16	7:13	16:23	6: 2	17:34			
23. To	14:46	3:27	7:14	16:22	6: 4	17:33			
24. Sr	15: 4	4:37	7:15	16:22	6: 5	17:33			
25. Če	15:26	5:47	7:16	16:21	6: 6	17:32			
26. Pe	15:52	6:57	7:18	16:20	6: 7	17:32	€		
27. So	16:25	8: 5	7:19	16:20	6: 8	17:31			
28. Ne	17: 6	9: 9	7:20	16:19	6: 9	17:31			
29. Po	17:56	10: 4	7:22	16:19	6:10	17:30			
30. To	18:54	10:51	7:23	16:18	6:11	17:30			

Zelo ugodno prodam 6 mesecev stare vrhunske mladice gladkodlakih prinašalcev. Oba starša sta odličnjaka. Oče je iz Švedske, mati ima opravljen PNZ (l. n. r.) in državno uporabnostno tekmo v prinašanju (l. ocena); odlična je za lov na vso malo divjad. Tel.: 031/255-465.

Prodajam polavtomatsko puško Remington, mod. 7400, kal. .308 Win. (potisna montaža) s str. daljnogledom Bushnell 3 x 9 x 40. Cena 320.000 sit. Tel.: 041/635-075.

Prodajam bock tricevko Merkel Suhl, kal. 12 – 12/7 x 65 R. Informacije 041/390-943.

Prodajam puški Steyr SSG 69, kal. 308 Win. s str. daljnogledom Swarovski 6 – 24 x 50 in ČZ ZKK601, kal. .300 Win. Mag. s str. daljnogledom Meopta 7 x 50. Tel.: 031/209-999.

Prodajam planinskega gonilca, starega 9 mesecev, že uve-

INDUSTRIJSKA CONA TRZIN
Dobrave 1
Tel.: 00396 (01) 562 13 10

ČAKALNE VREČE IZ LODNA
3/4 JAKNE IZ LODNA
PELERINE IZ LODNA
PUMPARICE IN HLAČE IZ LODNA
JAKNE IZ TERMOVELURJA
DELOVNE, VODOODBOJNE,
PODLOŽENE HLAČE
DELOVNE LOVSKE SRAJCE
ZIMSKE ČEPIČE IZ LODNA
OPOZORILNI BREZROKAVNIKI

denega v lov in predstavnika odlične vzrejne linije. Tel.: (02) 88-44-633 ali 031/613-302.

Prodajam nemško prepeličarko – serko, leglo 18. 6. 2004. Oče: Čort (5/I), CACIB, CAC, BOB; mati: Astra (5/I), VP2 – 96 t. Oba starša sta ostrta na divje prašiče in odlična za vodno delo. Tel.: (01) 898-77-99 ali 041/320-142.

Prodajam češko bokarico, kal. 7 x 57 R /16; **karabinko CZ M70**, kal. 7 x 64 in **MK puško**. Vse puške imajo montirane str. daljnogleda (suhlske montaže). Prodajam tudi **lovski kroj** št. 52 in za vsako puško tudi **nekaj nabojev**. Vse je odlično ohranjeno. Tel.: (01) 507-95-77, po 15. uri.

Prodajam 3 psičke, resaste istrske gonilce, cepljene, stare 5 mesecev, potomke odličnih staršev. Cena po dogovoru. Tel.: 031/220-879.

Prodajam vrhunske leglo malih münsterlandcev. Leglo 16. 8. 2004. Tel.: 041/892-515, Jablanov.

Ugodno prodajam revolver Taurus, kal. .357 Mag., cev 4 cole, z nekaj streliva in tokom. **Kupim pa uporabno šibrenico – petelinko**, kal. 12 ali 16. Tel.: 041/551-546.

Hubertus Club d.o.o.

Ljubljana
Ribji trg 3
Tel.: 01/421 41 90
Faks: 01/421 41 91
GSM: 041/618 610
E-mail: hubertus.club@siol.net

MADŽARSKA
LOV NA JELENA
4-dnevni program lova
Z ODSTRELOM JELENA Z ROGOVJEM
DO BRONASTE MEDALJE
All inclusive
237.000 SIT

HRVAŠKA
LOV NA JELENE IN
NETROFEJNO DIVJAD
2-dnevni »All inclusive« program lova
z odstrelom:
jelen z rogovjem do 3 kg, šiljarja
ali košute, teleta in netrofejnega prašiča
237.000 SIT

3-dnevni »All inclusive« program lova
z odstrelom:
jelen z rogovjem do 4 kg,
jelen do 3 kg in 4 glave netrofejne
parkljaste divjadi
429.000 SIT

4-dnevni »All inclusive« program lova
z odstrelom:
jelen z rogovjem do 4 kg, jelen do 3 kg,
jelen do 2 kg in 5 glav netrofejne
parkljaste divjadi
549.000 SIT

Lovsko-kinološko društvo Ptuj in ZLD Ptuj – Ormož

organizirata

pod pokroviteljstvom Lovske zveze Slovenije

II. državno prvenstvo

– v lovu s psom ptičarjem (vse pasme)

– za prehodni pokal sv. Huberta

Tekmovanje bo **13. 11. 2004** v lovišču LD Sveta Marjeta nižje Ptuja (Gorišnica) z začetkom ob 8. uri.

Interesenti naj prijave pošljejo na LKD Ptuj, Potrčeva 45, 2250 Ptuj.

Informacije po tel.: 041/736-046 (Rudi Rakuša).

Vzrejni komisiji za gonilce in brak-jazbečarje

obveščata, da bo

VZREJNI PREGLED GONIČEV IN BRAK-JAZBEČARJEV

v soboto, **6. 11. 2004**, ob **9. uri**

za gostilno NA KLANCU v Medvodah.

Vzrejnega pregleda se lahko udeležijo le psi, ki imajo opravljen PNZ in so telesno že ocenjeni.

KOLEDAR DIVJAD 2005

Trinajst vrhunskih posnetkov naše divjadi, ki sta nam jih posredovali agenciji KODIA in FOTO SPRING MB.
Format: 34 x 48 cm + pasica za dotisk vaše firme.
CENA: 880 SIT
(Cena z 20 % DDV znaša 1.056,00 SIT.)
Poštnino zaračunamo posebej.
Enobarvni dotisk logotipa do 100 izvodov: 11.000 SIT (z 20 % DDV znaša 13.200 SIT.)

NOVOLETNE VOŠČILNICE

Jelen, raca ris, gams, poljski zajec, srnjak, jerebica, medved, fazan, lisica, divji prašiči. Format: zgibano na 11,5 x 16,5 cm
Cena posamezne voščilnice s kuverto znaša: 130 SIT.
(Cena z 20 % DDV znaša 156 SIT.)
Poštnino zaračunavamo posebej.

KNJIGA FRANCETA GRMEKA IZZIV DIVJINE

Cena knjige z novoletnim popustom: 3.000 SIT.
(Cena z 8,5 % DDV znaša 3.255 SIT.)
Poštnino zaračunavamo posebej.

GRMI d.o.o.
Albrehtova 54, 1291 Škofljica
Tel./faks: (01) 366 72 98
GSM: (051) 22 66 89
e-mail: grmi.doo@siol.net

MIKE, d.o.o., Novo mesto
Brod 74, 8000 Novo mesto
Tel./faks: (07) 332 24 05

LOVSKI
NEPREMOČLJIVI "HQ55" noži v nožnici
NAHRBTNIKI

BlackBird
MSA

TANTO, 28cm
4768,00

BLACK, 28,5 cm
3936,00

MINI BLACK, 20 cm
1768,00

BOWIE, 28 cm
4768,00

NOČNI DALJNOGLEDI

LP 310
5900,00

NEPREMOČLJIVA FUTROLA ZA OROŽJE Z OPTIKO
128 cm
5900,00

Montaže različnih dimenzij
1900,00 - 5500,00
Orožje Remington, Ruger, Marlin - Optika Swarovski in Aimpoint
Rusko lovsko orožje BAIKAL po zelo ugodnih cenah

PRO-LIFE
STRELM
DALJNOGLEDI

4 x 20 - 3968,00
4 x 32 - 10208,00
6 x 40 - 14240,00
3-9 x 40 - 16928,00
3-9 x 40GD - 28768,00
3-9 x 50GD - 36000,00
1,5-8x50GD - 36000,00
1,5-8x50CE - 44600,00
6,5-20x50CE - 57000,00
2,5-10x50CEAO - 55500,00
GD - osvetljen križ
CE - centr. osv. križa

PRO-LIFE
DVOGLADI
gumirani v torbici
8-32 x 50 ZOOM - 30240,00
7-15 x 35 ZOOM - 25568,00
10 x 42 HUNTER vodoodporen - 28320,00
10 x 50 - 15648,00
8 x 40 - 13728,00

NOŽI PACO
24 cm - 7900,00

RDEČA PIKA - RED DOT
RD-2 - povečava 2 X - 24128,00
RD-3 - povečava 1 X - 20768,00
montaže LEUPOLD
NEWCON 1200 m-85,550,00

ELPAS

Elpas International, d.o.o.

CIRIL METODOVA 3, SI-9250, G. RADGONA

TEL.: 02 5648 040; FAKS: 02 564 80 41

E-mail: info@elpas.si; www.elpas.si/trezorji.htm

Varnostne omare za puške (MAXI 3M, MAXI 5M, MAXI 7M, MAXI 10M...) in trezorji Safetronics. DOSTAVA VKLJUČENA V CENO!

KLUB DIANA

Varuhi zakonov narave **Lovska zveza Slovenije**

DIVJE ŽIVALI

Si želite veliki stenski koledar DIANA 2005?
Lovske družine, lovci!

Na naslov predsednika vaše LD ste že prejeli naše reklamno obvestilo oziroma ponudbo, v kateri smo vas seznani, da smo tudi za leto 2005 pripravili veliki stenski koledar našega Kluba DIANA. Dovolite nam, da vas kot člane slovenske lovске organizacije tudi prek vašega glasila neposredno spomnimo, da imate še nekaj dni časa, da pisno naročite zase ali za vse člane vaše LD izvod koledarja (s podpisano in zigosano naročilnico vaše LD). Koledar ima novo oblikovalsko zasnovno, prilagojeno za širši krog naročnikov, koledarski del pa je dvojezičen (slovensko-angleški) in z označenimi Luninimi menami.

Koledar Diana 2005 obsega izbor 13 najboljših posnetkov divjih živali, ki so jih v naravi fotografirali naši člani, zavzeti amaterski naravoslovni fotografi kluba.

Koledar lahko podarite tudi šolam, s katerimi morda sodeluje vaša LD, ali pa kmetovalcem za dobro sodelovanje in razumevanje ob primerih usklajevanj povračila škod od divjadi. Pregovor namreč pravi, da majhna darila utrjujejo prijateljstvo, sodelovanje in poslovne vezi.

Cena koledarja je 890 sit + poština (DDV je že vključen v ceno).

Z doplačilom bomo ob pravočasnem naročilu na pasico dotiskali tudi ime vaše LD ali podjetja. Vsak koledar je vložen v vrečko natron.

Glede na omejeno naklado sprejemamo naročila le še do 25. novembra 2004, ki jih pošljite na naslov: Klub Diana, Zupancičeva 9, 1000 Ljubljana.

Za vse dodatne informacije smo Vam na voljo po telefonu (01) 251-14-924, zjutraj, ali po GSM: 041/274-986.

DALJNOGLEDI IN SPEKTIVI

TEHNOOPTIKA

Smolnikar, d.o.o., Novi trg 2, 1000 Ljubljana
Tel./faks: (01) 426 - 32 - 72
E-mail: tehnootika@siol.net

firme
MEADE BRESSER
NIKON, STEINER,
ZEISS

SERVIS VSEH VRST DVOGLEDOV IN STRELNIH DALJNOGLEDOV

VARNOSTNE OMARE ZA OROŽJE

že od 49.900,00 sit (cena z DDV-jem)

MODEL S100

- za 1 do 2 puške
- dimenzije (š = 255, g = 150, v = 1255 mm)
- ločen prostor za strelivo
- visokoodporna zunanja obdelava
- varnostna ključavnica z večtočkovnim zaklepanjem
- kvalitetna izdelava

MODEL H01KL:

- dimenzije (š = 420, g = 380, v = 1500 mm)
- večtočkovno zaklepanje (3+2)
- blagajniški ključ
- visokoodporna zunanja obdelava
- prostor za štirin puške
- prostor za strelivo in pribor

PROTEKTAS

tel: 01 252 72 17 fax: 01 252 72 18 e-mail: info@zakleni.com www: www.zakleni.com

LORS

VAŠ STRELSKI PARTNER VAM NUDI:

STRELIVO ZA LOV IN ŠPORT: FEDERAL, SPEER, CCI, LAPUA
SUROVINE ZA PONOVRNO POLNJEJJE: SPEER, LAPUA, CCI, VIHTAVUORI,
OPREMO ZA PONOVRNO POLNJEJJE RCBS in DNEVNO TER NOČNO OPTIKO ATN.

CCI

SPEER

**FEDERAL
PREMIUM**

RCBS

LAPUA

VIHTAVUORI

ATN

Naturalis

Vse dodatne informacije lahko dobite po tel.: 03/734 60 78 ali pošljete e-mail na naslov: info@lors.si

interclass
servis in prodaja vozil

VOLVO
Ljubljana: Ljubljanska c. 33, (01) 2355 940
Gorjupova 1, (01) 2000 940

mazda
Ljubljana: Gorjupova 1, (01) 2000 955

Ugodnosti za člane LD

www.interclasscars.si

S PASATOM NA POGONE NA DIVJE PRAŠIČE

TURČIJA: V zadnjih letih je Turčija potrdila sloves izjemno dobrih lovov na divje prašiče, saj je delež uplenjenih merjascev s čakani za medaljo vedno velik. 5 dni lova s pogonom, polni penzion, vsi stroški, povezani z organizacijo lova, vključno z vsemi odstrelji. Ni doplačila za odstrel merjascev v medalji.

Cena 1.850 €.

Termin lova v spremstvu PASATA:
23.–30. januar in 20.–27. februar 2005.

HRVAŠKA: Lov s pogonom na divje prašiče vsako drugo soboto v novembru – januarju že za 60 € dan.

Drugi lovni programi: lov na malo divjad v Sloveniji, na Madžarskem, Hrvaškem, gams v Sloveniji, muflon in jelen na Madžarskem in Hrvaškem, medved v Sloveniji, na Hrvaškem itn.

Pasat, d.o.o.

><http://www.pasat.si> > info@pasat.si > tel.: 01/ 428 37 40 > faks: 01/ 428 37 44

LASSA 4x4

IZDELEK BRISA BRIDGESTONE SABANCI TIRE MANUFACTURING AND TRADE INC.

INFORMACIJE PRI VAŠEM VULKANIZERJU
ALI PO TELEFONU (01) 242-50-30

FAMM COMMERCE, d.o.o.
Tržaška 132, Ljubljana

www.fammcommerce.si

Nudimo širok izbor lovskih daljnogledov, spektivov in strelnih daljnogledov Swarovski.

SWAROVSKI

dvogled 7x42

spektiv

strelni daljnogled 6x42

Beluga, d.o.o., Ljubljana • www.beluga.si

Informacije in naročila po tel. 01/25 10 880 ali 041/72 60 11

OPTIČNE PIKE IN STRELNI DALJNOGLEDI

CE 3,5 - 10 x 50 IR

RD 42

RD 30

Strelni daljnogledi Catseye so namenjeni za lov v majhnejših vremenskih razmerah in v mraku.

Optične pike so namenjene za hitro streljanje in za streljanje v razmerah slabše vidljivosti.

BELUGA, d.o.o., Slovenska c. 8, 1000 Ljubljana; (01) 25 10 880, 041 72 60 11

Vrhunska kakovost - sprejemljiva cena

LOVSKI SPEKTIV SANJU 15 - 45 x 60 WP

Izvrstna vidljivost v mraku • vrhunska kakovost slike • polnjen z dušikom dolžina: 33 cm • teža: 960 g • neoprenska torbica

CENA: **64.900,00**

Beluga, d.o.o. • Ljubljana

Naročila in informacije: 01/25 10 880 ali 041/72 60 11

Vrhunska kakovost - sprejemljiva cena

LOVSKI DALJNOGLED SANJU 7 x 42 WP

- vrhunska kakovost slike
- izvrstna vidljivost v mraku
- široko vidno polje
- polnjen z dušikom
- natančna nastaviteljivost
- lovska barva

BELUGA, d.o.o., Slovenska c. 8, 1000 Ljubljana, 01/251 08 80, 041 726 011

Iščete obutev, v kateri vam bo vedno toplo?

6>3=55155

6<3>55155

673>55155

693>55155

S fwt %nqf %xuwjoj r f r t %u t yj q3? %5647=5%8; %89%fq n %u t k f p x z %5647=5%8; %8=

Tg %sfpuz %FX YJPT %t gzy %j %f r %u t f w r t %r f x y %i %f %f c %y n t %z x s o j %s j %t gzy %j

Fxyjpt %i %3 t %3 n s k t @ fxyjpt %3 x n [t o p t %f %h j x y f % : =1% Q o z g q o f s f

Asteko d.o.o.

Tgzyj %s f w t %y j %g v %j %p %p o e %s j %f %p %t %y %j %f %s o f %3 c %j %f %r % %j %g e %z y w %j %f %q %d %v %r %t %p %t %k %v %s %j %j %v % %f %o s %j %r %f %p %t %i %6 %h %i %s %t %i %u %j %r %E %R %t %v %j %g %y %j %p %t %r %t %h %j %g %t %r %t %v %j %q %y %f %p %o %s %f %f %f %p %o %y %